Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 76. évfolyam, 44. szám ■ 2011. október 30. ■ Szentháromság ünnepe után 19. vasárnap Ára: 250 Ft

„A reformátor üzenete – hogy figyeljünk Krisztusra – olyan sok ember életében jelentene segítséget, megoldást! Nagyon fontos lenne az az etikai alap, amelyet Krisztus tanításában találunk meg…”

Luther és a Szentírás kárpitba szőve ▶▶ *7. oldal*

„S a kijáratnál valaki vár – ebben pedig istenhitem által bizonyosságom van.”

Exit ▶▶ *11. oldal*

„Törzsünk tagja volt Saul, Izrael népének első királya, és én az iránta való tiszteletből kaptam a Saul nevet. Büszke voltam származásomra és az egy Istenbe vetett hitre.”

A létszám feletti apostol ▶▶ *12. oldal*

Isten közelében ▶▶ *5. oldal*
Reformációi Luther-könyvvásár ▶▶ *8–9. oldal*
Ecclesia semper reformanda ▶▶ *4. oldal*
Lottózóban ▶▶ *7. oldal*
„A molnár fia” ▶▶ *5. oldal*
Nemzetiségi oldalak ▶▶ *6. és 10. oldal*

FOTÓ: SZÉKELY GÁBOR

A felvidéki Rimaszombatban a protestáns oktatás a reformáció századától napjainkig – több kényszerű megszakítással – folyamatosnak mondható. Az 1848–49-es szabadságharc leverése után, 1853-ban a rimaszombati református gimnázium és az osgyáni evangélikus gimnázium összeolvadásával jött létre a Rimaszombati Egyesült Protestáns Algimnázium. 1884-ben indulhatott meg a hetedik osztályban is a tanítás, aminek eredményeként főgimnáziumi címet kapott az intézmény.

A 20. század elején, 1903–1904 között nyílt lehetőség az addigra szűkössé vált régi iskolaépület helyett az impozáns „palota” megépítésére. Az új gimnáziumot *Tóth Béla* rimaszombati építész tervezte.

Az épület főhomlokzatát *Kálvin János* és *Luther Márton* domborműve – *Csordás József* szobrászművész alkotása – díszíti. A két reformátor portréja közé az iskola címerét helyezték el, amelyen a kézfogás a két felekezet együttműködésére utal. (A címer alatt az alapítás 1853-as dátuma olvasható.)

A protestáns gimnázium ünnepélyes felavatására 1904. október 11-én a Tiszáninneni Református Egyházkerület és a Tiszai Evangélikus Egyházkerület lelkészi vezetőinek, *Kun Bertalan* (1817–1910) és *Zelenka Pál* (1839–1910) püspököknek a szolgálatával került sor. (Az eseményt, illetőleg az intézményt levélben köszöntötte *Mikszáth Kálmán,* az iskola egykori evangélikus diákja.)

Napjainkban az épületben az 1999-ben alapított Tompa Mihály Református Gimnázium működik, amely a Rimaszombati Egyesült Protestáns Főgimnázium szellemi örökségének továbbvivője.

■ MILLISITS MÁTÉ

Vendégek Vesztfáliából

Ötnapos látogatásra érkezett hazánkba a Vesztfáliai Protestáns Tartományi Egyház *dr. Alfred Buss* elnök vezette delegációja.

Az uniált, azaz evangélikus és református identitását is őrző németországi protestáns egyház nyolcfős küldöttsége október 21. és 25. között nemcsak a Magyarországi Evangélikus Egyház vendégszeretetét élvezte, hanem a Magyarországi Református Egyházét is. A program során különös figyelmet kapott a cigánymisszió, a menekültmisszió, az egyházi kommunikáció, valamint az európai ügyek – a küldöttség látogatást tett a Parlamentben is.

A 2,5 millió adófizető tagot számláló vesztfáliai tartományi egyház leköszönő lelkészi vezetőjének ez volt az utolsó hivatalos útja nyugdíjba vonulása előtt. Buss elnök nemzeti ünnepünkön, október 23-án, vasárnap a Deák téri evangélikus templomban szolgált igehirdetéssel, aznap este pedig a Német Ajkú Református Egyházközség Hold utcai templomában tartott előadást *Reformáció és szabadság* címmel.

▶▶ *EvÉlet-infó*

FOTÓ: ÁDÁMI MÁRIA

Képünkön balról jobbra: Peterdi Dániel, a Dunamelléki Református Egyházkerület lelkészi főjegyzője, Huszár Pál főgondnok, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának világi elnöke, Alfred Buss vesztfáliai egyházelnök, Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke

Névadó Nyíregyházán

▶ ***Túróczy Zoltán Evangélikus Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda* – ez a hivatalos neve ettől a tanévtől egyházunk nyíregyházi általános iskolájának. Az ünnepi istentiszteletet és névadó ünnepséget *Túróczy Zoltán* (1893–1971) október 23-i születésnapjához közel, október 21-én tartották a Nagytemplomban.**

Kocsisné Sárossy Emőke igazgatótól megtudtuk, hogy a két tanítási nyelvű képzés bevezetését hosszú előkészítő munka előzte meg: a korábbi emelt szintű angoloktatás alapjaira építkezve dolgozták ki programját. A gyerekek első osztálytól nyolc órában tanulják az angolt nemcsak tanítójuktól, de anyanyelvi lektor közreműködésével is, továbbá angol lett a rajz-, a testnevelés- és a technikaórák nyelve is.

Felső tagozatban a technika helyébe az informatika tantárgy lép. Az erről szóló új pedagógiai program elfogadásakor *Garai András* gyülekezeti presbiter, a számvevőszék elnöke kezdeményezte, hogy az iskola egyúttal vegye fel Nyíregyháza egykori szeretett püspökének nevét.

Túróczy Zoltán 1939-től 1945. májusi letartóztatásáig volt a Tiszai Evangélikus Egyházkerület püspöke, börtönből való szabadulásáért a város minden harangja hálát zengett, ezentúl pedig méltó módon őrzi nevét az egyház intézménye.

■ VESZPRÉMI

Reformáció

■ BOGÁRDI SZABÓ ISTVÁN

Kazánt kellett javítani a gyülekezeti házban. A szakember gyorsan, egy-két mozdulattal elhárította a hibát. „Mivel tartozom?” – kérdeztem. „Vatikáni valutával!” – felelt mosolyogva, majd gyorsan hozzátette: „Persze, maguk, protestánsok nem tudják, mi az.” „Hogyhogy ne tudnánk?” – kérdeztem ámulattal. „Mit tudnak maguk a kegyelemről?!” – kérdezett vissza szelíd iróniával.

Száz gondolat indult el bennem. Előbb *Madách* iróniája, aki szerint az utópiák falanszterében *Luther* kazánfűtő lenne. Aztán keserű érzet tolult fel bennem az ökumenéről: lám, ez a buzgó római katolikus milyen egyszerűen megleckéztet vallásismeretből, tudatlan szektavezérnek néz.

Leginkább azonban az ötlött fel bennem a „vatikáni valutáról” (Isten fizesse meg!), hogy hiszen éppen ekörül forgott minden a reformáció évszázadában! S az volt a reformáció, hogy ez lett a döntő kérdés! Hogy ugyanis ki fizet meg? Nem az elvégzett munkáért, hanem azért, amit minden vallás tengelyében megtalálunk: a létrontásért, az Isten elleni lázadásért, a bűnért – ki fizet meg? Van-e ára, hogy Istenhez visszakerüljünk, vele megbéküljünk, benne boldog életcélt kapjunk?

Szeretjük a szót: *reformáció.* Szinte mindent bele tudunk gondolni, és válogatás nélkül mindenre alkalmazzuk is. Hajlamosak vagyunk megfeledkezni arról, hogy ennél erősebb szavakat használtak Lutherék. Megtisztításról beszéltek, mert a keresztyén vallás hordozója, maga az egyház lett akadállyá az Istenhez vezető úton, s amit a kegyesség története, a szentek és igazak évezredes Krisztus-követése felhalmozott, az mind eltorzult, hamis hivatkozássá vált, és inkább elzárta, mintsem megnyitotta a kegyelem forrását.

A kor legjobbjai riadtan látták, hogy az önüdvözítés roncsai maguk alá temetik, és már-már elérhetetlenné teszik a kegyelem valódi forrását. Megtérést és újjászületést sürgettek hát, mert magukon is felismerték, hogy a vallásos lázban égő ember (a 16. század vallásos korszak volt) ezer módon igyekszik kikerülni az egyházat, melyben csalódott, s keres egyre vadabbul alternatívákat, süllyed babonába, tévképzetekbe, önáltatásba, s vesztegeti naponként az élő hit formáló hatalmát.

A reformáció következmény volt. Abból a válaszból fakadt, hogy Isten fizetett meg – létrontásért, megbékélésért; Isten alapozta meg az egyetlen reményt – kegyelmesen törlesztett helyettünk Krisztus által; az egyház nem birtokosa ennek a kegyelemnek, az egyház kóstoló, előleg, a szent életre hívottak közössége. A reformáció következmény, mert az egyház is következmény. *Sola gratia* (egyedül kegyelemből) – halljuk az evangéliumot; *sola fide* (egyedül hit által) – mondjuk rá a szív elfogadó válaszát; de azt sosem mondjuk, hogy *sola ecclesiae* (egyedül az egyház által)! Csak azt mondjuk: *una ecclesia* (*egy*ház) – mert ragaszkodunk vallásunkhoz (Zsid 4,14), mert ragaszkodunk az Úrhoz (1Kor 7,35), mert ragaszkodunk a jóhoz (Róm 12,9).

Ma tehát ugyanúgy tisztítanunk kell egyházunkat, sürgetnünk kell a megtérést, és várnunk kell az újjászületés kegyelmét. Ezért nem szívesen nevezek akármit reformációnak, amihez szokás hozzáujjongani ezt a szót. Reformáció-e, ha változtatunk az egyházszervezetünkön? Jön-e zsinati hivatalból megújulás a hitben? Reformáció-e, ha mindig egyházról meg felekezeti identitásról beszélünk? Reformáció-e, ha a katolikusok megszüntetik a papi nőtlenséget, ha a lutheránusok tágkeblűek lesznek, s elismerik, hogy *Kálvin* nem holmi másodosztályú epigon, s ha a (magyar) reformátusok nem kezelik többé dohogó kistestvérként az evangélikusokat? Reformáció-e, ha egyesülünk valamilyen közpolitikai érdek mentén, vagy hagyjuk, hogy színes csokrétába fogjon minket a civil vallás?

A reformátorok az evangélium (a kegyelem) mindent meghatározó valóságáért harcoltak, és boldogan vállalták ennek következményét. Az elemi erejű vita azon folyt, hogy kicsoda Isten, és milyen Isten a velünk való kapcsolatában, mit ér az, amit Isten fizetett meg Krisztusban, elégséges-e mindenre a kegyelem, s hol találhatók azok, akik élő hitben erre a kegyelemre alapozzák életüket, milyen az a közösség, melyet ők alkotnak. Ez a kérdések sorrendje.

A mi korunk nem vallásos kor. Inkább ügyeskedő. A vallásos ügyeskedés, a hiedelmes zsákutcák és csalfa hitetések kora, számító kor a miénk, falanszteréra, melyben Luther kazánfűtő, Kálvin ügyvédbojtár, *Sztárai Mihály* hegedűhangoló, *Károli Gáspár* kereskedelmi fordító, mi pedig üdvrészvényesek vagyunk, istentiszteletünk vállalati állományülés a vallási wellness fellendítése jegyében.

Még sincs azonban végleg elzárva előlünk a régiek csodálatos belátása. Ezért aki igazán akarja ünnepelni a reformációt, az ma sem tesz mást, mint ők: az evangéliummal kezdi, az evangéliumot ünnepli, a boldog üzenetet hirdeti: Isten megfizetett! S kérdezi hálás szívvel, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata (Róm 12,1), hogy betöltse azt? Továbbá buzgón remél Szentlélek-áradást, megtisztulást és megszületést szent életre, és várja a boldog feltámadást egy jobb világra.

A szerző a Magyarországi Református Egyház Dunamelléki Egyházkerületének püspöke

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Te sohasem hagytad magára a világot. Teremtő hatalmaddal ma is jelen vagy közöttünk, Fiad által közelivé lettél, apostolaidon és elhívott szolgáidon keresztül gondoskodtál arról, hogy soha ne felejtsük el azt, amit értünk tettél.

Könyörgünk mai apostolaidért, akik igédet tisztán hirdetik. Szentlelked által te adj nekik hűséget a szent írásokhoz, ragaszkodást lejegyzett történeteidhez, világos látást a tanításhoz.

Könyörgünk a Bibliát fordító teológusokért, hogy tőled ihletetten fordítsák szavadat a mai ember nyelvére.

Könyörgünk Bibliát olvasó felebarátainkért, hogy ismeretük hitté formálódjon. Azokért a fiatalokért és felnőttekért, akik meséskönyvként olvassák soraidat, s képtelenek elhinni csodáidat, isteni voltodat. Te tudsz bennük hitet ébreszteni, amellyel képesek megragadni élő valóságodat.

Imádkozunk a gyülekezeteinkben tartott bibliaórákért, a Bibliát ismerni vágyó idős és fiatal testvéreinkért. Kérünk téged, te adj lelkesedést azoknak az embereknek, kiknek élethivatásuk a Biblia terjesztése.

Imádságunkban eléd visszük mindazokat, akik lutheri örökségünket élővé és elérhetővé teszik, akik velünk együtt vallják, hogy egyedül a Szentírás alapján gondolkodhatunk felőled helyesen. Hálásak vagyunk, hogy a reformátorok megalkuvást nem ismerő bátorsága és elszántsága révén újra felfedezhettünk téged.

Imádkozunk a protestáns testvéri kötelék erősödéséért, a református, a baptista és a metodista közösségekért, a hétfőn együtt megünnepelt egyházújításért.

Vigasztaló szeretetedet kérjük gyászoló testvéreink életére. Öleld át őket atyai jóságoddal, hogy akik veszteséggel és szerettük hiányával küzdenek, ne maradjanak árván bajukkal. Irgalmadba ajánljuk a temető útjait járókat, a síroknál sírva állókat, az emlékezés gyertyáit imádságos csendben meggyújtókat s mindazokat, akik ezekben a hetekben adják vissza életüket neked.

Uram! Te sohasem hagytad magára a világot! Ezzel az ígéreteddel és szívünkben ezzel a reménységgel mondunk ámen. Jó nekünk benned lennünk! Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„A keresztyén ember szabad mindentől és mindenek felett, úgyhogy semmiféle cselekedetre nincs szüksége ahhoz, hogy igazzá legyen és üdvözüljön, hanem egyedül a hit adja mindezt bőségesen. Ha pedig olyan esztelenné válnék, és feltételezné, hogy valamilyen jó cselekedettel igazzá, szabaddá, üdvözültté, keresztyénné lehetne, akkor azonnal elvesztené a hitet minden jóval együtt. Ezt az esztelenséget jól szemlélteti az a mese, amely szerint egy kutya, amely a vízhez futott, és szájában egy darab igazi húst vitt, megcsalatva a hűs vízben megjelenő tükörképétől, míg tátott szájjal utána kapott, az igazi húst a tükörképpel együtt elvesztette."

Luther Márton: Értekezés a keresztyén ember szabadságáról *(Prőhle Károly fordítása)*

BIBLIAVASÁRNAP – 2TIM 3,14–17

Bölcsesség kell az üdvösséghez?

Levéltitok. Nem tudom, létezik-e még egyáltalán ez a fogalom. Mióta a postaládába csak számlák és szórólapfélék érkeznek, nem lehet hallani róla. Addig létezett, amíg levelek is érkeztek. Kézzel címzettek. Egyedül nekem szólók. Amikor a feladójuk személyesen rám gondolva formálta a betűket, a szavakat, a gondolatokat. Ezért csak a címzettnek szóltak. Másnak felbontani és beleolvasni több volt mint illetlenség. A levéltitok megsértése. A régi leveleket tulajdonosuk épp ezért gyakran elégette. Amelyeket viszont mégsem, azok évtizedek távolából szinte művészi élményt, meghittséget közvetítenek.

Ez az érzés lesz úrrá rajtam, ahogyan Pál apostoli sorait olvasom. Örülök, hogy Timóteus nem kezelte magánlevélként. Pedig telis-tele van csak neki szóló mondatokkal, utalásokkal. Épp ezért nem is érinthet igazán mélyen senki mást, csak azt, aki ma „hasonló cipőben jár".

Miért, vannak ilyenek? Vannak ifjúságukban vagy ifjúságuktól fogva elhívottak és elkötelezettek Isten ügye mellett?

Kell, hogy legyenek. *„A teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését."* (Róm 8,19)Isten terve enged ennek a sóvárgásnak (vagy éppen munkálja?), és megadja, hogy Isten fiai jelen legyenek. Ez biztosan nem zárult le sem Jézus mennybemenetelével, sem a pünkösdi eseményekkel. Mint ahogy az az örök emberi vágyakozásunk sem szűnt meg, amely keresi Istent, és ugyanakkor távol tartani is igyekszik magát tőle.

Az immár titok nélküli levél pedig ámulni enged azon, mennyire mélyen ismerte az apostol ifjú tanítványát. Családi hátterét, neveltetését, tanulmányait, sőt azt is tudta róla, hogy amit tanult, az nem csupán száraz tananyag volt számára, hanem engedte magában munkálkodni a megbizonyosodásig. Az apostol ismerte tanítványának még a reakcióit is. Aligha érezhette Timóteus általános igazságok gyűjteményének az itt leírtakat.

De lehet-e általánosságnak érezni azt, ami egészen bensőségesen kapcsolódik össze a lélek mélyén bátortalanul megfogalmazódó vagy éppen kétségbeesett kiáltásként feltörő kérdésekkel, félelmekkel? A napi aktualitásokat hordozókkal meg a távoli jövőbe kalandozókkal? Vagy már saját magunk sem merjük tudomásul venni a létjogosultságukat, mondván, hogy „annyi fontosabb problémám van"? Ha Timóteust nem fenyegette volna ugyanez a veszély, aligha kellett volna megfogalmazódniuk a megmaradásra intő szavaknak!

Nem titok, hogy kedves Timóteusát az apostol szerette volna Isten embereként látni. Nem apostoli szolgálatának eredményeként, sokkal inkább Isten munkálkodásának következményeként. Éppen amiatt, hogy Pál tudta, mennyi mindent munkált Isten Timóteus fiatal életében már addig is. Mi mindent használt fel az Úr, hogy Timóteus jól felkészített legyen. Mert Isten emberének nem felkészültnek, hanem felkészítettnek kell lennie!

A VASÁRNAP IGÉJE

Ezek után mi sem lenne természetesebb, mint hogy ellátja praktikus tanácsokkal, intelmekkel! De nem. Ehelyett a „kezébe adja" az Isten szavát. Így mondanánk ma: kezébe adja a Bibliát. Az teszi ezt, aki pontosan tudja: egyedül Isten szava volt képes eddig és lesz képes ezután is tanítani, feddni, jobbítani és az igazságban nevelni őt.

És nem azért, mert annál nincs jobb eszköz. Hanem azért, mert Isten szava nem eszköz! Isten szava *hatalom!* Ahogyan teremtő hatalom volt a Szentírás első lapjainak leírása szerint, ugyanúgy hatalom Isten népének történelmében, s nem szűnik meg hitre formáló hatalom lenni mindazok életében, akik ki merik tenni magukat ennek a hatalomnak. Kézbe adhatónak is csak annyira tekinti az apostol a Bibliát, amennyire szent írásként addigra rögzítették. Bizonyságául annak, hogy mit végzett addig ez a hatalom az emberi értelem számára is megragadhatóan. Hogy bátorságot merítsen olvasója ahhoz, hogy személyes jövőjét is e hatalomra bízza. Nem kevesebb a célja, mint hogy egyrészt itt a földi lét során: „tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített", másrészt bölccsé tegye az üdvösségre a Jézus Krisztusban való hit által.

Azaz: hogy a legtöbbet adja, ami csak embernek adható. Ahhoz, hogy a mindennapokban megélhesse az Úrral való közösség áldásait.

S talán emiatt nem őrizte a levéltitkot Timóteus. Isten embereként már tudta, hogy erre az apostoli bölcsességre nem csak neki van szüksége. Távoli terek és korok embereinek éppúgy. Mindazoknak, akik várják az Isten fiainak megjelenését, vagy akiket Isten formál szava hatalmával fiakká a világ sóvárgásainak betöltésére.

■ Farkas Etelka

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy minden szavad a javunkat munkálja. Szent Lelked által segíts az üdvösséghez szükséges bölcsességre jutni. Add, hogy ne másokon kérjük számon szavad hatásait, hanem legyen bátorságunk kitenni magunkat szavad életformáló hatalmának! Ámen.

Vedd fel Krisztus igáját!

Az ordináció liturgiája II.

Az elmúlt héten az ordinációs kérdésekig jutottunk el a lelkészszentelési liturgiában. A válaszok elhangzása után következik az a rész, amelyről egy lelkész nehezen tudna hideg objektivitással írni. Papi életünk legkiemelkedőbb és egyben legfelelősségteljesebb pillanatában olvassa elő a püspök ezt a szöveget, hogy azután a jelölt Isten és emberek előtt határozottan, hangosan ismételje – félmondatokra tagolva – a lelkészi esküt.

Nem esküdözés ez – amely ellen Jézus is beszélt –, hanem Isten segítségül hívása ott, ahol minden emberi erő, tehetség és felkészültség kevés: csak az Isten tehet csodát, azaz teheti képessé a gyarló embert az ő odaadó szolgálatára. Emberi ígéretünk, igyekezetünk, odaszánásunk belesimul Isten elhívó, kiválasztó, szolgálatba indító kegyelmébe.

A legnagyobb és legünnepélyesebb határozottsággal elmondott eskü is csak az alázat hangján lesz jól csengő, hiteles, hitet sugárzó. Itt már nem én, nem mi cselekszünk. Az Isten vesz a kezébe, s mi az ő tenyerébe próbálunk beleilleszkedni.

Az esküt tartalmilag összefoglalni nem lehet, így hát álljon itt a teljes szöveg: *„Én, N. N. / esküszöm az élő Istenre, / aki Atya, Fiú, Szentlélek, / Szentháromság egy igaz Isten, / hogy evangélikus lelkészi hivatásomnak / a szolgálók közösségében / teljes erőmmel és minden tehetségemmel / megfelelni igyekezem. / Az Úr Jézus Krisztus evangéliumát / a teljes Szentírás szerint / egyházunk hitvallásai értelmében / tisztán és igazán hirdetem és tanítom. / A szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatom ki. / A reám bízottakat híven pásztorolom, / és a lelkipásztori titkot megőrzöm. / Egyházunk törvényes rendjét megtartom és védelmezem. / Hivatali elöljáróimnak készséggel és felelősséggel engedelmeskedem. / Egyházunk építésén nemcsak szóval, / hanem példás élettel is munkálkodom. / Lelkészi szolgálatomat mindenkor odaadó hűséggel végzem / Isten dicsőségére és embertársaim üdvösségére. / Isten segítsen erre! Ámen."*

Olyan mondatok ezek, amelyeket jó, ha minden lelkész naponként kézbe vesz: tükörként önvizsgálatra, biztatásként csüggedésre. Egy élet is kevés, hogy minden mondatát igazán megtöltsük tartalommal. A lelkészi eskü szövege tartalmilag követi mind a Raffay-, mind a Prőhle-agenda korábbi szövegeit, de azokat új elemekkel egészíti ki úgy, hogy szóhasználatában utal az *Ágostai hitvallásra,* hangsúlyossá teszi a felelős és készséges engedelmességet, valamint kiemeli az odaadó hűséget.

Az eskü letétele után a gyülekezet a püspökkel énekben könyörög a Szentlélek ajándékáért: *Jövel, Szentlélek Úristen.* Az elöljáró (episzkoposz) mindkét kezét a lelkészjelölt fejére teszi, és így folytatja a könyörgést a *Miatyánkkal,* majd ordinációs imádsággal: *„Úr Jézus Krisztus! Te rendelsz apostolokat és prófétákat, pásztorokat és tanítókat szent egyházad építésére, és te készíted fel őket szolgálatra Szentlelked sokféle ajándékával. Irgalmadban bízva kérünk, szánd meg népedet, és méltasd N. N. testvérünket az apostoli szolgálatra…"*

Ezt követően kézrátétel nélkül folytatja a püspök a következő szavakkal: *„Testvérem az Úrban! Az Úr Jézus, aki elhívott téged szolgálatára, maradjon veled mindvégig! Én pedig Krisztus Urunk parancsa alapján rád bízom az egyház hivatalos igeszolgálatát, felhatalmazlak és kötelezlek az ige hirdetésére és a szentségekkel való szolgálatra, és küldelek, hogy hirdesd az evangéliumot minden teremtménynek, az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében."*

A megújult rend szerint ezen a ponton van lehetőség arra, hogy az új lelkész vállára tegyék a Krisztus igáját jelképező stólát. Nem formalitás ez, hanem a lelkészi szolgálat első és alapvető feladata: *„Vedd fel Krisztus igáját"* – hangzik a püspök szava. Az ordinált lelkész többé nem önmagának él, nem a saját élete szekerét húzza, hanem Krisztus szolgálatára szentelte életét, igáját hordja élete végéig.

Hadd valljon e sorok írója személyesen: mióta a liturgikus öltözék e részét is magamra öltöm minden istentiszteleten, még inkább tudatosan élem meg a lelkészi szolgálat titkát. A nyakamba, vállamra tett stóla egy pillanatra sem engedi feledni, hogy kinek a szolgálatában állok.

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

A személyes áldást is a főpásztor kezdi: *„Az Úr áldjon meg téged, hogy áldás légy sokak üdvösségére!"* Ezután pedig a jelen lévő lelkészek áldanak – kézrátétellel. Az áldó igékről a soron következő fejezet ismertetése után külön fogunk írni.

Az áldásokat a *Confirma* éneklése zárja. Ez az ősi gregorián könyörgés és áldás – érdekes módon – olyan természetessé vált, hogy ma már nem csupán a lelkészek éneklik, hanem kitűzött énekeskönyvi énekként (EÉ 39) a gyülekezet is beléphet az áldók sorába.

Az istentisztelet az úrvacsora liturgiájával folytatódik, amelyben a frissen ordinált lelkész is részt vesz. A legrégibb keresztény tradíció szerint az úrvacsorai liturgiát is a püspök vezeti. A szereztetési igét együtt mondja a frissen ordinálttal. A szolgálatba álló új lelkész mondja az emlékező imádságot, a Pax szövegét, valamint az úrvacsora záróimádságát az elbocsátással.

Az egyház e különleges ünnepi alkalmának liturgikus színe a Szentlélek tüzét jelképező piros.

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

Az *Evangélikus Élet* 2005–2011. évi lapszámai PDF formátumban letölthetők a www.evangelikuselet.hu címről.

Hármas évforduló Érden

Evangélikus templomuk felszentelésének hatvanadik, *Ittzés István* – ma már nyugalmazott – lelkész szolgálatba állásának huszadik, valamint a templomtorony felépítésének tizedik évfordulóját ünnepelte október 23-án az érdi gyülekezet.

Ecsedi Katalin orgonajátéka fogadta a gyülekező híveket, akik hamarosan teljesen betöltötték a templomot. *Pálfi Ferenc* felügyelő köszöntése után az énekkar *Bán Ildikó* vezényletével *Csorba István Ünnepi ének* című darabját adta elő, majd a gyermekek szolgálata melengette a résztvevők szívét.

„Ujjongjatok az Úr előtt az egész földön! Menjetek be kapuin hálaénekkel, udvaraiba dicsérettel! Adjatok hálát neki, áldjátok nevét! Mert jó az Úr, örökké tart szeretete és hűsége nemzedékről nemzedékre.” (Zsolt 100,1.4–5) *Labossa Péter* lelkész oltár előtti szolgálatában a 100. zsoltárból idézett: hálát adott a gyülekezetért, az elődök önfeláldozó munkájáért, Isten minden áldásáért.

„Az ő parancsolata pedig az, hogy higgyünk az ő Fiának, a Jézus Krisztusnak nevében, és szeressük egymást, ahogyan erre parancsolatot adott nekünk.” (1Jn 3,23) „Ennél csodálatosabb igét nem is kaphattam volna” – kezdte prédikációját *Ittzés István* nyugalmazott lelkész. Igehirdetésében Isten korlátlan szeretetéről szólt, a szerető isteni szívről, amely képes volt értünk utolsót dobbanni a Golgotán, hogy megmenekülhessünk a bűn átkától. A prédikációra feleletül az ifjúság énekkel szolgált.

Az ezt követő díszközgyűlésen fotók segítségével elevenítették fel az érdi evangélikus gyülekezet történetét. Múltjuk egyik legkiemelkedőbb alakja *Bányai Sándor* volt, akit 1943-ban azzal a komoly feladattal bíztak meg, hogy a tordasi anyaegyház fiókgyülekezetéből, az érdi evangélikusokból önálló gyülekezetet szervezzen (1944-re sikerült is neki), valamint ő szorgalmazta – lehetetlen anyagi körülmények között – az evangélikus templom építését. Az alapkövet 1949-ben tették le. A templom két évig épült, majd 1951. május 27-én szentelték fel az épületet.

FOTÓ: NAGYPÁL GÉZA

Bányai Sándor nyugalomba vonulását követően 1973-ban *id. Harmati Béla* volt az állandó lelkész, majd 1978-tól *id. Szentpétery Péter, ifj. Szentpétery Péter, Klucsik János* helyettesítő lelkész, illetve *Nyári Erzsébet* diakonissza látta el az igehirdetés szolgálatát.

Megújulás, ébredés, valamint újabb építkezések és ezek áldásai kísérték Ittzés István lelkipásztor tevékenységét, aki 1991-ben került a gyülekezet élére. 1996-ban gyülekezeti teremmel bővítették a templomot, 2001-ben elkészült a torony, és felszentelték az orgonát. Emellett a gyülekezet létszáma öt-hatszáz főre emelkedett: igazi lelki házzá épült.

A mindenki által nagyra becsült és szeretett „István bácsi” 2008 szeptemberében nyugdíjba vonult. Az érdi gyülekezet életében új fejezet kezdődött: Labossa Péter és felesége, *Labossáné Kővágó Anita* kezdte meg szolgálatát. A tapasztalt felnőttek érettségével és a fiatalok dinamizmusával látták neki az ifjúsági és gyerekmunkának – a sok kisgyerekes család nagy örömére. Törődnek az idős, elesett emberekkel, és partnerként kezelik a középkorúakat.

A gyülekezet lelki épülését, növekedését külső változások is kísérik. Az elmúlt három évben megújult a templom belseje: a falakat újrafestették, új kőburkolatot kapott a padló, és korszerűsítették a világítást is.

■ Nagypálné Szőke Katalin

Hetvenöt éve közös templomban

A reformátusok és evangélikusok közötti összefogás szép példája a tapolcai protestáns templom; megépülésének 75. évfordulóját október 23-án ünnepelték. Ez alkalomból a két gyülekezet a református gyülekezeti házban történeti fotókiállítást állított össze, amelynek hivatalos megnyitójára szintén vasárnap délután került sor.

Az ökumenikus ünnepi istentiszteleten a liturgiát *Honthegyi Zsolt* evangélikus és *Szabó Emőke* református lelkész vezette. Igehirdetéssel *Steinbach József,* a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, valamint *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke szolgált.

Steinbach József Isten három jellemzőjét emelte ki Zsolt 36,6–7 alapján tartott prédikációjában. Ez az igeszakasz rövid, tömör teológiai összefoglalás – mondta –, amelyben Isten bemutatkozik, és közli magáról a legfontosabbakat. Az első jellemzője: ő a szeretet, amely a teremtésben, a gondviselésben és a megváltásban is megmutatkozik. Másrészt azonban Isten nem úgy szeret, ahogyan mi, emberek. Szeretete tetten érhető a hűségében. Ám a harmadik tulajdonsága még fontosabb: igazságában is megmutatja szeretetét.

„A hetvenöt éves templom arra figyelmeztet, hogy szeretettel és hűséggel az Isten vitathatatlan igazságát bele kell élnünk ebbe a világba” – fogalmazott a református püspök.

Jézus búcsúbeszéde részletének (Jn 13,34–35) alapján felszólalt többek között *Szabó György* evangélikus egyházkerületi felügyelő, *dr. Huszár Pál* református egyházkerületi főgondnok, a zsinat világi elnöke, *Smidéliusz Zoltán* evangélikus és *Kuti Géza* református esperes, valamint *Csere Sándor* római katolikus kanonok.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Szemerei János a szeretet parancsáról szólt. „Bizonyságtételünk hitelét szeretetünk adja meg” – mondta az evangélikus püspök. „A keresztyénség első időszakában ez ismertetőjele volt Krisztus követőinek.” Majd arra biztatta a hallgatóságot, hogy az evangélikus és a református gyülekezet egymás mellett állva tanúskodjon közösen a szerető Istenről.

A díszközgyűlésen *Török Attila* református gondnok üdvözölte a jelenlévőket, *Csaba Dezső* evangélikus felügyelő pedig ismertette a két közösség hetvenöt éves történetét. A köszöntések sorában *Nagyné Szeker Éva* rákoskeresztúri lelkész szeretettel emlékezett meg arról a tizenkilenc – örömmel és szolgálattal teli – évről, amelyet Keszthelyen és a hozzá tartozó tapolcai filiában töltött. Emlékül két – imádkozó kezeket ábrázoló – gyertyát adott át Honthegyi Zsolt evangélikus és Szabó Emőke református lelkésznek. Majd így biztatta a gyülekezeteket: „Ez a templom kifelé is világít. Szeretetetek egymás iránt, de főként a Krisztushoz való tartozásotok világít. Óvjátok a Krisztussal való közösségeteket!”

■ Adámi Mária

Beszélő kövek

Először csendült meg az új harangjáték a súri evangélikus templom tornyában október 23-án, vasárnap délelőtt. A gyülekezet ünnepi istentiszteleten adott hálát az épület külső felújításáért. A liturgiában *Nagy Gábor* helyi beosztott lelkész és *Szarka István* esperes szolgált, az igét *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdette.

A püspök 1Pt 2,4–5 alapján arról beszélt, hogy néha a kövek is megszólalnak. A templom falai, a benne lévő kövek beszélnek. „Templomotok olyan épület, amely élővé vált, élettérré vált” – fogalmazott Szemerei János. „Isten az élettelent élővé teszi. Ő meg tudja tenni ezt a csodát az embereken is.” Majd így folytatta: a templomok azért vannak, hogy ez a csoda végbemenjen, hogy kőszívekből hússzívek legyenek, hogy az érzéketlen ember érzékennyé, a szeretetlen szeretővé váljon.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen *Molnár István* súri felügyelő bevezetőjében elmondta: reméli, hogy a jövőben nemcsak a templombelső, hanem a gyülekezet belső élete és az emberek bensője is megújul. Ezután többek között *Szabó György* egyházkerületi és *Mészáros Tamás* egyházmegyei felügyelő, *Zászkaliczky Péter,* a gyülekezet egykori lelkésze, valamint *Csapó Mihályné* gyülekezeti tag köszöntette az egybegyűlteket.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Sógorka Miklós, a község polgármestere beszámolt a felújítási pályázat megvalósításáról, a kapott támogatásról, illetve a gyülekezeti összefogásról. Beszédében figyelmeztetett: templomok nélkül a világ összecsuklana, az emberek elvadulnának, a bűn tombolna, az erőszakot nem lehetne megfékezni. Ahol elkerülik a templomot, ott ez be is következik.

Az ünneplés szeretetvendégséggel ért véget, amelyen a résztvevők fotó-összeállítást is megtekinthettek az építkezés folyamatáról.

■ A. M.

Meglátni a vágyó szívet

Lelkésziktatás Orosházán

Ünnepi istentiszteletre gyűltek össze október 22-én az orosházi evangélikusok. A korábban Bakonyszentlászlón, majd Péterin szolgáló *Ördög Endrét Ribár János,* a Nyugat-békési Egyházmegye esperese iktatta hivatalába. Az ünnepélyes alkalmon részt vett *Gáncs Péter,* a Déli Egyházkerület püspöke is.

A püspök testvéri szóval köszöntötte az istentisztelet résztvevőit, majd Mt 14,22–33 – *Jézus a tengeren jár* – alapján hirdette Isten igéjét: „Mi is átéljük a tanítványok félelmét, amikor valamely élethelyzetünkben egyedül érezzük magunkat, amikor »sötétség, vihar« vesz körül. De azt is megtapasztaljuk, hogy Jézus odajön hozzánk, és megszólít: Bízzatok! Én vagyok! Ne féljetek! Merjünk mi is kiáltani, mint Péter: Uram, ments meg! És elmúlik a vihar, Jézus kiemel bennünket a süllyedésből. Kívánom neked is, Bandi – fordult oda a püspök Ördög Endréhez –, hogy szolgálatodban legyen veled Isten biztató szava, mentő szeretete!”

A Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium gyermekkórusának éneke után a gyülekezet lelkészi meghívólevelét *Jantos*

FOTÓ: WISZKIDENSZKY ANDRÁS

István felügyelő adta át az esperesnek. A beiktatást követően több mint húsz lelkész – közöttük a város református és római katolikus szolgálattevője – mondott áldást, és vette körül Ördög Endrét a *Confirma* éneklése alatt.

A *Credo* énekegyüttes szolgálata után az új pásztor prédikációjában 1Kor 2,2 – „Mert elhatároztam, hogy egyébről ne tudjak tiközöttetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig a megfeszítettről” – alapján feltette a kérdést: „Vajon elég-e Pál elhatározása? Igaza volt-e? Hiszen két veszélye is van ennek az »egy-ügyűségnek«: fanatizmussá válhat, és – különösen a mai világban – az a vád éri, hogy unalmas. Ezért a Krisztust hirdetőnek meg kell látnia a befogadó embert, a vágyó szívet. Csak róla, csak őt… de nem fanatikusan és nem unalmasan. És ezt akkor tehetjük meg, ha szavunk mögött, ha szavunkban ott van a Lélek. Imádkozzunk azért, hogy Isten Lelke segítsen bennünket Krisztusról hitelesen, meggyőzően beszélni!” – fejezte be igehirdetését Ördög Endre.

Az istentisztelet utáni ünnepi közgyűlésen sokan – többek között püspök, esperesek, lelkészek, felügyelők, Orosháza polgármestere – köszöntötték személyesen és írásban az evangélikus egyházközség harminckettedik beiktatott lelkipásztorát és feleségét, *Hoffmann Ágnes* hegedűművészt, aki a jövőben kántori szolgálatot fog végezni a gyülekezetben.

A jeles napot a gyülekezet és a vendégek fehér asztal mellett zárták.

■ W. A.

Evangélikus–baptista egyházvezetői találkozó

▶ *Gáncs Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke október 19-én hivatalában megbeszélést folytatott *dr. Mészáros Kálmánnal,* a Magyarországi Baptista Egyház elnökével. Az egyházi vezető *Papp Jánossal,* a baptista egyház missziói igazgatójával érkezett a találkozóra, evangélikus részről pedig *dr. Korányi András,* az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszékének docense és *Brebovszkyné Pintér Márta,* egyházunk női missziói szolgálatának vezetője vett részt az eszmecserén.

Aki ismeri az egyház történelmét, az tudja, hogy mennyi vita, ellenségeskedés, háborúság árnyékolta be az elmúlt évszázadokat. Az egyedül a maguk igazában biztos felekezetek gyakran igyekeztek nyomást gyakorolni a kisebbekre, a még el nem ismertekre… Így szenvedtek üldözést reformátor őseinktől a 16. században a mennoniták (anabaptisták), és ennek örökségeként még a közelmúltban is tapasztalható volt bizonyos kölcsönös előítélet evangélikusok és baptisták között.

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) 2010 nyarán Stuttgartban tartott nagygyűlése új fejezetet nyitott ezen a területen. Többéves komoly teológiai előkészítő munka után az LVSZ elnöke ünnepélyes keretek között kért bocsánatot a múlt bűneiért a mennoniták vezetőitől.

A katartikus élményt jelentő kölcsönös kiengesztelődés és megbékélés hazai gyümölcseként látogatott el Gáncs Péter ez év tavaszán a Magyarországi Baptista Egyház központjába, ahol döntés született a két egyház közötti rendszeres párbeszéd elindításáról.

Ennek jegyében került sor az őszi találkozásra, amelyen a két egyház vezetői többek között megvitatták az új vallási törvény nyomán keletkezett ellentmondásos hazai helyzetet. Kicserélték tapasztalataikat a lelkész- és munkatársképzés, valamint a gyülekezetplántálás területén. Felmérték, milyen lehetőségei vannak az együttműködésnek közös missziói projektekben, különös tekintettel a jövő évi *Reménység fesztiválra.* Elhatározták, hogy a közeljövőben konkrét teológiai kérdésekben is dialógust kezdeményeznek a két egyház között.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az imaközösséggel záruló tanácskozás folytatására a tervek szerint 2012 tavaszán kerül sor a baptista egyházi központban.

■ Wiszkidenszky András

Romamissziós értekezlet

▶ Második alkalommal rendezték meg október 19-én a romamissziós konzultációt. Az eszmecserének a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) székháza adott otthont. A négy éven át tartó konzultációsorozat keretében a különböző egyházak romamissziós referensei félévente találkoznak egymással, a nyolc alkalom vezérfonala a *Hegyi beszéd* nyolc boldogmondása. Egyházunkat a sorozatban *Bakay Péter* országos cigánymissziós referens képviseli.

A második találkozás biblikus üzenete végigkísérte a napot: *„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.”* (Mt 5,3) A nyitóáhítat keretében *dr. Hecker Róbert* metodista lelkipásztor helyezte a résztvevők szívére ezt a gondolatot, majd *Várady Endre* baptista lelkipásztor, a Baptista Teológiai Akadémia oktatója, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori Iskolájának elsőéves hallgatója világította meg tudományos szempontból, hogy elkerülhessük az ige félreértésének két klasszikus esetét. Az egyik szélsőséges értelmezés, hogy a szegénység önérték, és a gazdagság már bűn. A másik tévút, hogy itt Jézus a szellemi fogyatékosokra gondol; eszerint boldog lenne az, aki olyan együgyű, hogy nem nyomasztja a világ baja.

Erdei Nagy László alsózsolcai lelkipásztor a boldogmondások hétköznapi lelki mélységeit fejtette ki, rámutatva, hogy az ember igazi boldogságra vágyik. A főelőadást *Szeverényi János,* egyházunk országos missziói lelkésze tartotta *A mennyek országa és a cigánymisszió* címmel. Oldott stílusban a romamisszió alapelveire világított rá: Isten országában helye van az egész embernek. Munkálkodik Isten a személyes találkozásokban is, akár egy kiránduláson vagy a spontán baráti együttlét őszinte pillanataiban – hangsúlyozta a missziói lelkész –, a nyitott, a másik ember felé forduló életforma lehetőségeket teremt az evangélium megszólaltatására. Az előadás korreferátumaként a jelenlévők a nagy múltú görög katolikus cigánymissziós munkáról hallhattak.

A szerény ebéd után dr. Hecker Róbert mint a Kornéliusz Háza Missziós Egyesület vezetője tartott előadást. A szolnoki *Újvárosi humán fejlesztési program* keretében a lelkész városrész-rehabilitációs munkát végez egy magára hagyott, elfelejtett, pusztuló környéken. Isten országa úgy működik Szolnokon, mint az élesztő a lisztben, az összetartást, együttműködést munkálja.

Az alapítvány irodája elősegíti a kommunikációt a helyi közszolgálati szféra elszigetelten működő munkatársai között. Az egészségügyi szolgáltatások, a sportolási lehetőség, a közterek megújítása, a közbiztonság megteremtése, a foglalkoztatás fejlesztése mind-mind fontos munkaterületek. Isten országa elrejtetten van jelen a világban, de ahol látjuk jeleit, ott megépül a régen várt közcsatorna, tagozatot nyit a labdarúgó-szövetség, szakmát tanulnak az emberek, oszlik a reménytelenség, megszületik a hit. Nincs Isten háta mögötti hely, az Úr küldöttei eljutnak a világ minden szegletébe – ahogyan a szolnoki Újvárosba is.

■ Bolba Márta

Ecclesia semper reformanda

Megjegyzések a pápa németországi látogatásával kapcsolatban

A címül írt mondatot (magyarul: *az egyház mindig reformációra szorul*) a II. vatikáni zsinat (1962–65) óta római katolikus teológusok, szakértő cikkírók éppen úgy használják, mint ahogyan a 20. század végétől a protestánsok is újra felfedezték az ősi egyháztörténeti tapasztalatot.

XVI. Benedek pápa Németországban tett szeptemberi látogatása, ismereteim szerint, nagy várakozás után nagy csalódást keltett mind protestáns, mind római katolikus körökben. Például a *Süddeutsche Zeitung* című németországi napilap beszámolójában a következőképpen fogalmazott: „Jött, szólt, csalódást keltett”. (Németül még élesebben hangzik: „Er kam, sprach und enttaueschte”.)

Az *Új Ember* katolikus hetilap október 2-i számában így foglalja össze a jövővel kapcsolatos pápai mottót: „Ahol Isten, ott a jövő”. XVI. Benedek ezzel az alapgondolattal nyúlt hozzá minden aktuális kérdéshez: politikai, gazdasági, erkölcsi, kulturális problémákhoz, vagyis mindahhoz, amit mai bajoknak, zűrzavarnak szoktunk nevezni, beleértve az iszlámmal és a zsidósággal összefüggő kérdéseket és az egyházi abúzusokkal (szexuális bűnökkel) kapcsolatos jelenségeket is.

* * *

Az alábbiakban *dr. Otto Hermann Pesch* római katolikus teológiai professzornak a pápalátogatást értékelő – minden érintett felekezet és közösség által igen jelentősnek tartott –, hosszabb cikkéből közlök részleteket. A professzor a nem szakavatott olvasók számára tíz pontba foglalta jövőre mutató összegzését, amelyet így is summázhatunk: vajon milyen ökumenikus hatás várható *Luther* egykori, a pápával kapcsolatos kritikájától a mai eszmecserékben, avagy mi történhetne, ha a – jelenlegi és jövőbeli – pápa is megfogadná ezeket a javaslatokat.

Magyar római katolikus értelmiségi (*Eisenbarth Krisztina*) fordítását használva protestáns terminológiával közlöm a *Christ in der Gegenwart* című német katolikus hetilap hosszabb cikkének részletét. (A lap szeptemberi ünnepi száma részletesen bemutatja a németországi látogatás eseményeit, például az erfurti Ágoston-rendi kolostorban zajlott találkozót a Németországi Protestáns Egyház vezetőivel, és beszédek is olvashatók benne, például az erfurti, talán milliónyi hívő jelenlétében pontifikált mise prédikációjának részlete.)

* * *

Foglaljuk tehát össze röviden, ami minket is érdekel, és amiről a jövőben bizonyára teológusok, lelkészek és gyülekezeti tagok is beszélgetnek majd.

1. A pápa a jövőben kötelezettséget vállalhatna arra, hogy egy létrejövő egyházi közösség esetében semmiféle módon nem tart igényt törvényhozói, bíráskodási jogára, vagyis a iurisdictióra. Nem tart indokoltnak vagy szükségesnek mindent, ami az első évezredben alakult ki. Az új egyházi közösségtől nem követelheti meg a pápa az I. vatikáni zsinat pápai tévedhetetlenségre vonatkozó határozatának az elismerését.

2. A pápának le kellene mondania a történelem során kialakult azon jogairól, amelyek veszélyeztetnék más egyházak bizalmát. Ez a követelmény párhuzamos a II. vatikáni zsinat egyik nyilatkozatával, amely szerint az egyháznak az állam javára le kell mondania azokról a törvényesen megszerzett jogairól, amelyek veszélyeztetik tanúságtételének hitelességét (lásd a különböző határozatokat és nyilatkozatokat).

3. A pápának ki kellene jelentenie, hogy a reformáció egyházai teljes értelemben véve egyházak (lásd *Lumen gentium,* 15. fejezet). Az egymástól elszakadt egyházak tagjai üdvösségüket saját egyházuk által, saját egyházukban nyerhetik el. Ez közvetett elismerését jelenti annak, hogy a párbeszéd csak azonos „szemmagasságban”, azaz egyenrangú felek között folytatható.

4. A pápának a jövőben a többi egyházzal együtt meg kellene vonnia az utóbbi évtizedekben zajlott ökumenikus tárgyalások mérlegét. Így nem kellene a jövőben Ádám-Évánál kezdeni a párbeszédet. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a római katolikus egyház hivatalosan csak a II. vatikáni zsinaton csatlakozott az ökumenikus törekvésekhez. Innentől kezdve vált lehetségessé és szükségessé a különböző nemzeti és nemzetközi szervezetek, fórumok stb. munkája. Bizonyos, hogy az elmúlt évek során mindkét fél sokat tanult a másiktól. Az eredmények semmiképpen sem merülhetnek feledésbe.

5. A pápa fogadja el, hogy az egymással közösségre lépő egyházak nem szükségszerűen kötelesek valamennyi jellegzetesen katolikus jámborsági (kegyességi) gyakorlatot magukévá tenni. Az igazságoknak is van hierarchiájuk, és ez a párbeszéd ügyében nagy hangsúlyt kap. Nem kellene például a protestáns egyházaknak a szentek tiszteletében vagy a Mária-kultuszban a rómaiak gyakorlatát követniük (erről részletesen ír az *Ágostai hitvallás* és az *Apológia* 21. cikke *A szentek segítségül hívása* címmel, megkülönböztetve a csak Istennek járó adorációt a szenteknek szóló tiszteletettől).

6. A pápának a jövőben el kellene határoznia, hogy elfogadja a protestáns (evangélikus és református) egyházi hivatal apostoli érvényét, figyelembe véve az 1999-ben kiadott evangélikus–katolikus *Közös nyilatkozat* szellemét, amely szerint az evangélikusok is megtartották az apostolok tanításában és hitében való kontinuitást. Nem kellene feltételként szabni az apostoli successio kézrátétellel történő folytatását, amely a reformációban megszakadt (evangélikus felfogás szerint nem szakadt meg az evangélium folytonos hirdetése sem a 16. századig, sem azóta).

7. A pápának a jövőben ki kellene mondania az úrvacsorában, eucharisztiában való kölcsönös részvétel lehetőségét, amely még nem azonos a különböző egyházak teljes eucharisztikus közösségével (lásd ortodoxia). Tapintatosan kell vigyázni a vegyes összetételű házasságokra és családokra. Gyakorlati lelkipásztori gondoskodással kell kezelni a vegyes összetételű családokat.

8. A pápának a jövőben nyilvánosan kellene elhatárolódnia a római egyház minden ökumenéellenes álláspontjától. Ez azt is jelenti, hogy a pápának kell rámutatnia arra, hogy a keresztények egységét ellenző álláspontok a valóságban csak magánvélemények lehetnek.

9. Kifejezetten buzdítania kell a jövőben a pápának azt, hogy a hívek gyülekezeti szinten is folytassanak ökumenikus párbeszédet. Ha ugyanis a hívek nem szereznek tapasztalatot a hitben kibontakozó közösségről a maguk szintjén, akkor az egyházi felelősök hivatalos ökumenikus törekvései nem vernek gyökeret.

10. Kérjük, ne szülessenek ezentúl „búcsúcédulák” a 21. században. Ami például az Úr 2000. esztendejében a pápai dokumentumokban napvilágot látott, az legfeljebb üres szóvirág marad, és a búcsú római katolikus lényegét is képtelen kifejezni, tudniillik hogy a bűnbánat méltó gyümölcseit teremjük. Ez esetben a búcsúval kapcsolatban az egyértelmű pápai nyilatkozat lehetne talán az első lépés Luther rehabilitációjának útján. Ha ez nem történik meg, akkor a 2017. esztendő nem válhat ökumenikus eseménnyé sem a reformáció hazájában, Németországban, sem globalizálódó világunkban.

* * *

A rövidített szöveg közlőjeként is kíváncsian várom – nyilvánvalóan az olvasókkal együtt –, milyen visszhangja támad dr. Otto Hermann Pesch professzor kitűnő és bátor értékelésének. A terjedelmes előadás egésze inkább csak a szakembereket foglalkoztathatja, de a rövidített tíz pont ízelítőt nyújthat a római katolikus váradalmakból is.

■ Dr. Hafenscher Károly (id.)

Evangélikus anyaházak konferenciája

Ünnepi kongresszusát tartotta Düsseldorfban október 8. és 11. között a Kaiserswerthi Szövetség. A szervezet eredetileg a német evangélikus anyaházak szövetsége volt, majd később tagjai lehettek külföldi anyaházak is – ezek egyike a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület. Az idei – negyvenegyedik – konferencián hazánkat *Veperdi Zoltán,* a Fébé vezető lelkésze és az egyesület társelnöke, e sorok írója képviselte.

Az evangélikus anyaházi mozgalmat százhetvenöt évvel ezelőtt, 1836-ban Düsseldorfban álmodta meg *Leopold* és *Friederike Fliedner.* A Kaiserswerthi Szövetség pedig, amely a világ összes evangélikus anyaházát magába öleli, alapításának százötvenedik évfordulójáról emlékezett meg az ünnepségen.

A konferencián jelen volt számos jelenleg is működő evangélikus anyaház képviselője Németországtól Dél-Koreáig, Skandináviától Brazíliáig és az Egyesült Államokig.

A nagyon jó hangulatú és konstruktív rendezvényen a résztvevőknek lehetőségük volt megismerni egymást, illetve megoszthatták a többiekkel a diakóniai munka során szerzett tapasztalataikat, a közös problémákat.

Áttekintették a jövő feladatait is. Ennek eredményeként született egy kommüniké, amely kinyilvánítja: elsődleges feladat a kaiserswerthi lelkület és hagyományok megőrzése, erősítése és kiterjesztése a kelet-európai, posztkommunista országokra is. Ennek érdekében 2012-ben az oroszországi Kalinyingrád, majd 2014-ben a maroknyi lengyel evangélikus közösséget képviselő dziegielowi anyaház lesz a megbeszélés helyszíne.

■ Dr. Visnyei Orsolya

„A molnár fia”

Interjú dr. Szabó András professzorral

A Lilium Aurum Kiadó gondozásában nemrég jelent meg a *Bizontalan helyeken búdosunk* című tanulmánykötet *Szenci Molnár Albert* (1574–1634) munkásságáról. E könyv és számos más monográfia, hosszabb-rövidebb tanulmány szerzőjének, *Szabó András* irodalomtörténésznek a neve nem ismeretlen az *Evangélikus Élet* olvasói előtt sem. Volt opponensemmel, a Károli Gáspár Református Egyetem professzorával otthonában beszélgettem legújabb publikációjáról.

– Professzor úr, először is hadd gratuláljak legújabb könyvéhez, mely az örök utazóval, Szenci Molnár Alberttel foglalkozik! Mielőtt azonban erről faggatnám, szeretném, ha kutatási területével, a 16. század második felével, illetve a 16–17. század fordulójával kapcsolatosan arról szólna, hogy az elmúlt évtizedek során kik és milyen témakörök álltak érdeklődésének középpontjában.

– Egyetemista koromban fordítottam le először Szenci Molnár Albert naplóját, amely 1976-ban jelent meg a Magvető Kiadónál a szerző válogatott műveinek kötetében. Aztán a szakdolgozatomat *Károli Gáspárról* mint régi magyar íróról írtam, s ugyanerről a témáról szólt az egyetemi doktori disszertációm is. Ezután kutatásaimat kiterjesztettem Észak-kelet-Magyarországra, s összeállítottam a 16. századi sárospataki tanárokról szóló kandidátusi disszertációmat. A rendszerváltás hozta utazási szabadságot kihasználva kezdtem el a magyar–német kulturális és egyházi kapcsolatokkal, illetve a magyarországi diákok külföldi tanulásával foglalkozni. Ezzel párhuzamosan lassan visszatértem életem első témájához, Szenci Molnárhoz, ő lett az akadémiai doktori disszertációm témája is.

– Tehát Szenci Molnár Albert sem a közelmúltban került a látóterébe. Hallhatnánk a vele kapcsolatos kutatásainak főbb stációiról?

– 1993-ban nekifogtam diákkori naplófordításom kijavításának, megjegyzetelésének. Pillanatok alatt kiderült, hogy hatalmas munka lesz. Soksok hónapot töltöttem ezzel a munkával – svájci, osztrák és német ösztöndíjak segítségével –, és tíz év kellett ahhoz, hogy nyugodt lelkiismerettel megjelentethessem az eredeti szöveg kritikai kiadását az újabb fordítással, százoldalas bevezetővel és rengeteg kommentárral. Közben eredményeimet tanulmányokban is publikáltam.

Az utóbbi nyolc esztendőben sem hagyott nyugodni a téma, s további tanulmányok mellett nekiláttam újra kiadni Szenci Molnár levelezését. Ugyan *Dézsi Lajos* 1898-ban kiadta az akkor ismert leveleket, azonban azóta sok új szöveg előkerült, és sokkal jobban is ismerjük a korszakot, ezért jobb kommentárokat tudunk írni, mint elődeink.

– Szenci Molnár Albert nekünk, evangélikusoknak elsősorban az 1607-ben megjelent genfi zsoltárfordításairól ismert. Kérem, mutassa be röviden olvasóinknak a Szenci-napló alapján készült, „Bizontalan helyeken búdosunk” – Szenci Molnár Albert a magyar és az európai szellemi életben *című kötetét, amely nemrég látott napvilágot.*

– A könyv a Szenci Molnárról írott tanulmányaimat tartalmazza javított, kiegészített és egybedolgozott formában. Három nagy részből áll; az elsőben a naplójával kapcsolatos részek olvashatók, a másodikban a fő hangsúly a német–magyar kapcsolatokon van, a harmadik pedig Szenci Molnár munkásságának azzal az időszakával foglalkozik, amikor végleg hazaköltözött Magyarországra. Az egész kötet az apai foglalkozás, a molnárság különleges megítélésével kezdődik, s a haza és a bujdosás kérdésével fejeződik be.

– A nagy formátumú lelkész, nyelvtudós és zsoltárköltő hol végezte tanulmányait? Mi jellemezte peregrinus éveit?

– Tíz esztendeig tanult Németország evangélikus és református tanintézményeiben, még felsorolni is sok őket: a wittenbergi egyetem, a drezdai gimnázium, a strassburgi gimnázium és főiskola, a heidelbergi egyetem, a herborni főiskola… Később újabb kulturális centrumokban fordult meg: Amberg, Altdorf, Nürnberg, Marburg, Oppenheim, ismét Heidelberg, Hanau. A hosszú listából is látható, hogy Szencinek ezeket az

FOTÓ: NAGY BENCE

esztendeit az állandó vándorlás, bujdosás jellemezte.

– A „molnárfiú” személyiségét alapjaiban határozta meg származása. Két rövidebb időszaktól eltekintve három évtizedet töltött külföldön. Mivel teltek ezek az évtizedek?

– Tanulással és munkával. 1603-tól kezdve folyamatosan írta és adta ki a könyveit, amelyekkel a magyar irodalmat és művelődést gazdagította, s eközben kapcsolatba került korának német protestáns értelmiségével, de igen jó viszonyban volt azokkal a németalföldi és francia menekültekkel is, akik a hazájukban zajló polgárháború elől menekültek ide. 1611-ben meg is nősült, felesége, *Kunigunda* elvált asszony volt, aki három mostohalányt hozott a házasságba, de rövidesen sorjáztak a közös gyerekeik is.

– Irodalmi munkásságán túl még miben lehet kimutatni szoros kapcsolatát a németséggel?

– A házasságára kell még egyszer utalnom: feleségének nagyapja, *id. Caspar Cruciger* (1504–1548) az egyik jeles wittenbergi reformátor volt. Rajta keresztül Szenci Molnár Albert a *Luther* családdal és számos német értelmiségi famíliával rokonságba került. A családban németül beszéltek, így vált lehetségessé, hogy a fia, *Johann Molnár* vagy *Szenci Molnár János* a kolozsvári németek lelkésze legyen később.

– A históriakutatást soha nem lehet befejezni. Milyen újabb feladatok, tervek állnak ön előtt?

– Hosszú évek óta húzódik a Szenci Molnár-levelezés új kiadásának – amelyet az imént már említettem – a sajtó alá rendezése, de erre az egyetemi elfoglaltságok miatt kevés időm jut. Ha ezzel kész leszek, szándékomban áll visszatérni a 16. századhoz, s a wittenbergi egyetemen tanult magyar diákokkal foglalkozni. Úgy érzem, hogy többek között azzal ünnepelhetjük meg méltó módon a reformáció kezdetének közelgő fél évezredes évfordulóját, ha ezt a témát 2017-re feldolgozzuk – reformátusok és evangélikusok közösen.

■ BLÁZY ÁRPÁD

Isten közelében

Beszélgetés dr. Imre László irodalomtörténésszel Reményik Sándor halálának hetvenedik évfordulója alkalmából

A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara főépületének ajtaja nyitva: ki-be jönnek a fiatalok. Ketten-hárman, vidám szerelmesek kéz a kézben, azután futnak a villamoshoz. Bent is nyüzsgő élet fogad. A harmadik emelet csendesebb; várakozók a folyosón. A 331-es szobánál kedves, régi arc: *Imre László* tanár úr, az egyetem professor emeritusa.

Fő kutatási területe: a 19. század második felének magyar irodalma, a 20. század izgalmas alakjai: *Kós Károly, Szabó Dezső, Illyés Gyula, Rákos Sándor…* és mindenekelőtt a hatalmas Németh László-életmű. Irodalomtörténeti kutatásaival régóta szorgalmazza a magyar protestáns kultúra rehabilitálását. *Tompa, Arany, Ady, Reményik* vallásos líráját mutatja be tanulmányaiban.

– A jeles erdélyi költő, Reményik Sándor hetven éve, október 24-én hunyt el. Ebből az alkalomból kerestem föl Professzor urat: hogyan látja a költő munkásságát és helyét az új évszázadban?

– Reményik Sándorról köztudott, hogy neuraszténiás idegbetegségben szenvedett, ötvenéves korában halt meg. Mikor annyira ünnepelték a második bécsi döntést, Észak-Erdély visszacsatolását, mindenki azt hitte, hogy a Végvári-verseket író Reményik el lesz ragadtatva. Mindenkit meglepett, hogy éppen fordítva reagált. Nem arról van szó, hogy nem örült annak, hogy Magyarországhoz tartozik Kolozsvár, a Székelyföld – inkább idegesítette, hogy az akkori hivatalos magyar politika nem kellő tapintattal járt el. Azt mondta: ha eddig mi voltunk alul, és tiltakoztunk a diszkrimináció ellen, a kultúra és a nyelv lábbal tiprása ellen, akkor most nem tehetjük ugyanazt az északi románsággal.

– A régi versekben gyűlölködést is lehet találni.

– A Végvári-versekben akár nemzeti gyűlölködést is felfedezhetünk, hiszen azok nehéz helyzetben születtek. Halála előtt azon aggódik a költő, nehogy fordítva legyen. Mikor először írtam Reményikről, ezt emeltem ki. Részben azért, mert ez 1975-ben történt, s próbáltam kifejezni, hogy ez unikális dolog. A felülkerekedő pártját fogja az alul lévőnek! Aki annyit szenvedett kisebbségi elnyomásban, az nem diadalmaskodik, és nem nézi nyugodtan, hogy most megkapják az oláhok. Mélységesen keresztény felfogású ember volt a költő, aki az ellenségességet eleve próbálta kizárni a világból. A nehéz helyzetben lévők, a szenvedők pártját fogta.

– Sejtette a szörnyű következményeket?

– Nem tudom, mennyire sejtette, hogy ha *Hitlertől* kapjuk vissza Észak-Erdélyt, az borzalmas következményekkel jár. Nem hiszem, hogy meg lehetett volna ezt írni akkoriban; gondolhatott rá, mert a nácizmussal nem rokonszenvezett. Nem nagyon emlegetik a tankönyvek, hogy a nácizmus ugyanolyan keresztényellenes ideológia volt, mint a kommunizmus. Durván – és talán eredményesebben – működött. A fasizmus is azt hangoztatta: nincs irgalom, nincs szeretet, a zsidót el kell taposni. Hitler jól tudta, hogy neki ellensége a keresztény egyház…

Reményik Sándorról kiderült, hogy csupa német, szlovák ősei vannak, ezért nagyon megbántódott. Hogy neki kimutatták, ilyen evangélikus meg olyan szász a felmenője – akkor ő nem is magyar… Írt egy fájdalmas, nagyon szép verset *Petőfiről,* hogy akkor ő sem. Akkor őt is a magyarságon kívülre helyezhetnénk.

– Mik a főbb jellemzői költészetének?

– Ha el akarom helyezni irodalomtörténetileg, akkor Rilke-követő elsősorban; nagy hatással van rá a *Nyugat* első nemzedéke. Művelt, nagy zeneértő, finom, elzárt világban élő valaki. Első kötetei nem keltenek különösebb feltűnést, a háborús évek nem alkalmasak erre…

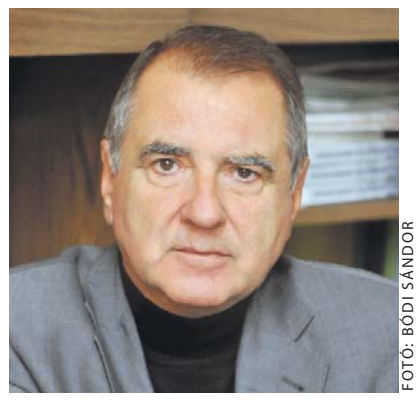

FOTÓ: BÓDI SÁNDOR

1918 karácsonyán megjelennek a román katonák, felülnek Kolozsváron a Mátyás-szobor nyakába. Elképzelhetetlen sokk éri az embereket. Reményik álnéven – *Végvári* néven – váratlanul Petőfi hangjára visszaváltva, rendkívül politikus hangon írja meg az akkori napokat. És fájlalva, gyűlölködve, tiltakozva beszél arról, hogy Erdély román kézbe került.

– Nem érte bántódás?

– A román hatóságok tudták, hogy nem kell mártírt csinálni belőle. Nem csukták be, a rendőrség nem zaklatta soha. Ebben az is benne volt, hogy nagyon szelíd, szimpatikus emberről van szó. Szenvedő alkat, akit talán lelkük mélyén még a románok is becsültek. A keresztény morál, a tisztaság mégiscsak vonzerőt gyakorolt.

Aztán lezárul ez a korszak; leírja, hogy a költészet sokkal finomabb, sokkal tisztább hangú hangszer ahhoz, hogy örökké a direkt politikai fortissimóknak legyen terepe. 1940 körül a Magyarországon is megjelent összes versei közé nem vette be ezeket a munkáit.

– Merre kanyarodott későbbi útja?

– 1920-tól folytatja ezt a részben tájköltészetet, vallásos és nemzeti irodalmat. Ezekben a versekben is van politikai tartalom, de diszkrét formában; románellenesség nincsen. Reményik elzárt kolozsvári értelmiségi világban élt, lehet, hogy a román nyelvet se nagyon tudta; semmi nyoma nincs, hogy a román irodalmat ismerte volna. Vallotta, hogy aki kisebbségben van, az egy olyan közösség tagja, ahol alpári, önző, demagóg szellem nem tud megélni. Ez lemondással, önfeláldozással jár, s közben megtisztul a magyarság.

– Új verseinek milyen volt a fogadtatása?

– Mikor első tanulmányomat írtam a költőről, kicsit fájlaltam, hogy magyarországi sajtója nem igazán jó. Kedves barátom, *Czine Mihály* óvott tőle, hogy Reményikről írjak, verseit kiadassam. Ennek ellenére a rendszerváltás előtt írtam egy-két cikket róla, készítettem egy versválogatást. Később, ahogy már lehetett vele foglalkozni, betettek mindent, s az én karcsú kötetem felhígult.

Elmondhatom, hogy a magyarországi elit irodalom – és én ide sorolom *József Attilát, Füst Milánt* is – Reményik Sándort nem fogadta el! Jobboldali szólamköltőként intézték el, gondolom, azért, mert el se olvasták rendesen az ő igazi, nagy verseit. Besorolták az irredenta költők közé, akikből elég sok volt abban az időben…

Az évfordulón rá emlékezve feltétlenül meg kell említenem, hogy halála előtt volt egy nagy öröme: írt egy nagyon szép verset a már súlyos beteg *Babitsnak,* és erre a költő még válaszolt, versben. Sőt Babits írt egy háromoldalas cikket Reményik új kötetéről. Végül is a Nyugat nagy nemzedéke, amely nem sokkal volt idősebb nála, és sokszor bírálta, Babits Mihályon keresztül mégiscsak elfogadta Reményiket.

– Befejezésül a költő istenes verseiről kérdezem.

– Ha matematikailag nézem, akkor a vállalt versek jelentős része istenes. Kifejezetten vallásos költő volt Reményik Sándor. Hadd jegyezzem meg, hogy a magyar vallásos költészet rendkívül szegényes. A múltban egyetlen olyan költő van, akinek ma is katartikusan szép istenes versei vannak: *Balassi Bálint. Arany Jánosról* tudjuk, hogy presbiter volt, egyházkerületi gondnok, vállalta kálvinizmusát, de csak egy-két versében van erre utalás. Valószínűleg arról van szó, hogy a felvilágosodás után az írók ezt kicsit szégyellték.

1880–90 tájékán a francia irodalom tele van neokatolikus versekkel. Divat lesz. Már nem kell hozzá bátorság. Egy Rilke-követő Reményik természetesen vállalja hitét, és meg is írja.

És Ady… Adyban az a nagyszerű, hogy hol perben áll Istennel, hol visszamegy hozzá; a bűnből áhítozik a tisztaság felé. Reményiknél egyértelmű a vallásos neveltetés, a meggyőződés. Talán egyik legszebb verse a *Kegyelem,* amely arról szól, hogy az ember küszködik, perlekedik Istennel, és azután hirtelen magától – kegyelemből – minden megoldódik, mint ahogyan az égen megindul egy csillag.

Azt lehet mondani, Reményik a keresztény lelkiállapotnak a gyakran előforduló tudattartalmait közvetíti: a könyörgést, a halált, az imádságot, a kegyelmet. A szelíd, csendes beletörődéstől az időnkénti lázadó hangig ível ez a sokszínű költészet. Nagyon szerette az erdélyi tájat, belőle vett élményt istenes verseihez, és talált örök gondolatot, máig érvényes üzenetet. A legnagyobb értéke az, hogy olyan keresztény etikai önkontrollt sugall, amely nem tud azonosulni embertelen dolgokkal.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Deutsche Anlage

Redakteur:
Holger Manke

Nicht einfach Friede, Freude, Eierkuchen

Von der Kunst, Konflikte als Chancen zu verstehen – Ein Mediator im Gespräch

Konflikte sind meist nicht leicht zu lösen. Zu vieles kommt zusammen: Menschliches, tiefer liegende Verletzungen, Krisen, die schon lange köcheln. Eine Situation, die von den – freilich persönlich be- und getroffenen – Konfliktbeteiligten kaum zu lösen ist. Ein Mediator kann helfen. Wie Konfliktbearbeitung gelingt, berichtet Dr. Martin Hoffmann, der Rektor des Predigerseminars der bayerischen Landeskirche, der zugleich als Mediator tätig ist.

– Was muss man mitbringen, um ein guter Mediator zu werden?

– Mediation ist eine Konfliktbearbeitung, bei der ein Vermittler eingeschaltet wird, um einen Streitfall zwischen zwei Beteiligten zu lösen. Dabei kommt die Lösung nicht vom Konfliktvermittler, sondern von den Konfliktbeteiligten. Der Mediator hilft diesen lediglich dazu ihren eigenen Konflikt konstruktiv anzugehen und eigene Lösungen zu finden. Der Vorteil dieser Methode ist, dass die Lösungen dauerhafter, also nachhaltiger sind, wenn sie von den Beteiligten selbst gefunden werden. Ein Mediator muss für diese Vermittlung vor allem die Fähigkeit mitbringen, zuzuhören und sich in den jeweiligen Gesprächspartner einzufühlen. Er muss aber dabei neutral bleiben, in der Mediation nennt man das allparteilich, d.h. er muss jede Seite verstehen, darf sich aber auf keine der beiden Seiten schlagen und Partei ergreifen. Deshalb muss er sich strikt mit eigenen Bewertungen und Stellungnahmen zurückhalten. Natürlich braucht er auch die Fähigkeit ein Gespräch zu führen und zu lenken, damit der Streit nicht erneut entbrennt oder aus dem Ruder läuft. Schließlich ist als innere Grundhaltung ein Verständnis von Konflikt nötig, das diesen nicht als Katastrophe ansieht, sondern als Chance: als Chance für eine Weiterentwicklung, wenn der Konflikt konstruktiv ausgetragen wird.

– An wen muss ich mich wenden, und was sind die Voraussetzungen, um eine Mediatorenausbildung anzutreten?

– Mediatorenausbildungen werden von ganz verschiedenen Institutionen und Einrichtungen angeboten, zum Beispiel von Initiativen, die aus der Friedensbewegung kommen oder von Bildungswerken oder inzwischen auch von Fachhochschulen. In unserer bayerischen Landeskirche gibt es eine eigene Arbeitsstätte für konstruktive Konfliktbearbeitung: Kokon – mit dem Sitz in Nürnberg. Sie kann helfen, Ausbildungen zu vermitteln oder auch in einem konkreten Konfliktfall einen Mediator zu finden. Voraussetzungen für eine Ausbildung sind eine abgeschlossene Berufsausbildung und einige Jahre Berufserfahrung.

– Das Bild des Eisberges ist ein Schlüsselbegriff in Ihrer Arbeit.

– Das Eisbergmodell hilft uns einen Konflikt zu verstehen. Nur ein Siebtel eines Eisbergs ragt aus dem Wasser, sechs Siebtel des Berges sind unter der Wasseroberfläche verborgen. Ganz ähnlich ist es bei einem Konflikt. Wir sehen meistens nur die Spitze des Eisbergs. Das ist der aktuelle Streitfall und die aktuellen Auseinandersetzungen. Was aber dahinter steckt, ist zunächst noch verborgen: Die Motive, die Beweggründe, die Verletzungen, die Geschichte des Konflikts, die Bedürfnisse der Beteiligten, die vertretenen Interessen. In einem Mediationsgespräch sollen genau diese Hintergründe erhoben werden, weil dadurch ein besseres Verständnis der Streitparteien erreicht wird. Dann fallen oft auch die Lösungen leichter.

– Ich kriege mit, wie sich zwei Männer auf der Straße heftig streiten. Sie beschimpfen sich und die Situation droht zu eskalieren. Was soll ich tun?

– Ein direktes Eingreifen auf der Straße ist ein Akt von Zivilcourage und ein Versuch, den Ausbruch von Gewalt zu verhindern. Er ist nie ohne Risiko. Im schlimmsten Fall können sich die Aggressionen gegen den Schlichter werden. Mediation ist eine bestimmte Gesprächstechnik in einem Vermittlungsgespräch, das einen vorgegebenen, festen und frei vereinbarten Rahmen hat. Die Grundhaltungen einer Mediation helfen aber auch in einer solchen Straßenszene. Die drei wichtigsten Faustregeln für ein solches Eingreifen sind: schnell, gemeinsam und andauernd. Damit ist gemeint: nicht warten bis die Fäuste fliegen, sondern möglichst schon im Vorfeld eingreifen und zwar am besten mit einer überraschenden Idee, die die beiden Streithähne trennt und voneinander ablenkt. Wichtig ist, sich möglichst Helfer zu suchen, also Umstehende konkret anzusprechen: „Helfen sie mir, wir trennen die beiden, kümmern sie sich um den Mann links!“ Andauernd heißt, dass man sich von einer aggressiven Reaktion nicht gleich einschüchtern lässt und aufgibt, sondern versucht im Gespräch zu bleiben und neu zu agieren. Wenn man sich nicht eingreifen traut, dann kann es auch helfen, aus einigem Abstand heraus den beiden zuzurufen: „Hören sie auf, ich rufe die Polizei.“ Auf keinen Fall sollte man gewaltsam eingreifen, weil das nur neue Gewalt provoziert.

■ Simon Stritar

Karriere, Depression, Familienhass

Vereinsamte Großeltern, Eltern und Kinder! Die Bankkauffrau Katharina M. (Name geändert) wohnt in einer ungarischen Großstadt. Sie bemühte sich nach den Jahren an der Universität darum, eine Karriere aufzubauen. Um jeden Preis. Kurz nach der Geburt ihrer Tochter ist sie wieder an ihren Arbeitsplatz in die Zentrale der Bank zurückgekehrt – nicht zuletzt, weil sie wohl befürchtete, dass in ihrer Abwesenheit an ihrem Stuhl gesägt werde. Es zählt nichts. Acht bis zehn, oft auch zwölf Stunden Arbeit pro Tag.

Dann hat sie ihren Mann verloren. Nein, nicht durch Tod. Durch Scheidung. Männer brauchen offenbar etwas anderes. Hochemanzipierte Frauen sind in Ungarn augenscheinlich immer weniger geduldet — zumindest in einer Ehe. In irgendwelchen Partnerbeziehungen schon eher, aber wie lange? Vielleicht ein bis zwei Jahre. Dann wieder Partnerwechsel — und man wird immer älter.

Wo hat man die alte Lebensweise und die alten Sitten verloren? Kann man oder — besser gesagt — darf man wegen der Karriere und der „Selbstfindung“ die alten Werte aufgeben? Wo hat das begonnen? Psychologen meinen, hauptsächlich in der Erziehung, im Lebensbeispiel der Eltern.

Wenn Katharina M. heute mit 48 Jahren von ihrer Mutter erzählt, findet sie sich nach wenigen Sätzen in ihrer eigenen Kindheit wieder. Das passiert ihr beinahe jedes Mal.

Dann erinnert sie sich an die Tage, an denen die Mutter schon morgens schweigsam am Frühstückstisch saß, hin und wieder aufstöhnte, als leide sie endlose Qualen, und plötzlich verschwunden war. Sie war nirgendwo aufzufinden. Weder im großen Haus noch im verwilderten Garten.

Die ständige Angst, die vom Vater Verlassene könnte ihre Drohung wahr machen und sich im Wald erhängen, verwandelt sich nach dem Auszug Katharinas aus dem Elternhaus zunächst in eine bedrückende Beklommenheit, die aber schließlich mit der Zeit verblasst.

Die Mutter wohnt in einer anderen Großstadt, nicht weit von Katharina entfernt. Doch der Umzug war ein Grund dafür, dass man sich seltener sah. Die inzwischen erwachsene Enkeltochter hat kaum eine Beziehung zu der vereinsamten Großmutter aufgebaut.

Doch eines Tages ist das düstere Gefühl schlagartig wieder da. Der Klinikarzt steht vor Katharina M. und lässt sie wissen, sie müsse sich wohl nun täglich um ihre Mutter kümmern. Das erfordern der komplizierte Bruch und die schweren Depressionen. „Nach seinen ersten Sätzen habe ich gar nicht mehr zugehört“, sagt Katharina später. „Ich dachte immer nur: Unmöglich, völlig unmöglich.“

Die Mutter betrachtet den Arzt als Verbündeten, will erzwingen, dass die Tochter sie zu sich nimmt. Ein Wendepunkt also: Eine tägliche Betreuung ist notwendig geworden. Katharina M. fühlt sich maßlos überfordert. Auch ihre Tochter zeigt wenig Interesse. Sie beruft sich auf ihr Universitätsstudium. Katharina selbst hat auch wenig Zeit. Oder wenig Lust. Oder sogar keine. Ihre Mutter wäre — auch wenn sie das nie ausspricht — unerwünscht bei ihnen.

Sie muss also ihre Versorgung so gut wie möglich organisieren. Das tut sie dann auch. Weil die Mutter nicht in ein Heim möchte, sorgt die Tochter für den Umzug in eine kleine, behindertengerechte Wohnung und die tägliche Betreuung durch einen ambulanten Dienst. Sie findet eine Studentin, die zwei Mal pro Woche mit der alten Frau kleine Spaziergänge unternimmt oder ihr vorliest. Auch die Enkelin kommt ab und zu vorbei. Katharina besucht ihre Mutter ebenfalls, ein bis zwei Mal pro Woche: Sie ist überzeugt: „Mehr geht nicht. Und mehr muss auch nicht sein.“

Die Mutter ist nicht glücklich, „aber das war sie nie“. Und dennoch: Es gibt ab und an zwischen Mutter und Tochter Momente, die einigermaßen gelungen erscheinen. Zum Beispiel wenn Katharina für sich und ihre Mutter Pudding kocht, und beide die noch warme, cremige Masse löffeln. Oder wenn sie einen alten Film anschauen oder Katharina eine Schallplatte auflegt. Fast scheint es, „dass wir uns am besten verstehen, wenn nicht gesprochen wird“. Wann sie kommt und geht, bestimmt Katharina selbst. Telefonisch ist sie stets erreichbar.

Der Anruf, mit dem wenige Jahre nach dem Sturz alles zu Ende ist, erreicht sie im Urlaub. Die Frau vom ambulanten Dienst teilt ihr mit, dass die Mutter gestorben ist. Sie hat die 80-Jährige am Morgen tot in der Wohnung gefunden. Schon am Abend zuvor habe die Mutter kaum mehr Appetit gehabt. Man vermute ein Herzversagen.

Katharina sagt: „Ich habe mich in den Wochen und Monaten danach immer wieder gefragt: Hätte ich es anders machen sollen? Muss ich ein schlechtes Gewissen haben? Inzwischen bin ich mir ganz sicher: Ich muss es nicht.“

Die Geschichte der Katharina M. ist nach Meinung der Psychotherapeuten insofern typisch, als es bei Familienkonflikten oft um die Frage gehe: Dürfen erwachsene Kinder gegenüber ihren Eltern Grenzen setzen? Ja, sie dürfen, sagt eine Psychologin. Aber wie und warum entstehen diese Grenzen? Wer ist schuld daran?

In der neuen ungarischen Verfassung steht: „Volljährige Kinder sind verpflichtet sich um ihre bedürftigen Eltern zu kümmern“ — XVI./4. Wie muss, kann und darf man diesen Paragraphen der Verfassung in der Praxis verwenden? Darauf soll man Antworten suchen und finden — sowohl auf kirchlicher als auch auf gesellschaftlich-sozialer Ebene.

■ Lajos Káposzta jr.

REFORMÁCIÓ ÜNNEPE – LK 12,1–10

A reformáció: Isten cselekedete

Az angol reformáció idején egy *John Bale* nevű drámaíró ilyen címen írt drámát: *A három törvény.* A darab szerint Isten háromszor adott törvényt az emberiségnek: először a természet törvényét adta a szívükbe, amikor az emberek lelkiismeretébe írta, hogy mi a jó, és mi a rossz. Ezt a törvényt a szodomiták taposták meg. Másodszor Mózesen keresztül Isten *Tórát, Tízparancsolatot* adott a népnek. Ezt pedig a farizeusok hamis tanítása torzította el. Ezért harmadik alkalommal Jézus által adott törvényt, hiszen ő a *Hegyi beszédben* a törvény végső értelmére, lelkére, az evangéliumra mutatott rá. A drámaíró szerint Jézus tiszta tanítását viszont a középkori egyház „rontotta meg" a babonás tanításával, a törvényeskedésével, amikor az emberi cselekedetekre, az érdemekre irányította a figyelmet Isten kegyelme helyett, s Isten ezért támasztotta a reformációt.

Textusunkban Jézussal mint tanítóval találkozunk. Igen, Jézus e földi szolgálata idején mindenekelőtt tanító volt, az őt követők, reá hallgatók pedig tanítványok. Voltak körülötte más tanítók is, de Jézus volt az igaz tanító, mert ő nem úgy tanított, mint az írástudók, hanem „hatalommal", azaz „felülről kapott bölcsességgel", Isten Lelkének erejével.

Az igaz tanítót fel lehet ismerni beszédének tisztaságáról, világosságáról, szavának és tettének egységéről, mai szóval a *hitelességéről.* A hamis tanító „alulról jövő" emberi bölcsességet tanít, okoskodása azonban hamar felismerhető. Persze csak Jézust, az igaz tanítót követve válik egyértelművé, hogy a farizeusok tanítása „kovász", olyasvalami, amely megrontja az eredeti tiszta tanítást. Jézus tudja, hogy a látszólagos okoskodás valójában sötétség.

Jézus tanít, buzdít, vigasztal. Amíg a farizeusok egymás között súgnak-búgnak, a népet pedig manipulálják, Jézus fennen hirdeti: *„Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, ami ki ne tudódnék."* Önmagunkat és embertársainkat csapjuk be, amikor bűneinket ravasz emberi taktikával palástoljuk. Talán rövid távon sikereket érünk el, de Isten előtt már semmit nem takargathatunk. Az igazság napfényre jut, csak idő kérdése. Ahogy ezt a régi latin mondás tanítja, ahogy ezt képen is ábrázolták: „Veritas filia temporis", azaz „az igazság az idő leánya".

Az ítélet lényege, hogy őelőtte leplezetlenül kell megjelennünk. De Isten gondoskodott arról, hogy ama elkerülhetetlen nap mégse fájjon nekünk, ezért Fiának kereszthalála által az ő kegyelmének királyi palástját kínálja nekünk, hogy ebben a „lepelben" megmeneküljünk. De ahhoz, hogy ez a fényes palást miénk lehessen, le kell tennünk életünk szennyes köpönyegét őelőtte s azok előtt, akik ellen vétkeztünk.

Jézus tudja, hogy milyen nehéz letenni az életterhet, megvallani beszennyezettségünket, majd kiállni az igazság mellett. Ezért ő biztatva, buzdítva tanít, többször is ismétli remegő térdű tanítványainak: *„Ne féljetek!"* Ha a teremtő Isten a verebekről is gondoskodik, mennyivel inkább gondoskodik az ő képmására teremtett emberről!

Igeszakaszunkban kettős bátorságról van szó: a bűnvallás és a hitvallás bátorságáról. Az előző egyéni, az utóbbi közösségi aktus. Csak az lehet hitvalló, aki bűnvalló. A bűnvallás hitvallás nélkül szubjektivizmus, a hitvallás bűnvallás nélkül pedig hamis, képmutató beszéd.

Aki letette egyéni életének terhét, azt Isten a közösség előtti hitvallásra hívja meg: *„…ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt."* A közösség előtt hitvallásra, felülről kapott bátorságra van szükség, hiszen az igazság kimondójának, a hitvallónak emberi szempontból minden oka meglehet a félelemre: a népszerűtlenség, a nevetségessé válás, a fenyegetettség, pozícióvesztés, kiátkozás vagy akár az élet elvesztése. Aki pedig felismeri, hogy bűnvallásra vagy akár hitvallásra kapott belülről indíttatást, és ezt gyávaságból mégsem teszi, hanem önmagát, lelkiismeretét megkeményíti, az – Jézus szava szerint – a Szentlélek ellen vétkezik, s az nem nyer bocsánatot!

A bűnvallás vagy a hitvallás nem emberi teljesítmény. Isten indít bűnvallásra és hitvallásra bennünket, a kérdés csupán az, hogy engedünk-e neki.

A reformáció Isten cselekedetének ünnepe. A sötétségbe, a babonaság és az eretnekség miatt kovásszá vált

AZ ÜNNEP IGÉJE

tanításba Isten fényt és világosságot vitt. Sűrű köd és homály után egyszerre, hirtelen felragyogott Isten igéjének fénye: az igaz ember hitből él! És nem akármilyen hitből, hanem Krisztus-hitből. Abból a hitből, hogy Isten érettünk emberré lett, s ez az Ember önként letette az ő életét érettünk, hogy nekünk életünk legyen. Levetette királyi palástját, és reánk öltötte, hogy ezt az ajándékot megpillantva mi ledobhassuk magunkról szennyes köntösünket.

Ezt az evangéliumot értette meg egy Ágoston-rendi szerzetes. Felismerte, hogy igen, Isten cselekedett, s ő már nem félt, csupán ennek engedelmeskedett. Ez a felismerés adta számára azt az emberileg nézve döbbenetes merészséget, hogy dacolva pápával, császárral hitvallóként kiálljon és hangosan így szóljon: „Itt állok, másként nem tehetek!"

A reformáció ünnepén ne *Luther* személyét nézzük, ne hőst faragjunk belőle, ne őt ünnepeljük, ne is csupán a reformációt, hanem a mindig cselekvő, a leglehetetlenebb helyzetben is leleményes megoldást találó, a mi emberi sötétségünkbe az ő teremtő világosságával beragyogó Istent dicsőítsük! Továbbá ismerjük fel a „hitvalló helyzeteket" egyéni életünkben, gyülekezetünkben, egyházunkban, a társadalomban, és evangéliumi bátorsággal szóljunk, kiáltsunk mi is, ha Isten erre indít bennünket!

Ha ma, a reformáció, azaz a cselekvő Isten ünnepén az ő szavát halljuk, meg ne keményítsük a szívünket!

■ Dr. Fabiny Tibor

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Hálát adunk neked Fiadért, az igaz tanítóért, aki hatalommal és szeretettel tanított, buzdított, és tanít, buzdít ma is bennünket! Hálát adunk neked az evangélium kőszálként megálló igazságáért s az igaz tanúkért, a hitvallókért. Add, hogy az ő bátor hitüket követve mi is hitvallók és igaz tanúk lehessünk! Ámen.

Lottózóban

Viszonylag sokan zsúfolódtunk össze a főváros egyik forgalmas terén, a ruhaárus és péksüteményes bódék között szerényen meghúzódó lottózóban egy napsütötte, ám hűvös őszi délutánon. A pultnál idősebb szerencsejátékos hölgy társalgott jól hallhatóan a kiszolgálóval, szemmel láthatóan cseppet sem zavartatva magát attól, hogy mögötte nőttön-nő a sor.

– És mondja, Lajoska – szólt negédes hangon –, miért lesznek maguk nyitva október 23-án, az ünnepen is?

– Muszáj, kez' csóklom – válaszolta a szerencsejáték-fogadások köztiszteletben álló mestere –, tetszik tudni, az embereket nem érdekli, hogy ünnepnap van vagy vasárnap, játszani akarnak, így egy-egy „ügyeletes lottózónak" mindig nyitva kell lennie, és most rám került a sor. De nem ez a legrosszabb! Tessék elképzelni, még húsvétkor sem zárhatunk be, mert ha nem találnak nyitott üzletet a vásárlók, azonnal reklamálnak, jönnek-mennek a panaszos levelek. Pedig húsvétkor azért mégis inkább otthon kellene lennie mindenkinek a családdal – tette hozzá.

– Inkább csinálnának gulyáslevest, oszt' töltenék otthon az időt – szólt közbe egy cingár középkorú.

– Nem gulyáslevest, uram! Hanem sonkát köll főzni húsvétkor. Jó nagy sonkát mög tojást, oszt kalácsot köll enni hozzá – kontrázott borízű hangon egy vélhetően Szegedről vagy környékéről származó atyafi.

– Azt is lehet – replikázott a másik. – De mi mindig egy jó levest csinálunk meg káposztát.

– Meg elmehetnének templomba. Ha máskor nem, legalább húsvétkor illene – szólalt meg ekkor kedves, szelíd hangon egy hölgy a sor közepe tájáról.

A csepp helyiségben csönd lett, megszakadt a húsvét kulináris értékeit taglaló beszélgetés. Akik elöl voltak, hátrafordultak, a hátul állók pedig a nyakukat nyújtogatták, hogy megnézhessék a vakmerő megszólalót.

A hölgy azonban nem szólt többet, csendesen várt tovább a sorára.

A beszélgetés nem indult újra, mindenki napirendre tért a különleges vélemény felett, és miközben várt a sorára, talán elgondolkozott a felvetett újszerű húsvéti programlehetőségen.

Csak a borízűnek volt még némi mondanivalója, de már ő is csak röviden szólt:

– Ja. Templomba. Húsvétkor – morzsolgatta elmélázva, fogai között a szavakat.

■ Gyarmati Gábor

Luther és a Szentírás kárpitba szőve

Interjú Polgár Rózsával

Amikor beléptem *Polgár Rózsa* Kossuth-díjas kárpitművész otthoni műtermében, a nemrég elkészült reformációi gobelin a falra volt erősítve. Ahogyan a vele szemben lévő állólámpa még jobban megvilágította a textilt, az addig rejtetten megbújó aranyszálak csillogva verték vissza a fényt, finom ragyogást adva a műalkotásnak. Jelképesnek gondoltam a momentumot – *Luther Márton* és a reformáció is csak Krisztus fényében nyeri el igazi színeit és csillogását.

– A jövő esztendőben, január 12-én a budapesti Iparművészeti Múzeumban nyílik a művésznő életmű-kiállítása, amely főként a gobelineket állítja majd a középpontba. Gondolom, ez a munka az egyik fő helyre fog kerülni.

– Úgy tervezem. Valójában ez már a második olyan gobelinem, amely a reformációnak állít emléket. Az elsőt

A SZERZŐ FELVÉTELE

1983-ban készítettem *Luther* születésének ötszázadik évfordulójára. Az ünnepségsorozat keretében Frankfurtban volt kiállítva. A mai napig ott van az evangélikus egyházi központban.

Nagyon régóta foglalkoztatott a gondolat, hogy magyar egyházamnak is készítsek egy gobelint. Most, a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készülve jött el ennek az ideje.

– Egy nyitott Biblia formájú könyv áll előttünk, amelyben sok jelkép is van.

– Luther Mártonnak az egész életét befolyásolta a Szentírás. Úgy érzem, a reformáció soha nem lenne ennyire aktuális újra, mint manapság. A reformátor üzenete – hogy figyeljünk Krisztusra – olyan sok ember életében jelentene segítséget, megoldást! Nagyon fontos lenne az az etikai alap, amelyet Krisztus tanításában találunk meg…

– Mit tudhatunk a most elkészült mű többi jelképéről?

– A Biblia az a könyv, amelyben sok kérdésünkre választ kaphatunk, csak a megfelelő helyen kell kinyitnunk. A gobelinem egyik oldalán annak a fiatal Luther Mártonnak a portréja látható, aki ötszáz évvel ezelőtt megharcolta „nemes harcát". Szó szerint az életét tette fel Megváltója ügyére. A mögötte látható, mégis a középpontban álló, kereszt alakú fény arra a Krisztusra emlékeztet, aki Luther egész életét is irányította.

A könyv másik oldalán a reformáció négy alapvető tanítása olvasható latinul. A *„Solus Christus"* – egyedül Krisztus, *„Sola Scriptura"* – egyedül a Szentírás, *„Sola Gratia"* – egyedül kegyelemből és a *„Sola Fides"* – egyedül hit által– hittételek nemcsak reformátor őseinknek jelentettek biztos alapokat, de a kezdetek után ötszáz évvel is éppoly fontosak és alapvetőek. A munkámon látható két évszám (1517–2017) is erre utal.

– És a gobelin jobb alsó felében megjelenő alakok?

– Vannak ma is olyanok, akik követik Jézus tanításait, igaz, sajnos nem elegen. Még mindig szükség lenne „erősítésre".

– A február 19-ig látogatható kiállítás után mi lesz a gobelin sorsa?

– Korábban már három oltárképet terveztem egyházunknak, Balatonfüred, Hévíz és Budapest-Rákoshegy templomába. Ezek az alkotások nem a reformációra készültek, de szellemiségük ahhoz kapcsolódik. Amíg szőttem őket, a helyi gyülekezeti tagokkal való beszélgetésekre gondoltam, arra, mennyire Krisztus az evangélikus hitünk középpontja.

Nagyon hálás vagyok a reformációi emlékbizottság erkölcsi és anyagi támogatásáért, ezért ezt a munkámat mindenképpen az egyházamnak adom. A Deák téri Evangélikus Országos Múzeum felújítási terveibe a mérnök már be is rajzolta a helyét.

Nemsokára teljesen elkészül a munka – *Soli Deo gloria,* azaz egyedül Istené a dicsőség.

■ Boda Zsuzsa

HIRDETÉS

MEGHÍVÓ

Örömmel adunk hírt róla, hogy a decemberi tűzeset után lebontott pusztaföldvári parókia helyén megkezdődött az új gyülekezeti ház építése. A templomunkban október 31-én, reformáció ünnepén 15 órakor kezdődő ünnepi istentisztelet után helyezzük el az épület alapkövét.

Ezen az alkalmon adunk hálát Istennek templomunkért is, amelynek alapkövét éppen egy évszázaddal ezelőtt, 1911. október 31-én tették le. Igét hirdet: *Ribár János* esperes.

Szeretettel várjuk családjával együtt örömünnepünkre. (Az istentisztelet perselypénzét az új gyülekezeti terem berendezésére fordítjuk.)

Reformációi Lut

Alábbi könyvajánlónkban reformátorunk, *Luther Márton* műveiből, illetve a róla szóló munkákból kínálunk gazdag olvasnivalót – kedvezményes áron. A választékban megtalálhatók a *Luther Kiadó* (korábban *Evangélikus Sajtóosztály*), illetve más kiadók által megjelentetett kötetek is. Ez alkalommal kiadónk köteteire húsz százalék, más kiadók könyveire tíz százalék kedvezményt nyújtunk tisztelt olvasóinknak, tízezer forintos vagy azt meghaladó értékű megrendelés esetén pedig átvállaljuk a postaköltséget. Akciónk a november 21-ig beérkező megrendelésekre, illetve bolti vásárlásra vonatkozik.

■ Luther Kiadó

Luther válogatott művei 5.

Biblifordítás, vigasztalás, imádság

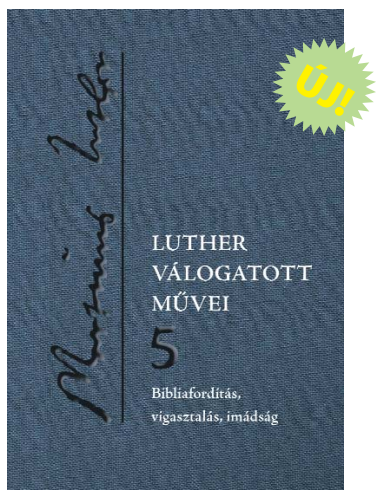

4990 Ft helyett **3992 Ft**

Luther Márton

Bűnbánat – Keresztség – Úrvacsora

Három sermo a szentségekről

A *Magyar Luther Füzetek* című sorozatunk 4. kiadványa Luther Mártonnak 1519-ből származó, a szentségekről szóló három fontos iratát tartalmazza. 1517 után Luthert egy-

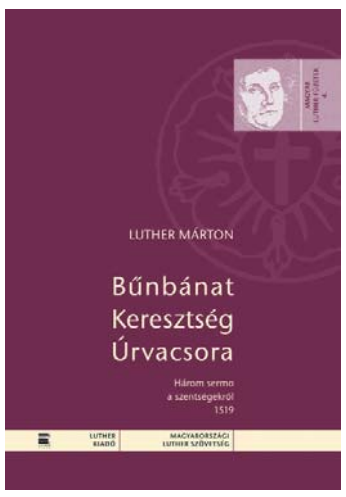

re inkább sürgették barátai, hogy tisztázza a szentségekről vallott nézeteit. A reformátor ugyanis szakított a római egyháznak a hét szentségről szóló tanításával. 1519-ben Luther még három szentségről beszél (bűnbánat, keresztség, úrvacsora), de egy év múlva a bűnbánatot nem tekinti önálló sakramentumnak, hanem beolvasztja a keresztség szentségébe.

730 Ft helyett **584 Ft**

Luther Márton

Előszók a Szentírás könyveihez

Bornkamm szerint ha Luther ma egy teológiai fakultáson tanítana, akkor bizonyára az *Ószövetség* professzora lenne, hiszen legtöbbet az *Ótestamentum* könyveit magyarázta. Luther azonban mégsem a mai értelemben vett „száraz szakember" kategóriájába tartozik. A Biblia fordítása és magyarázata közben ízig-vérig teológus marad, s Bornkamm találóan nevezi az *Előszókat* a lutheri teológia „rövid summázatának". A könyvet szeretettel ajánljuk az egyház tagjainak

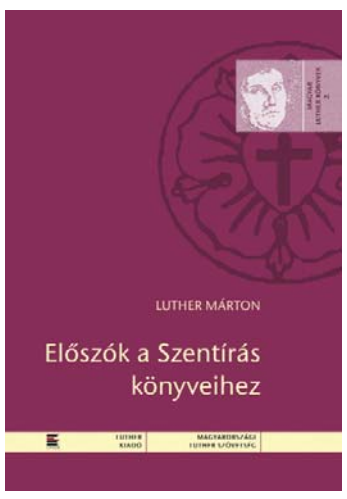

figyelmébe, de azoknak is, akik a Biblia vagy Luther iránt „kívülről" érdeklődnek. Luther az *Előszókat* az olvasók kedvéért írta, a Szentírás olvasására, az evangélium megértésére akart szenvedélyes pedagógusként tanítani.

1980 Ft helyett **1584 Ft**

Luther Márton

Jer, örvendjünk, keresztyének

Luther írásaiból mindennapi áhítatra

„Az evangéliummal olyan kincshez jutottunk, melynek neve nem pénz, nem vagyon, nem e világi hatalom, dicsőség és gyönyörűség, hanem reménység, mégpedig élő, boldog reménység, amely testünk-

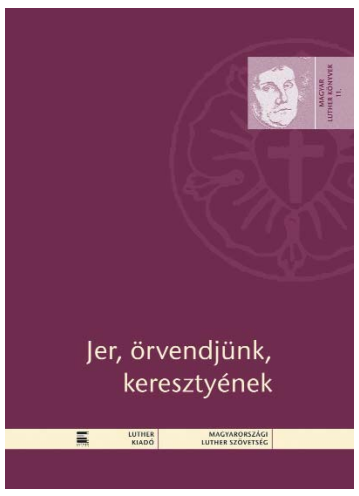

ben-lelkünkben megelevenít, és boldoggá tesz – teljességgel, örökre" – olvashatjuk egyik áhítatában. Luther Márton, Istennek ez a tíztalentumos szolgája valójában „egy-ügyű" ember volt. Egész életében, küzdelmeiben, professzori munkájában, egyházi szolgálatának minden pillanatában egyvalami foglalkoztatta: Isten igéje.

1700 Ft helyett **1360 Ft**

Ittzés Gábor

Christum treyben

Luther bibliaértelmezése a Szentírás könyveihez írt előszói alapján

Ittzés Gábor tanulmányában Luthernek a Biblia könyveihez írt előszói alapján vizsgálja, hogy a reformátor teológiájában miért és hogyan kerül kitüntetett helyre a Szentírás. Az előszókban Luther nemcsak értelmez bibliai szövegeket, ha-

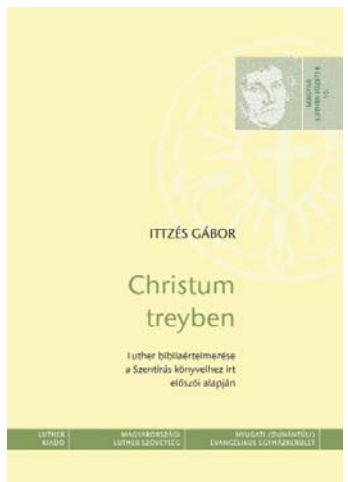

nem arról beszél, hogyan, milyen elvekkel és módszerekkel közelít a szöveghez, vagyis az előszók a reformátor bibliaértelmezésének metaszövegeiként értelmezhetők.

590 Ft helyett **472 Ft**

Sólyom Jenő

Tanuljunk újra Luthertől

Dr. Sólyom Jenő (1904–1976) válogatott írásai

A kötetet két tanulmány vezeti be. Dr. Fabiny Tibor dr. Sólyom Jenő életútját vázolja, Keveházi László pedig munkásságáról ad ismertetőt. Ezt

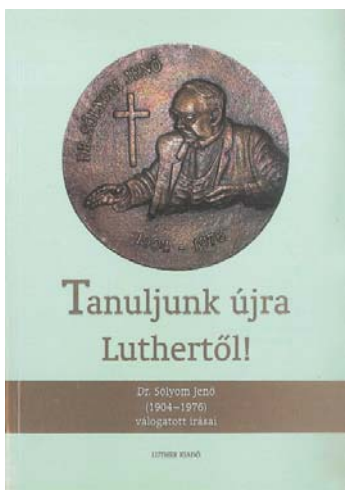

követik a válogatott cikkek. A kötet címét az *Előre Lutherrel!* című cikkének zárógondolatai inspirálták. Ezt a cikkét így fejezte be: „Tanuljunk újra mentől többet Luthertől! Tanuljunk tőle legalább annyit, mint amennyit tanultak tőle annak idején magyar tanítványai! Tanuljunk tőle újra: az egyházban az evangéliom minden előtt!"

2300 Ft helyett **1840 Ft**

Eric W. Gritsch

Isten udvari bolondja

Luther Márton korunk perspektívájából

Ki volt Luther Márton? Csalódott, kiugrott szerzetes, aki leckét adott keresztény szabadságból egy totalitárius keresztény kultúrának; bőbeszédű pap-professzor, a munka megszállottja, aki a természetben, a zenében és a nyelvben feltáruló határtalant jó érzékkel és ízléssel ragadja meg; akinek jelszava – „Itt állok" – egy olyan mozgalom harci kiáltá-

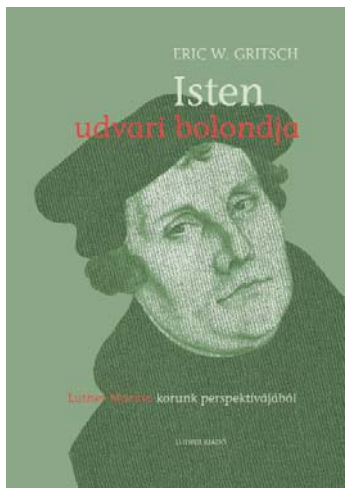

sa lett, amely elkötelezte magát a hierarchikus klerikalizmus elleni harcra? Ez csak kis ízelítő a sok képmásból. Ez a könyv a történeti Luthert, valamint a legfontosabb tudományos felfedezéseket próbálja meg visszatekintés formájában ismertetni. Az a célja, hogy egyszerre mutassa be és értékelje Luther Mártont. A szerző az amerikai Luther Kutatóintézet igazgatója.

2750 Ft helyett **2200 Ft**

Birkás Antal

Reformáció, államhatalom, politika

Luther és Kálvin jogfilozófiai és politikai filozófiai nézetei

A két nagy reformátor gondolkodása messze túlnyúlik a teológia határain. Luther és Kálvin hatása a politika, a gazdaság, a jogtudomány, a zene, a modern természettudomány kibontakozása, illetve átalakulása terén is tetten érhető. Luther és Kálvin munkásságának hatása a modern kor embere számára megkerülhetetlen. Ez a megállapítás nem csupán a

teológiára, de a jog- és a politikatörténet alakulására is vonatkozik. Különösen is igaz ez az olyan kérdések esetében, mint a hatalom eredete, az engedelmesség kérdése, evangélium és a politika viszonya, az alkotmány és a jog mibenléte. Ez a könyv a hatalom és a politika, az állam és a jog világával kapcsolatos reformátori gondolatokat, a két nagy reformátornak az államhatalom, jog és politika kapcsán kifejtett nézeteit igyekszik elemezni és tudományos alapossággal feltárni.

1150 Ft helyett **920 Ft**

Martin Treu

Luther Márton, a reformátor

Kiállításvezető

Luther Márton személye és műve elsősorban a reformáció egyházai számára meghatározó, de nem kétséges, hogy teológiai és kulturális jelentősége és hatása messze túlnyúlik a protestáns közösségek határain. Joggal tarthat érdeklődésre számot a testvéregyházak, de minden irodalmár, művészet- és kultúrtör-

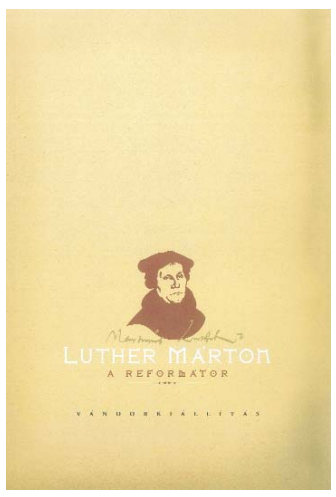

ténész, sőt a széles közvélemény részéről is. Ez a kiállítás szikár és tárgyilagos információs anyagával segíthet minden érdeklődőnek, hogy a Lutherről és a reformációról korábban szerzett ismereteit pontosítsa, a romantikus hatásoktól sem mentes rajongását reális elkötelezéssé formálja, vagy esetleg meglévő előítéleteit korrigálja. Az külön is örvendetes és dicséretre méltó, hogy a világjáró kiállítás itthoni anyaggal is bővül, ahogy e katalógus Luther és Magyarország című fejezete is bizonyítja.

1195 Ft helyett **956 Ft**

Walther von Loewenich

Theologia crucis

A kereszt teológiája Luthernél

Walther von Loewenich (1903–1992) német egyháztörténésznek és Luther-kutatónak most magyarul is olvasható könyve először 1929-ben jelent meg. E ma már teológiai klasszikusnak tekinthető mű nagy szerepet játszott a két vi-

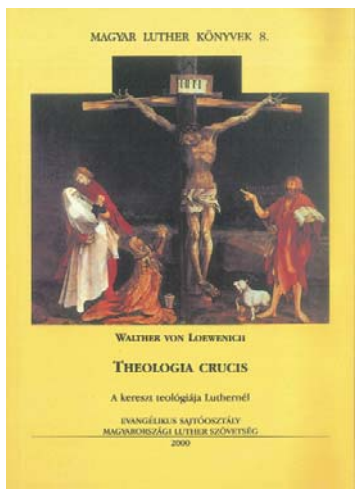

lágháború közötti „Luther-reneszánszban". Magyarországon a második világháború után Muntag Andor és Gáncs Aladár készítettek egy fordítást, melynek kézirata évtizedeken keresztül hatott teológusok és lelkészek azon nemzedékeire, amelyek nem riadtak vissza a lu-

ther-könyvvásár

theri gondolkodásban rejlő mélységektől, az elrejtőzködő Isten (Deus absconditus) vagy a kereszthordozás eszméjétől.

1200 Ft helyett **960 Ft**

LUTHER MÁRTON

Kis kátéja

Ezt a fordítást a *Konkordiakönyv* (= az evangélikus egyház hitvallásainak gyűjteménye) német és latin szö-

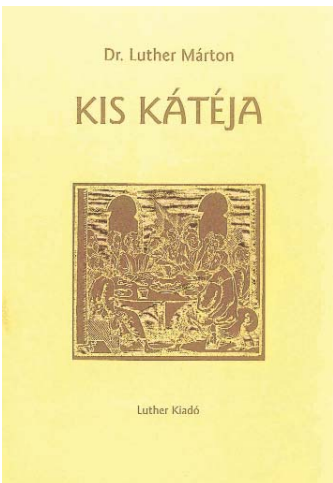

vege alapján az 1929. évi magyar emlékkiadás figyelembevételével készítette és magyarázatokkal ellátta Prőhle Károly teológiai tanár.

250 Ft helyett **200 Ft**

LUTHER MÁRTON

Hogyan szemléljük Krisztus szent szenvedését? – Így imádkozzál!

Egyszerű útmutató az imádkozásra

A *Magyar Luther Könyvek* és a *Magyar Luther Füzetek* című sorozatokat a Magyarországi Luther Szövetség indította útjára. Az 1991-ben alakult szövetség az egykori Lu-

ther Társaság és az Országos Luther Szövetség jogutódja. A kiadványok megjelentetésének gondolatát az a felismerés hívta életre, hogy a lutheri életműnek aktuális üzenete van a 20. század végén élő magyar keresztyénség és az érdeklődő olvasóközönség számára is. A könyvek és a füzetek egyszerre három közösséghez szólnak: 1. mindenekelőtt az evangélikus egyház népéhez az elengedhetetlen teológiai eszmélés és megújulás jegyében; 2. a hazai tudományos kutatók – teológusok, történészek és irodalomtörténészek – szakmai közösségéhez; 3. minden olyan magyar nyelvű olvasóhoz, aki a lutheri életmű és a reformáció mai jelentősége iránt érdeklődést tanúsít. A Luthertől származó és a reformáció korában keletkezett írások a sorozatok bordó fedelű köteteiben, a Lutherről és a reformációról szóló tanulmányok pedig sárga színű borítólap alatt találhatók.

700 Ft helyett **630 Ft**

LUTHER MÁRTON

Heidelbergi disputáció

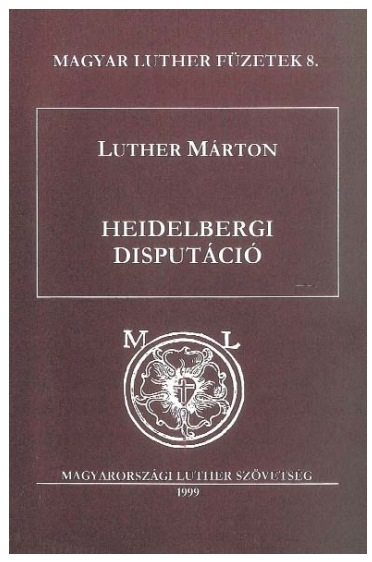

860 Ft helyett **774 Ft**

WICZIÁN DEZSŐ

Luther mint professzor

Professzori munkája a wittenbergi egyetemen, különösen első előadásai alapján

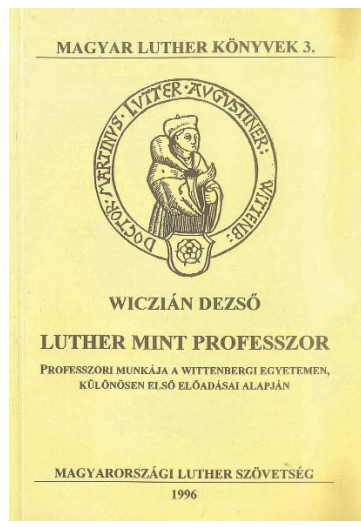

690 Ft helyett **621 Ft**

SÓLYOM JENŐ

Luther és Magyarország

A reformátor kapcsolata hazánkkal haláláig

860 Ft helyett **774 Ft**

LUTHER MÁRTON

Négy vigasztaló zsoltár Mária magyar királynéhoz

A 37., 62., 94., 109. zsoltár magyarázata

880 Ft helyett **792 Ft**

LUTHER MÁRTON

A szolgai akarat

De servo arbitrio

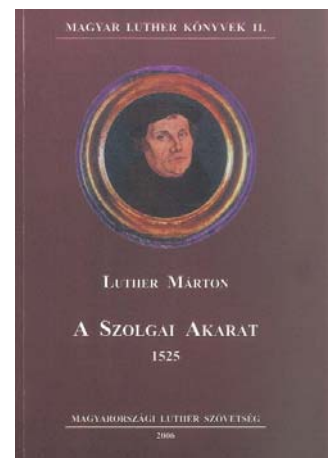

1500 Ft helyett **1350 Ft**

GERHARD EBELING

Luther

Bevezetés a reformátor gondolkodásába

A számos fordítást megért, *Luther* című könyv anyaga – mint a szerző előszavából is megtudjuk – eredetileg egy olyan előadás-sorozat volt, amely nem csupán teológusoknak, hanem világi pályára készülő egyetemistáknak is szólt. A szerző a lutheri életmű alapos ismerőjeként mindenki számára érthető módon kíván-

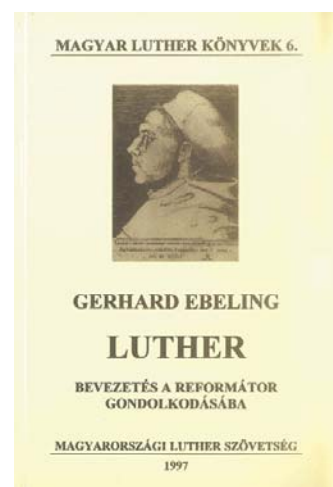

ja az olvasót Luther feszültségeket érzékelő gondolkodásába bevezetni, kimutatván, hogy az a „dichotomikus" gondolkodás az alábbi antitézisre épül: filozófia és teológia, betű és lélek, törvény és evangélium, személy és cselekedet, hit és szeretet, Krisztus országa és a világ birodalma, szabadság és kötöttség, rejtőző és megnyilatkozó Isten.

1200 Ft helyett **1080 Ft**

GERHARD O. FORDE

Ki a kereszt teológusa?

Gondolatok Luther heidelbergi disputációjáról

Luther egykori drámai teológiája Forde interpretációjában az olvasó saját drámájává válik. Forde Lutherhez hasonlóan az igehirdetés érdekében műveli a teológiát. E radikális teológia radikális képviselőjeként a 21. századi olvasót is megszólítja, hogy a kereszt elé állítsa. Célja, hogy olvasói

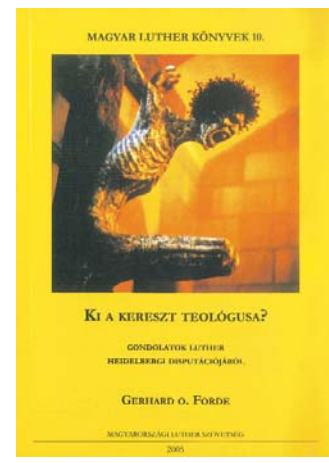

is a kereszt teológusai legyenek, hogy ledöntse a nagyokat az ő énjük, a buzgó hívőket pedig saját hitük trónusáról. Hogy valóban a kereszt lehessen „egyedül a mi teológiánk". Akiket a kereszt így porba döntött, azok immár bátran mondják, hirdetik és énekelik kétezer év óta a kereszt teológusaival, így Pál apostollal, Lutherrel és Fordéval is együtt azt, ami a valóság.

1200 Ft helyett **1080 Ft**

LUTHER MÁRTON

Tizennégy vigasztaló kép

Megfáradtaknak és megterhelteknek

Luther Márton 1519 őszén írta ezt a művét Bölcs Frigyes választófejedelem részére. A fejedelem 1519 nyarán a császárválasztás izgalmai következ-

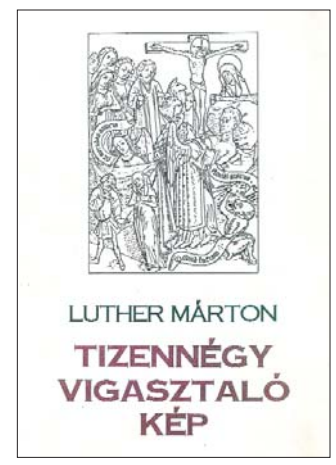

tében súlyosan megbetegedett. Udvari lelkésze, dr. Georg Spalatin felkérte Luthert, készítsen vigasztaló iratot a fejedelemnek. A reformátor tizennégy pontban foglalta össze mondanivalóit. A középkor szentjei közül ugyanis különösen tizennégyet szoktak segítségül hívni a bajba jutott emberek. Ezeket a szenteket képeken, domborműveken ábrázolták, s rendszerint két sorban helyezték el őket úgy, hogy a felső sorban is hét és az alsóban is hét szent képe volt látható. Luther e könyvében azért ad kétszer hét vigasztaló lelki képet, hogy a tizennégy evangéliumi vigasztalás kiszorítsa a tizennégy „segítő szentet, akiket minden rossz előzőinek tart és segítségül hív a babona".

400 Ft helyett **360 Ft**

KINCZLER IRÉN

Luther

Pál apostol óta, aki a damaszkuszi úton tért meg, senki nem ragaszkodott úgy a keresztre feszített és feltá-

madott Jézus Krisztushoz, mint Luther. Másoknak ez tantétel volt, neki élet és levegő. Teológiájának rövid foglalata: *solus Christus, sola fide, sola gratia, sola Scriptura* (egyedül Krisztus, egyedül hit által, egyedül kegyelemből, egyedül az Írás); ez neki szenvedés árán megszerzett lelkiismereti szabadságot, új emberséget jelentett.

340 Ft helyett **306 Ft**

JOSEPH FIENNES

Luther

Aki megváltoztatta a világot (DVD)

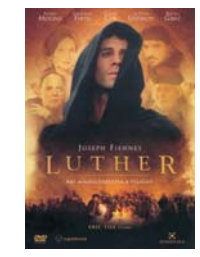

Anno 1505: az ifjú Luther Márton félelmetes viharba kerül, és egy közeli villámcsapás miatt majdnem az életét veszíti. Ez a megrázó élmény arra az elhatározásra ösztönzi, hogy teljes életét Isten szolgálatába állítsa. 1510-ben Wittenbergben elkezdi teológiai tanulmányait. Amikor 1517-ben a X. Leó pápa által kezdeményezett búcsúcédulák árusítása ellen tiltakozik, és a 95 tételből álló tiltakozását a vártemplom kapujára kiszögezi, az események drámaian kiéleződnek. A pápa kiátkozza, a császár megveti, de az eretneknek kikiáltott Luther mégsem vonja vissza írásait. Luther Márton lelkiismeretére és a józanságra hivatkozva egyedül a Biblia tekintélyét ismeri el.

1550 Ft helyett **1395 Ft**

A könyvek az alábbi elérhetőségeken rendelhetők meg:

- levélben: Luther Kiadó 1085 Budapest, Üllői út 24.
- e-mailben: kiado@lutheran.hu
- faxon: 1/486-1229

Személyesen megvásárolhatók az Üllői út 24. szám alatti könyvesboltunkban hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

Slovenská príloha

Stranu zostavila: Hilda Guláčiová-Fabuľová

„Spravodlivý zo svojej viery bude žiť!" (Abakuk 2,4.b)

„A tak ospravedlnení z viery máme pokoj s Bohom skrze svojho Pána Ježiša Krista. Skrze Neho dostal sa nám vierou aj prístup k milosti, v ktorej stojíme." (List Rímskym 5,1–2.)

Ak budeš prosiť o milosť-Boh dá novú možnosť. Je užitočné, postaviť si kritické otázky práve dnes, na pamiatku reformácie. Mali by sme sa úprimne pred Bohom pýtať na dôvody svojich neúspechov. Máme cirkev oslobodeného evanjelia.Vieme, že zásady viery a života boli reformáciou postavené dobre. Predsa sa nám však v našich rodinách nedarí tak, ako by sme si priali. Naše kostoly navštevujú najmä starší ľudia. Hoci máme všetky možnosti,práca s mládežou v mnohých zboroch zlyháva. Oslobodené evanjelium má byť darom pre mnohých… Ostáva však skôr za múrmi kostolov. Sú za tým naše zlyhania? Prehrešili sme sa proti Hospodinovi ako Jóbovi synovia,a tak nás Boh „vydal do moci vlastnej viny"? V čom je naša vina? Málo lásky? Obviňovanie iných za svoje zlyhania, vyhováranie sa na nepriaznivé spoločenské podmienky? Strach z hľadania nových ciest odovzdávania evanjelia novým ľudom? „Ak budeš hľadať Boha a Všemohúceho budeš prosiť o milosť, ak si čistý a úprimný, tak teraz povstane kvôli tebe a znovu zriadi príbytok tvojej spravodlivosti." Čistota a úprimnosť znamená záujem o to, aby som sa videl tak, ako ma vidí Boh. Prosme o milosť! Boh nás nezavrhol! Boh nám ešte naplní ústa smiechom!

Reformujme vežu

Ecclesia semper reformanda je jednou zo zásad, ktoré sa dostali v reformačných časoch do popredia. Hlása pravdu,na ktorú radi zabúdame: Je potrebné, aby sa cirkev, teda každý kresťan vždy nanovo reformoval. Už stará zmlúva nám v príbehu o potope sveta ukazuje, že Boh si želá aby sme sa nanovo formovali (re-formovali) vo vzťahu k Nemu.

Za Noachových čias urobil reformu Boh. Urobil ju vtedy jediným možným spôsobom-okrem Noachovej rodiny násilne zničil životy všetkých, ktorých stvoril, hoci Ho pritom „zabolelo srdce". Bolo to prvý a podľa Jeho slov i posledný raz, keď takto zasiahol. Odvtedy Boh prenecháva ľudské obnovovanie sa našej vôli. Lenže aké sklamanie! Po nádhernom uzatvorení zmluvy medzi Bohom a Noachom, Noachovo potomstvo stavia babylonskú vežu. To nie je len historický fakt, je to i dnešný stav. Boh poslal Svojho Syna, aby s nami urobil zmuvu o spasení. Hoci sme ju s radosťou „podpísali", predsa len potichučky ďalej staviame babylonskú vežu.

Pamiatka reformácie nám nepripomína iba Luthera zverejňujúceho svoje výpovede proti odpustkom. Pripomína nám, že by sme mali čítať i Božie výpovede proti nám. Boh nás, teraz už cez Pána Ježiša volá: Vyjdi z korábu svojho starého ja. Vyveď z tade i celú svoju rodinu.

Nezostávajme zadebnení a izolovaní vo svojej arche. Vyjdime a s Božou pomocou sa pustíme do reformácie samých seba. Nechceme zreformovať všetko hneď a za každú cenu. Sústreďme sa na to, aby sme zreformovali samých seba. Byť veriaci predsa neznamená stáť v bezprostrednej blízkosti Boha. Byť veriaci znamená kráčať so svojím Bohom. Je to náročná túra. Ozajstný beh na dlhú trať. Ale nie je to nič, čo by sme s Božou pomocou nedokázali. Než teda – reformácii zdar! Pusťme sa do nej. Ale pamätajme, že nie všetko okolo nás, predovšetkým MY sa máme reformovať.

■ Janka Straková

Túžba po obnovení

Pred pármi rokmi sme si založili peknú tradíciu: Občas si pozývame z vidieckych cirkevných zborov so slovenskými koreňmi do Budapešti na spoločné služby Božie.

Tak už navštívili nás z Jači, z Kirťu, z Maglódu, zVeľkej Tarči, z Čomádu a zo Černi.

Na druhú októbrovú nedeľu prijali naše pozvanie naši bratia a naše sestry zo Čemeru.

Prichádzali k nám s jedným plným autobusom s vedením Juraja Johanna. Ako to pán farár vo svojom pozdrave vysvetlil, na Čemeri ešte žijú živé tradíciá: staršie ženy ešte nosievajú tieto krásne kroje, čo zdedili od svojich rodičov. Ony ešte počúvali doma kedysi slovenský jazyk. Ich vnuky a vnučky sa učia slovenčinu v škole. Dobre bolo v bratskom a sesterskom spoločenstve spolu spievať, modliť sa a počuť Božie Slová na jazyku našich predkov. Slovo Božie na túto nedeľu nám mal odkaz, že Náš Pán chce nás posilniť: náš vnútorný človek-aby zo svojho úprimného srdca sme spravili všetko: sme sa modlili a dali dalej z tých darov, čo sme dostali od Neho. Dobre bolo počuť ako krásne znejú zo srdca spievajúce piesne z Tranosciusa a pamätať sa na dávne časy: ako mohli spievať a modliť sa naši predkovia. Dobre bolo cítiť, že spája nás nielen spločná minúlosť, spolupatričnosť, ale náš Kristus, Jeho láska.

V záverečnej časti služieb Boží brat farár z Čemeru hovoril o tom, že pred dlhými rokmi otec bývalého pána farára, Petera Solymára chodieval sem do Lutherov dvor držiavať služby Božie. Aj ten fakt je spoločný a spája nás. Dostali sme od nich jednu krásnu lutherovú ružu a knihu Historia Čemeru. Oni dostali od nás slovenský spevník a knihu z Veľkej Tarči.

Po priateľskom rozhovore pri kávičku sme sa dohodli, že sa stretneme druhý krát na Čemeri: na nasledujúcom podujatí. Keď sme sa pozreli náš Lutherov dvor a Lutherovu sochu, naši bratia a naše sestry odchádzali ešte na výlet v Budapešti.

Tieto stretnutia nás posilňujú nielen v spolupatričnosti, ale aj v Kristovej láske nás obnovia a upevňujú. Dostaneme sa bližšie k nášmu Pánovi a aj našim bratiam a sestrám. Pomáhajú nám dosiahnúť sa, po čom túžime: obnoviť nás v Kristovi.

■ Hilda Guláčiová-Fabuľová

Martin Luther

Výpovede proti odpustkom

Výber

Keď náš Pán a Majster hovorí: Pokánie čiňte, tak chce, aby celý život Jeho veriacich na zemi bol ustavičným pokáním.

Nedokonalá pobožnosť alebo nedokonalá láska umierajúceho nutne prináša so sebou veľké obavy, áno, o čo je láska menšia, o to väčší je strach.

Každý kresťan, ktorý pociťuje pravú ľútosť nad svojimi hriechmi, má úplné odpustenie trestu aj viny, ktoré mu patrí aj bez odpustkov.

Opravdivým pokladom Cirkvi je však sväté evanjelium o Božej sláve a milosti. Tento poklad je však, prirodzene, vo veľkej nenávisti, lebo pôsobí, že prví budú poslednými.

Preto sú poklady evanjelia sieťou, ktorou kedysi lovili bohatých ľudí.
Avšak poklady odpustkov sú sieťou, ktorou v dnešnej dobe lovia bohatstvo ľudí.

Kresťanov treba poučovať, že ten, kto chudobnému dáva, núdznemu požičiava, lepšie robí, ako keby si kúpil odpustky.

Újabb felismerések a halálközeli élményekről

Az úgynevezett halálközeli élmények oka nem lehet az agyi oxigénhiány, mert a tudat működése nem követi az agyműködést; és mert nemritkán a haldokló mellett tartózkodó egészséges hozzátartozók is tapasztalnak ilyen élményeket.

A halál közelébe került emberek tízhúsz százaléka számol be halálközeli élményekről. Sokan nagy nyugalmat, békességet éreznek, néhány pillanat alatt filmszerűen lepereg előttük az életük, látják tetteik másokra gyakorolt hatását, kilépnek a testükből, korábban elhunyt személyekkel vagy angyalokkal találkoznak.

A különös jelenséggel immár harminc éve foglalkozik az IANDS (International Association for Near-Death Studies) elnevezésű, a halálközeli élményeket kutató nemzetközi szervezet, melynek szeptember elején tartott konferenciáján a téma szakértői szólaltak meg.

Bruce Greyson, a Virginiai Egyetem orvos tanszékvezetője előadásában elmondta: „A halálközeli élmény során legtöbb esetben jobb a tudati működés, mint normál ébrenlét idején. Gyorsabb, tisztább, logikusabb a gondolkodás, világosabb a gondolatmenet, elevenebb az érzékelés és a memória. Ha valakit a tizenöt évvel ezelőtti halálközeli élményéről kérdezünk, úgy beszél róla, mintha tegnap történt volna. Ha más eseményekről kérdezzük ugyanabból az időszakból, legfeljebb homályos emlékeket tud felidézni." Greyson szerint az élmények maradandósága a halálközeli élmények hitelességét igazolja: a közelmúltban végzett vizsgálata során egykori betegek szinte ugyanúgy számoltak be az élményeikről, mint húsz évvel ezelőtt.

Greyson rámutatott: a halálközeli élmények arra utalnak, hogy a tudati működés független az agyműködéstől, mert míg a halálközeli állapotban az agyműködés romlik, addig a halálközeli élményekről beszámoló személyeknél a tudati működés nem gyengül. „Ha meggondoljuk, hogy ezek az intenzívebb gondolkodási folyamattal járó élmények olyankor történnek, amikor az agy rosszul vagy egyáltalán nem működik – szívmegállás vagy mély anesztézia közben, amikor a tudomány szerint meg kellene szűnnie a gondolkodási képességnek, az érzékelésnek és az emlékezésnek –, akkor világossá válik, hogy ezt a jelenséget az agy fiziológiája alapján nem lehet megmagyarázni."

A konferencia másik előadója, *Eben Alexander* idegsebész 2008-ban bakteriális eredetű, súlyos agyhártyagyulladást kapott, kómába került, hat napig mesterségesen lélegeztették. Visszatérése után napokig alig tudott beszélni, nem emlékezett a kóma előtti időszakra. Az agy súlyosan leromlott állapotában azonban erőteljes halálközeli élményt élt át: látás, hallás és szaglás útján egyaránt olyan elevenséggel érzékelt, amely – mint mondta – „leírhatatlanul döbbenetes". „Azt hiszem, elég jól felgyógyultam, de az agyam most meg sem közelíti azt, ahogyan akkor működött. Hogyan lehetséges, hogy egy haldokló agy sokkalta fogékonyabb, és képes azt a hatalmas mennyiségű információt kezelni és mind összerakni?" – tette fel a kérdést Alexander.

A konferencián előadást tartott a halálközeli élmények kutatásának elindítója, az IANDS alapítója, *Raymond Moody* is. Előadásában olyan halálközeli élményekről beszélt, amelyeket nemcsak a beteg, hanem a közelében tartózkodó hozzátartozó is átélt. Elmondta: 1972-ben hallott először ilyen esetről egy orvos kollégájától, aki miközben saját édesanyját élesztette újra, hirtelen úgy érezte, kilép a testéből. Látta édesanyja lelkét és fölülről saját magát, amint az újjáélesztésért küzd. Amikor édesanyja meghalt, lelkét – anyja néhai ismerőseinek lelkével együtt – egy alagúton át látta távozni.

Több mint harmincévnyi kutatás után Moody úgy véli, a hozzátartozók legalább olyan gyakran részesülnek úgynevezett „megosztott" halálközeli élményben, mint maguk a betegek. Ilyenkor az illető látja, amint a haldokló lelke – olykor fénygömb, máskor a test áttetsző hasonmása formájában – távozik a fejen vagy a mellkason át. Előfordul, hogy a hozzátartozó az életre történő visszatekintésnek is részesévé válik. Moody szerint ezek az esetek is azt igazolják, hogy a tudat az agytól függetlenül létezik, hiszen a hozzátartozók agyműködése teljesen egészséges. „Az ő agyuk oxigénellátása tökéletes, mégis pontosan ugyanolyan élményekről számolnak be, mint a halál küszöbére került betegek."

Moody szerint az élmények valódiságát meggyőzően igazolja az a megosztott halálközeli élmény, amelyet egy pap és egy szerzetesnő élt át Dél-Afrikában. Egyszerre szenvedtek autóbalesetet, és mindkettejük szívműködése leállt. Az újraélesztés után mindketten beszámoltak róla, hogy elhagyták a testüket, és együtt léptek valamilyen fénybe. A dolog érdekessége, hogy elbeszélésük a legapróbb részletig mindenben megegyezett. Harmincévnyi kutatás után „most igazi, komoly lépést tettünk a halál utáni élet megértése felé" – idézi Moodyt a *The Epoch Times.*

Forrás: Magyar Kurír – katolikus hírportál

HETI ÚTRAVALÓ

IXΘYC

„Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok, szabadíts meg, akkor megszabadulok(, csak téged dicsérlek)." (Jer 17,14)

Szentháromság ünnepe után a 19. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi a „dolgozó" Istent és embert láttatják. Jézus szerint *„az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom".* (Jn 5,17) Isten élő igéjével és Szentlelkével tevékenykedik bennünk és általunk. Mi is járjunk elhívásunkhoz méltóan – a munkában (is)! Azért jött Jézus, hogy beteljesítse Atyja akaratát e világban. „Mondom néktek, öröm lészen Isten angyali között egy megtérő bűnösön." (GyLK 692) Jézus bénát gyógyított: *„Fiam, megbocsáttattak a bűneid. Neked mondom, kelj fel, fogd az ágyadat, és menj haza!"* (Mk 2,5.11) Mert „jó az Úr, örökké tart az ő kegyelme és hűsége nemzedékről nemzedékre". (Zsolt 100,5; LK) A mi dolgunk ez: *„vessétek le a régi élet szerint való ó embert, (…) újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltsétek fel az új embert"* (Ef 4,22–24), azaz *„öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust…"* (Róm 13,14) Négyszázkilencvennégy éve ez a reformáció „egy a háromban" tanítása: egyedül Krisztus Jézus érdeméért igazulunk meg kegyelemből, hit által, a Szentírás alapján! A Szent Biblia ünnepén fedezzük fel mi is újra, hogy ez a pólya Krisztust rejti, ő az élő ige. *„…más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus."* (1Kor 3,11) *Luther* írja: „A fundamentum maradjon megingathatatlan! A hit engesztel ki Istennel, és igazít meg minden emberi cselekedet vagy érdem nélkül. Csakis a hit nyer bűnbocsánatot és megigazulást." Az őelőtte érvényes igazságot Isten *„most nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek".* Pállal és reformátorunkkal is *„azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül".* (Róm 3,22.28) Valljuk: „A Seregeknek Ura velünk van, Jákób Istene erős várunk." (GyLK 707) De kik boldogok? Jézus nyolcszoros üdvígérete a követőié, mert *„boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket…"* (Mt 5,11) Meggyógyított egy leprást: *„Akarom, tisztulj meg!"* (Lk 5,13) Ma is élő igéjével végzi tisztító, visszaalakító munkáját egyházának, christianusainak életében. A temetőkben halottainkra emlékezve se felejtsük el a „Vagyok" önkijelentését: *„Én vagyok a feltámadás és az élet…"* (mondjuk tovább „fejből": Jn 11,25–26)! A prédikátor tanította (1Móz 3,19 és 2,7 alapján): *„A por visszatér a földbe, olyan lesz, mint volt, a lélek pedig visszatér Istenhez, aki adta."* (Préd 12,7) Jézus kiküldte apostolait „szakmai gyakorlatra" az élő halottak közé; ők *„elindultak, és hirdették az embereknek, hogy térjenek meg…"* (Mk 6,12) Az ő megváltó munkája a kereszten fejeződött be. *„Ha Isten Fia vagy"* – nem először hallotta e kísértő szavakat (lásd Mt 4,3.6), illetve: *„szálljon le most a keresztről, és hiszünk benne!"* (Mt 27,40.42) Pál ezt mondta egy sántának: *„Állj a lábaidra egyenesen!",* és üzeni nekünk is: *„…térjetek meg az élő Istenhez…"* (ApCsel 14,10.15) „Mi igédben élünk-halunk, / Míg hozzád mennybe juthatunk…" (EÉ 259,6)

Garai András

Exit

Gondolatok halottak napja előestéjén

Exit. Boldog ember az, akinek erről a szóról az üzletek ajtaján sokszor látott, jól ismert kiírás jut az eszébe. Vagy esetleg az, aki az *Exit* című ingyenes programajánló magazinra asszociál, amelyet péntekenként fiatalok tízezrei lapoznak át, hogy eldöntsék, hová is menjenek a hétvégén moziba, koncertre vagy bulizni. Bizonyára (majdnem) mindenki tudja e szó jelentését, legalábbis nagy vonalakban. Egyszóval boldog az, aki még nem ismeri e kifejezés mindent lezáró, sorsfordító jelentését…

Sokáig én is abba a *másik* táborba tartoztam, míg aztán… *Azon* a reggelen, a kórházban elém tett *Kati* főnővér egy papírt, hogy írjam alá. A lap tetején ez az egy szó állt: „Exit". A kockás papíron a sorok összefutottak szemem előtt. Csak arra emlékszem, hogy reszkettem és sírtam, Kati főnővér átölelte a vállamat, én pedig a lap aljára odaírtam a nevemet. Fogalmam sincs, miről kellett nyilatkoznom, csak ez a négy betű villogott előttem a könnyek mögött, beégette magát a retinámba, máig látom. Addigra már tudtam mindent, amit tudnom kellett, de így leírva látni a visszafordíthatatlant – teljesen összetört.

Az óta a reggel óta sokat gondolkodom, barátkozom e szóval. Igen, *barátkozom.* Exitus: halál; kijárás, kijárat, elhalálozás, kimúlás, elhunyás, távozás az élők sorából; kimenetel, kivezető út, kijárat, [átv.] vég. A szinonimákat egyenként, alaposan végigpróbálgatom, s végül a *kijárat* mellett maradok. Valójában nem is annyira tragikus, mint amennyire először mutatja magát. Hiszen a kijárat: az mindig *valahonnan* vezet – *valahová.* Ahová bejöttünk, onnan ki is megyünk, távozunk – ez logikus. S a kijáratnál valaki vár – ebben pedig istenhitem által bizonyosságom van. Ami ebből a földi testből kijárat és távozás, az a lélek számára a folytatás, és nem a megsemmisülés. Fény, szeretet, kitárt atyai kar, hazaérkezés; minden teher letételének felszabadító pillanata.

Csak aki átélte, az tudja, milyen torokszorító érzés szerettünket elengedni. Főpróba nincs, élesben megy minden. Belső remegéssel, a félelem és a fájdalom felmorzsoló szorítása közepette, amikor már sírni sem tudunk. Nem is lehet túlélni másként, mint őt, az elmenőt és magunkat is ugyanabban a láthatatlan, de létező atyai kézben tudva, a találkozás bizonyosságában megbékélni.

A saját halálunk, az más: „Szerencsére sok előhalál van a valódira való felkészülésig, az ember élete folyamán többször érzi, hogy se útja, se jövője, se ereje nincs már, minden befejeződött, kész, igazán szép volt a jó Istentől, hogy ezt a módszeres szoktatást a nagy záráshoz kitalálta. A végleges, a záró meglepően könnyen lefolyik majd, mosolyogva halsz meg, kezet rázol az elmúlással, és az utolsó mozdulattal becsukod a könyvet. Akkorára már annyi katasztrófát átéltél, annyi vért vesztettél, annyit féltél, sírtál, próbálkoztál hiába, hogy alig marad szegény halálnak valamije, amit elrabolhat tőled, csak a bőrödet viheti, a csomagolópapírt, amibe Isten pakolt a születéssel, meg a spárgát, a csontjaidat. Hol van már akkorára belőled az az igazi szenvedés, amelybe belegyakorolt az élet, hol a tanácstalan kétségbeesés, hol vagy te, ép önmagaddal? Test-lélek, ha annyit terhelik, elkopik, annyiszor átszenvedett előhalálaid mennyei üzenetek, hiszen a nagy arénában, amelyben utolsó percig mozogtál, szinte mindened megrokkant, elvesztette jelentőségét. Ne csapásnak értékeld Isten irgalmas ajándékát, hanem adománynak, a végsőnél, ami már nem »elő«, de végleges halál, amikor végre megpihenhetsz, csak azt érzed majd, eljött az áldott pihenés. Terved nincs már, tehát csalódásod sem lehet, sebezhetetlen leszel a végre elnyert semmiben. Légy bátor, minden előhalál csak erősít, mikor földre rogysz." *(Szabó Magda: Für Elise)*

Exit. Nézem az embereket az utcán. Ki lehajtott fejjel lépked, ki élénken nézelődik, ki mobiltelefonján cseveg. Megyünk mindannyian a „kijárat" felé. Megpróbáltatásokkal, nehézségekkel, veszteségekkel terhelten. De mi, akik az *exiten túl* ránk váró világról is kaptunk isteni ígéretet: nem reménytelenül. Mert maga Isten vezet bennünket végső célunk, az örök élet felé.

Kőháti Dorottya

PALACKPOSTA

Szabadulás a félelmektől

Minden emberre jellemző, hogy félelmek kísérik az életét. Az aggodalmak sokszor és sokféleképpen hálózzák be egész életünket, lényünket, gondolatainkat. Gondoljuk csak végig, hogy mennyi és hányféle félelem jár át bennünket nap mint nap!

Kisgyermekként félünk attól, hogy milyen lesz majd óvodába, iskolába járni. Diákként rettegünk a dolgozatoktól, számonkérésektől. „Csak most ne hívjon ki a tanár felelni, csak most ne kelljen a tudásomról számot adni" – gondoljuk sokszor magunkban. Aztán azon aggodalmaskodunk, mi lesz, ha nem vesznek fel bennünket a számunkra fontos egyetemre, vagy ha sikerül is a felvételink, nem fogunk-e kudarcot vallani később.

Tanulmányaink után az nyugtalanít minket, találunk-e egyáltalán valami munkát. Miután elhelyezkedtünk valahol (ki gyorsabban, ki nehezebben), folyamatosan az a félelem motoszkál bennünk, vajon holnap is lesz-e még hol dolgoznunk.

Párválasztásnál sokszor küzdünk azzal, hogy talán nem is ő az „igazi" a számunkra. Aztán a gyermekvárás időszakában a szülővé válástól rettegünk: vajon jó apa/anya leszek, hogyan tudom majd a gyermekemet helyesen nevelni? „Már nem csak magamról kell gondoskodnom, hanem a családomról is. Felelős vagyok értük" – zakatol a fejünkben. Földi életünk végéhez közeledve pedig attól félünk, mi fog történni velünk a halálunk után.

Sokszor érezzük azt, hogy ezek a félelmek, kérdések elhatalmasodnak rajtunk, és nem tudunk megbirkózni a saját kétségeinkkel, aggodalmainkkal. Pál apostol a *Timóteushoz írt második levelében* nagyon fontos üzenetet fogalmaz meg számunkra arról, hogyan és miért is tudjuk igazán legyőzni a félelmeinket: *„Mert nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét."* (2Tim 1,7)

Isten az ő Szentlelke által mindig segít nekünk, hogy le tudjuk győzni félelmeinket. Gondoljunk csak Pál apostolra és a többi nagy egyházatyára vagy most, reformáció ünnepén különösen is reformátorainkra, akik nem féltek megvallani hitüket az evangélium védelmében.

Luthert 1521-ben a wormsi birodalmi gyűlésre idézték azért, hogy visszavonassák vele tanításait. Mindenki féltette őt – nem ok nélkül –, ő mégis elment. De nem azért ment el, mert hős volt, hanem azért, mert bízott Isten kegyelmében! Ezért az „itt állok, mást nem tehetek, segítsen meg az Isten!" mondata igazi hitvallástétel volt a szájából.

Nagyon sok félelem van bennünk egész életünk során, de ha igazán tudunk bízni Istenben, akkor már nem is látjuk olyan nagynak és legyőzhetetlennek őket – az ő erejére támaszkodva, Szentlelke által meg tudunk szabadulni mindenféle félelemtől!

■ Varga Tamás

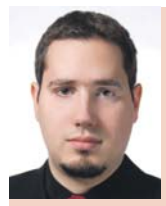

Névjegy: Varga Tamás
2005-ben kezdtem el az Evangélikus Hittudományi Egyetemet. A tavalyi tanévet Németországban, Neuendettelsauban töltöttem. Hatodéves teológushallgatóként gyakorlati évemet a soproni gyülekezetben végzem. Tavaly augusztusban nősültem meg, és négy hónapja vagyok boldog édesapa.

Luther – kétszer

Milyen körülmények között nőtt fel az az ember, aki nagy vihart kavart Európa vallási életében a 16. század elején? Miért vonult kolostorba, és hogyan teltek a mindennapjai Ágoston-rendi szerzetesként? Hogy nézett ki Wittenberg ötszáz évvel ezelőtt? Hová kerültek az üdvösségért csörrenő ezüstök, és egyáltalán kik voltak azok, akik efféle „belépőt" váltottak a mennyországba?

Bizonyára sokat gondolkoztál már ezeken a kérdéseken. Hogy ne csak törd a fejed, hanem válaszokat is kapjál, vedd ki a könyvtárból *Richard Friedenthal* könyvét. A *Luther élete és kora* című kötet ugyan több évtizeddel ezelőtt látott napvilágot, de máig az egyik legnagyobb és legjobb összefoglaló mű az erfurti kolostorból kilépő Lutherről és a reformáció koráról.

Ki volt *Luther Márton?* Erre a kérdésre keresi a választ *Eric W. Gritsch* is *Isten udvari bolondja* című könyvében. A Luther Kiadó gondozásában megjelent kötet fülszövege tovább kérdez: *„Csalódott, kiugrott szerzetes, aki leckét adott keresztény szabadságból egy totalitárius keresztény kultúrának; bőbeszédű papprofesszor, a munka megszállottja, aki a természetben, a zenében és a nyelvben feltáruló határtalant jó érzékkel és ízléssel ragadja meg; akinek jelszava – »Itt állok« – egy olyan mozgalom harci kiáltása lett, amely elkötelezte magát a hierarchikus klerikalizmus elleni harcra?"* A mű történeti és teológiai szempontból is a legfőbb tudományos felfedezéseket gyűjti csokorba a tételeit kapura tűző hajdani szerzetesről. Az amerikai Luther Kutatóintézet igazgatójaként is ismert szerző munkája ráadásul nemcsak tudományos értékkel bír, hanem szórakoztató is.

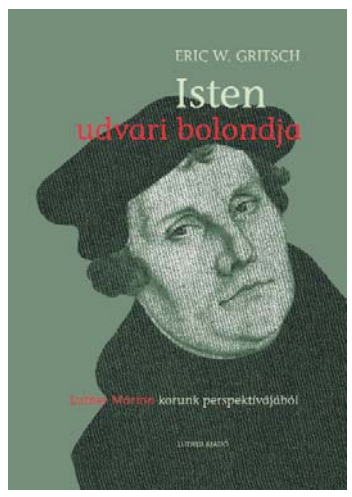

Ha sietsz, talán már a hosszú hétvégén megismerkedhetsz Lutherrel, aki még annál is színesebb egyéniség volt, mint ahogy a hittan- és történelemkönyvekből megismerted.

■ Jenő

Az oldalt szerkesztette: Vitális Judit

Biztosan hallottatok már arról, hogy tavaly januárban emlékbizottság alakult abból a célból, hogy a reformáció megindulásának 2017-ben esedékes ötszázadik évfordulóját méltóképpen ünnepelhesse meg egyházunk. A jubileumra készülve addig is minden évnek lesz valamilyen sajátos témája. Az idei esztendő középpontjában a reformáció és a szabadság kapcsolata áll, az év bibliai személye pedig Pál apostol, akivel most itt, az Evangélikus Élet *ifjúsági oldalán is megismerkedhettek. A „többleveles" szerzőt (a Szentírás hatvanhat, az* Újtestamentum *huszonhét könyvéből tizenhárom fűződik Pál nevéhez)* dr. Cserháti Sándor, *az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének professor emeritusa, az apostol által írt levelek egyik legjelentősebb hazai írásmagyarázója mutatja be nektek – egy posztumusz interjú formájában.*

A létszám feletti apostol

▶ Pál egyszer azt írta magáról, hogy a legkisebb az apostolok között, és nem méltó arra, hogy apostolnak nevezzék. No nem azért, mert az utókor alacsony termetűnek képzeli – már nevének latin formája, a Paulus is kicsinyítő képzőt hordoz –, hanem mert a damaszkuszi fordulat előtt üldözte a Krisztusban hívők egyházát (1Kor 15,9). De vajon voltak-e előjelei annak az eseményekkel zsúfolt életútnak, amelyet később végigjárt?

– Nem hiszem, hogy bárki a családomban vagy környezetemben megsejtette volna, hogy később mivé leszek. Sőt én sem ilyen jövőt képzeltem magamnak. Szó se róla, eleven eszű fiú voltam, akit szülővárosában, az iskoláiról, szellemi életéről nevezetes kis-ázsiai Tarzuszban minden érdekelt, többek között az utcákon tanító görög bölcsek gondolatai is. Akkor még a Római Birodalomra is bizalommal tekintettem, hiszen nemcsak benne éltem, hanem apám révén a sok kiváltságot jelentő római polgárjog is megilletett engem (ApCsel 16,35–39; 22,25–29). Zsidó családba születtem, amely eredetét Jákób ősatya fiára, Benjáminra vezette vissza. Törzsünk tagja volt Saul, Izrael népének első királya, és én az iránta való tiszteletből kaptam a Saul nevet. Büszke voltam származásomra és az egy Istenbe vetett hitre. Már akkor kész voltam teljes odaadással mindent megtenni Isten ügyéért (Gal 1,14; Fil 3,6; ApCsel 22,3).

– Úgy gondolom, hogy az anyaországtól távol, szórványban élő zsidók lazábban fogták fel a zsidó életforma előírásait, mint a Jeruzsálemben élők.

– A családom a szigorúbb farizeusi irányzathoz tartozott, amely ragaszkodott az atyai hagyományokhoz (Gal 1,14; ApCsel 22,3), vagyis a törvényt értelmező hatszáztizenhárom előíráshoz. Apám tehetős iparosként hajlandó volt áldozatot hozni azért, hogy Jeruzsálemben tanulhassak a híres rabbi, Gamáliél lábainál, hogy magam is rabbi, a törvény tanítója és alkalmazója legyek a farizeusok közösségének tagjaként (Fil 3,5). Tőlem tehát mindennél távolabb állt, hogy a názáreti Jézus híveihez csatlakozzam, és az ő szolgálatába álljak.

– Mivel magyarázható akkor, hogy az élete ilyen nagy fordulatot vett?

– Éppen Damaszkuszba tartottam, hogy a zsidó vezetők megbízásából ott is észre térítsem a Jézusban hívőket, amikor Istennek úgy tetszett, hogy találkozzam a feltámadott Jézussal, és megismertesse őt velem. Nem maga a látomás volt nagy jelentőségű számomra, hanem a jelentése. Rádöbbentem, hogy amiképpen Ézsaiás prófétánál Isten az ő szolgáját anyja méhében (Ézs 49,1), úgy engem is már születésem előtt számításba vett, s csak idő kérdése volt, hogy a neki alkalmas időben el is hívjon. Nem azért, mert méltó voltam erre, hanem megmagyarázhatatlan kegyelméből. Azzal a meghatározott céllal tette ezt, amelyet Ézsaiásnál a rejtélyes szolga elé tűzött: Jézust és a vele folyó élet örömhírét hirdessem a pogányok között. Én pedig nem alkudoztam Istennel, nem hoztam fel kibúvókat, emberi szempontokat (Gal 1,15–16), hanem vállalva a döntés súlyát engedelmeskedtem a küldetésnek.

– Hogyan fogadták az emberek ezt a „pálfordulást"?

– Voltak olyanok is, akik elfogadták Isten döntését, de még többen voltak olyanok, akik bizalmatlanok

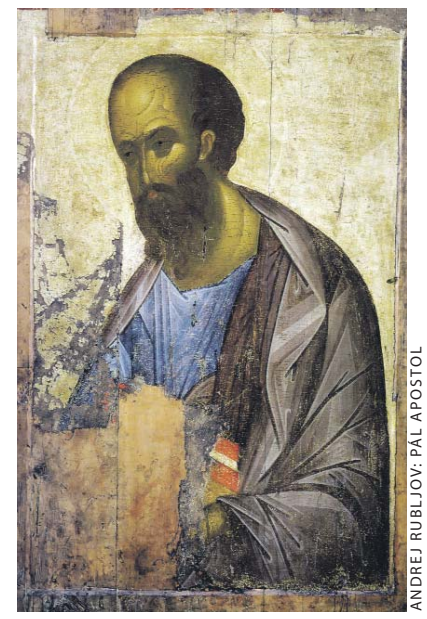
ANDREJ RUBLJOV: PÁL APOSTOL

maradtak velem szemben. Nem is mentem a palesztinai keresztyén gyülekezetekbe, ott ismeretlen maradtam. Bár magasztalták Istent, miután hallották, hogy „aki egykor üldözte őket, most hirdeti azt a hitet, amelyet korábban kiirtani akart" (Gal 1,22–23), a gyanakvásuk egész életemben elkísért. Talán nem is a múltamat nem tudták elfeledni, hanem nem tudták a Krisztus evangéliumából fakadó *szabadságot* magukévá tenni. Még tizennégy évvel később is hamis testvérek óvakodtak be az általunk alapított gyülekezetekbe, hogy „kifürkésszék a Krisztus Jézusban adott szabadságunkat, hogy szolgaságba igázzanak minket" (Gal 2,4).

Miről is volt szó? Akkoriban a zsidókból Krisztushoz talált hívek közül sokan elvárták a pogányok közül jövőktől, hogy ők is vállalják, ami minden zsidót kötelez, és így tagolódjanak be a választott nép közösségébe. Én ez ellen az elvárás ellen körömszakadtig tiltakoztam. Nem azért, mert a teljesítése nagy áldozatot kívánt volna az egykori pogányoktól. Hanem mert feltételhez kötötték Isten feltétel nélküli szeretetét. Kényszerré tették volna a kölcsönös szeretetre épülő viszonyt, amely csak szabadságban tud élve maradni.

– Mit kellett vállalnia a rendkívüli küldetés teljesítése érdekében?

– Az előbbiek értelmében is nyilvánvaló, hogy a feladatom az embereket megnyerni Isten számára, nem pedig hozzá kényszeríteni (2Kor 6,11–12). Nem engedhetek az igazságból, hogy az emberek kedvére tegyek, és kelendőbb legyen a rám bízott evangélium (2Kor 2,17). De meg sem vesztegethetem őket, haddal sem mehetek ellenük. Egyet tehetek. A magam kényelmét, biztonságát, sőt az életemet is feltehetem a cél elérésére (2Kor 4,10). Nem kérek ellenszolgáltatást sem mindezért, ingyenessé teszem az evangéliumot (1Kor 9,18).

Ráadásul nem várhattam, hogy az emberek vegyék maguknak a fáradságot, és felkeressenek engem. Nekem kellett odamennem, ahol élnek, legyen lakóhelyük akár a világ végén (Róm 15,28–29). Ezért sokat kellett utaznom, sok országot bejárnom, igaz, a birodalom által jól karbantartott utakon, de többnyire „az apostolok lován", tehát gyalog, olykor pedig hajón (ApCsel 27). A legtöbbször hűséges munkatársak kíséretében, ám ez nem óvott meg attól, hogy rosszindulatú emberek kezébe essünk, vagy más veszélyeknek tegyük ki magunkat. „Zsidóktól ötször kaptam negyven korbácsütést egy híján, háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek; háromszor szenvedtem hajótörést, éjt s napot töltöttem el a mély vízben; gyakran voltam úton, sok veszélyben folyamokon, sok veszélyben rablók között" (2Kor 11,24–26) és így tovább. Ha ez így volt ötvenéves koromig, valószínűleg ezután a váratlan nehézségek csak szaporodni fognak.

– Bizonyára ennyi küszködés nem volt eredménytelen. Örülnénk, ha erről is hallhatnánk valamit.

– Valóban. Isten megáldotta fáradozásomat. Magam és munkatársaim munkája eredményeként, főként a nagyobb városokban, Krisztusban hívő emberek gyülekezetei alakultak, ott is, ahol azelőtt nem voltak, de sok helyütt megerősödtek azok a közösségek is, amelyekhez már előttünk valamilyen módon eljutott az örömhír. Igyekeztünk az ismert világ minél több zugába elvinni az evangéliumot, de ezért kénytelenek voltunk sok, alig megalakult gyülekezetet magára hagyni, pedig azok további gondozásra szorultak. A már előbb említett nehézségeken túlmenően tehát ott volt még az összes gyülekezet gondja (2Kor 11,28).

Egy lehetőségünk volt. Munkatársakat hagyni vagy küldeni hozzájuk, s tőlük, esetleg gyülekezeti küldöttektől hírekhez jutni, majd leveleket írni azokhoz a hívekhez, akik bátorításra vagy helyreigazításra szorultak. Így szinte egy egész könyvtárra való, hosszabb-rövidebb írásművekből álló gyűjtemény keletkezett. Nem a jövőre gondolva, hanem a gyakorlati élet szükségleteiből eredően.

– Érdemes volt vállalni ezt a több embernek is elegendő feladatot és terhet jelentő életet?

– Ha az élet értelmét abban látja valaki, hogy minél kevesebb gonddal és zűrrel ússza meg, akkor valóban rosszul döntöttem, amikor engedtem az elhívásnak. De ha az teszi boldoggá az embert, hogy a helyén van, és nemhiába van a helyén, akkor senkivel sem cserélnék. Sőt ha jobban meggondolom, nem is az én döntésemen állt mindaz, amiről most beszéltünk. Nem volt más választásom, hiszen „a Krisztusnak a szeretete szorongat minket, mivel úgy ítéltük meg, hogy az egy mindenkiért halt meg… hogy akik élnek, ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki érettük halt meg és támadott fel" (2Kor 5,14–15). Szeretve lenni és szeretni – ki kívánhatna magának ennél többet?

■ Dr. Cserháti Sándor

A bibliai idézetek a szerző saját fordításai

In memoriam dr. Schulek Ágoston

1943–2011

Evangélikus egyházunk ismét szegényebb lett egy, az értelmiségi munkát szervező és közéleti tevékenységet folytató aktív taggal. A Magyar Evangélikus Értelmiségi Társaság (Mevét) tagjainak sorából – *Fasang Árpád, Frenkl Róbert, Poós László* és *Takács József* után – újabb kimagasló személyiséget hívott haza Teremtője október 2-án.

Dr. Schulek Ágoston sportolóként, sportvezetőként, egyetemi oktatóként nemzetközileg is közismert volt, és komoly megbecsülésnek örvendett. Szakmai tevékenysége mellett hazánkban a kilencvenes években feleségével együtt létrehozott és működtetett *TF-esték* sorozatával vált igazán széles körben ismertté és népszerűvé. Ezek a rendezvények mindig az értéket képviselték és népszerűsítették, legyen szó irodalomról, zenéről, illetve más művészeti, tudományos vagy közéleti területről.

Indulása óta tagja volt a Mevétnek. A jelenlegi ciklusban presbiteri tisztséget vállalt gyülekezetében, a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközségben. Presbiterként fő tevékenysége a Keresztény Értelmiségi Fórum szervezésében való részvétel volt, de mindenütt segített, ahol szükség volt rá. Életében soha nem felejtette el, és nem rejtette véka alá a szá-

mára oly fontos alapot, a Megváltójához való személyes kapcsolatát.

Amikor nyáron a következő évad programját állítottuk össze, Schulek Ágostonnak még sok jó ötlete és terve volt az elkövetkező időszakra. A Keresztény Értelmiségi Fórum rendezvényeit mindig a hónap negyedik hétfőjén tartjuk. A program összeállításakor még nem gondolhattuk, hogy október 20-án egy rendkívüli alkalomra lesz szükség. Ez az alkalom egyértelműen dr. Schulek Ágostonhoz kötődik, de ezt már nem ő szervezte: az őreá történő emlékezés napja volt ez.

Az emlékezés úgy kapcsolódik a Keresztény Értelmiségi Fórumhoz, hogy az alkalom magán hordozta egy értelmiségi rendezvény jegyeit. A szertartás előtt három orgonaművész előadásában hangzottak el zeneművek. *Dr. Bácskai Károly* lelkésznek, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszéke vezetőjének tolmácsolásában az ige és a bizonyságtétel nem egy többé-kevésbé összeszokott, kisebb-nagyobb gyülekezethez szólt, hanem különböző helyekről, sőt különböző tájakról összesereglett, több mint ezerfős hallgatósághoz.

Az igehirdetést követően a család nevében Schulek Ágoston idősebbik fia, majd különböző szakterületen tevékenykedő neves közéleti személyiségek emlékeztek meg az előrementről.

■ Mihályi Zoltán
a Mevét elnöke, presbiter

Konferencia az anyakönyvi kutatásról

▸ ***Anyakönyvek és a genealógiai kutatás* címmel rendezett konferenciát a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság október 18-án a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében. A tanácskozás fővédnöke *Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes volt, aki levélben köszöntötte a résztvevőket.**

A konferencia nem csupán többféle célt tűzött ki maga elé, de különböző nézőpontokat is igyekezett bemutatni.

Az első problémakör a közlevéltárakban folytatható anyakönyvi kutatásokat befolyásoló törvényi szabályozás változásának tervezett módja volt. Az anyakönyvek kutatásának jogi szabályozásával kapcsolatos nagy érdeklődést a 2010. évi I. törvény váltotta ki, amely világossá tette, hogy a levéltárakban őrzött állami anyakönyvek másodpéldányai nem kutathatók.

A konferencián elhangzott a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium jogi szakreferensének, *Orbán Balázs Andrásnak* az előadása. A szakember a kutatást jelenleg szabályozó törvények rövid összefoglalása mellett megfogalmazta, hogy az úgynevezett anyakönyvi és a levéltári törvényt kellene összhangba hozni, s olyan szabályozást lenne szükséges megalkotni, amely mind a személyes adatok védelmét, mind pedig a kutatók érdekeit figyelembe veszi.

A közlevéltárak, a világi gyűjtemények problémái mellett a következő kérdéskör az egyházi levéltárakban őrzött anyakönyvek kutatásának módja, szabályozása volt, illetve az, hogy miként reagálnak az egyre bővülő és változó kutatói igényekre az egyes egyházi gyűjtemények. Az előadásokból kiderült, hogy vannak eltérések a különböző egyházak által alkalmazott szabályozások között, miként a modern kutatási igényekkel (az interneten keresztül végezhető) úgynevezett *e-kutatással* kapcsolatos lépések terén is. Nem csupán a felvetődött megoldandó problémákról hallhattak a résztvevők, de a családfakutatás egyházi archívumokban őrzött főbb levéltári forrásait is megismertették az előadók a hallgatósággal.

Harmadik kérdéskörként a határon túli – Erdélyben, Felvidéken, Vajda-

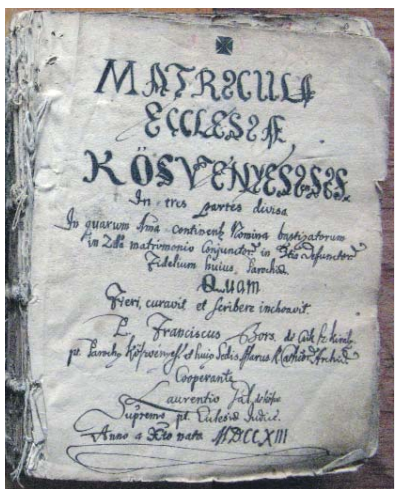

ságban és Kárpátalján található –, magyar vonatkozású levéltári anyagokról, azok fellelhetőségéről, valamint az ottani kutatás módjáról, lehetőségeiről s az ezeket szabályozó törvényekről hangzottak el előadások.

Általános tanulságként levonható, hogy az egyre gyarapodó kutatói igények, a restaurálás és az őrzés problémái, de az informatika adta új lehetőségek is egy irányba mutatnak: a digitalizálás lenne a megoldás, amely meghatározott keretek között, megfelelő szabályok, törvények betartása mellett (akár egyházi, akár világi gyűjteményekről legyen is szó), az iratot őrzők által ellenőrzött módon egyszerre tehetne eleget nem csupán a jogszabályoknak s a veszélyeztetett iratok állományvédelme érdekében előírt követelményeknek, de a korunkra jellemző felgyorsult információáramlás okozta újabb és újabb kutatói igényeknek is.

Essék szó röviden a konferencia előadóiról és témáiról. *Szabadi István,* a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltárának igazgatója a református egyház, míg *Kertész Botond,* az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa a Magyarországi Evangélikus Egyház gyűjteményeiben folytatható anyakönyvi kutatásokról számolt be. *Haraszti György, a* Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke a magyarországi izraelita anyakönyvek kutatásáról szólt, és néhány kevésbé ismert forráscsoportot ismertetett.

Kollega Tarsoly István (Magyar Országos Levéltár) egyrészt a MOL-ban végezhető kutatások lehetőségéről beszélt, másrészt az anyakönyvi kutatásokat érintő változások irányát foglalta össze. *Bernád Rita,* a Gyulafehérvári Érseki és Főkáptalani Levéltár főlevéltárosa az erdélyi, *Apró Erzsébet,* a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltárának nyugalmazott főlevéltárosa a vajdasági, *Botlik József,* a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának docense a Kárpátalján folytatható kutatásokról számolt be.

Hunyady László, a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület elnöke nem csupán felvidéki kutatási tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal, de sokak számára meglepő ismertetést tartott a már digitalizált anyakönyvek interneten folytatható kutatását s egyes adatbázisok használatát illetően. *Lakatos Andor,* a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár vezetője a levéltárban már évek óta zajló anyakönyvi digitalizálás legújabb tapasztalatait ismertette.

Minden résztvevő számára világossá vált, hogy nem csupán a törvényi szabályozás módjának megfontolása, hanem a magániratnak minősülő egyházi anyakönyvek kutatásának egyházon belüli szabályozása, esetleg összehangolása, valamint az új igények és az iratvédelem is figyelembe veendő tényezők, s a felmerült kérdések előbb-utóbb válaszra várnak.

A konferencia anyagát tematikus számban adja közre hamarosan a *Turul* című szakfolyóirat (a Magyar Országos Levéltár, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság közlönye).

■ Kovács Eleonóra

Kedves szolgatársam!

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosáank kezdeményezésére megállapodás aláírására került sor a táji adottságokhoz alkalmazkodó, a Kárpát-medencében régóta termesztett gyümölcsfajták megőrzésében való együttműködésről. A megállapodásban a Vidékfejlesztési Minisztérium, génmegőrző és tudományos intézményeink, a Kárpát-medencei Gyümölcsészeti Hálózat, valamint az evangélikus, katolikus és református egyházak főpásztorai fejezték ki támogatásukat e programhoz, amelyben az együttműködő felek génmegőrző fajtagyűjteményekből (génbankok, nemzeti parkok, önkormányzati- és magángyűjtemények) származó tájfajta gyümölcsfacsemetéket, illetve szaporítóanyagot egymásnak átadnak, illetve lelkészi kertekbe és földekre befogadnak és ott nevelnek. A megállapodás teljes szövege megtalálható a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa honlapján *(http://jno.hu/hu/pdf/gyumolcs_megallapodas.pdf).*

Az együttműködésben részt vesz a Magyarországi Evangélikus Egyház is. Levelünkben fel kívánjuk hívni a lelkész testvér figyelmét erre a szép kezdeményezésre, az együttműködési lehetőségre, és tájékoztatást kívánunk adni az érdeklődőknek a részvétel mikéntjéről.

Hazánkban a földművelési minisztérium intézményei („génbankjai") már több mint fél évszázada gyűjtik és termesztik a Kárpát-medence egész területéről a régi, őshonos, már-már feledésbe merült, kipusztulófélben levő gyümölcsfajtákat, tájfajtákat. Hasonló munkát végeznek „civil" szakemberek, akik szintén őrzik az ősi fajtákat és az azokhoz kapcsolódó ősi tudást és hagyományokat. A modern nagyáruházak, a faiskolai árusítás terjedésével ezek a régi, érdekes és igénytelen fajták kiszorulnak a termesztésből, és egy-egy fajtából már csak nagyon kevés fa van az országban. Ez azért nagy baj, mert ezekre a táji adottságokhoz alkalmazkodó, ellenálló fajtákra már a közeljövőben nagy szükség lenne, hiszen az időjárásunk egyre kiszámíthatatlanabbá válik. A génbankok rendelkezésére álló földterület azonban kevés ahhoz, hogy az értékes fajtákat kellő számban föl lehessen szaporítani, hogy ezzel az állományukat biztonságba helyezzük, a kipusztulástól megóvjuk, és szükség szerint újra elterjeszthessük.

Fülöp Sándor, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa ebben a helyzetben fordult hozzánk azzal a kéréssel, hogy vizsgáljuk meg, van-e egyházunk kezelésében/birtokában olyan üres földterület, ahová ilyen ritka tájfajta gyümölcsfacsemetéket ki lehetne ültetni. Parókiák, templomok, egyházi iskolák, más egyházi intézmények zárt kertjei alkalmasak erre.

Az elképzelés a következő: ha szívesen befogadna gyümölcsfákat, akkor lépjen közvetlen kapcsolatba a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának irodájával a következő címeken: szabov@obh.hu; 06 (1) 269-3546 (fax), és adja meg saját elérhetőségét. Az iroda munkatársai megszervezik, hogy a gyümölcsész szakértő meglátogassa a kérdéses területet, hogy meg lehessen állapítani, milyen fák nevelésére alkalmas, illetve meg lehessen beszélni a befogadó lelkésszel, hogy milyen fára lenne igény. A terület előzetes megismerése érdekében a jelentkezőktől kérdőív kitöltését kéri majd az ombudsmani hivatal.

A facsemete a befogadónak nem kerül semmibe. A befogadó annyit vállal, hogy a fákat megőrzi, és annyit kap, hogy a termőre fordult fák gyümölcseinek hasznát veheti. Kérés még a befogadó felé, hogy a fákat nyilvántartó szakértőknek a területre bejárásuk lehessen. A szakértők azt is felajánlják, hogy segítik a fák nevelésével kapcsolatos tudnivalók megtanulását, ahol erre igény van.

Az is lehetséges, hogy a testvérek gyülekezetében még vannak olyan gazdák, akiknek maguknak is van ritka fajtájú, öreg gyümölcsfájuk. Ezekre érdemes majd felhívniuk a gyümölcsész szakemberek figyelmét, segítve őket a további kutatásban, fajtamentésben.

Buzdítjuk azokat a lelkészeket, akiknek erre lehetőségük van, fontolják meg: részt tudnának-e venni ebben a hosszú távú vállalkozásban? Reményeink szerint egy-egy ilyen kertből évek alatt akár az egyházak, civilek, szakigazgatási szervek és önkormányzatok összefogása, a közösség épülése is fakadhat a gyümölcstermelés mellett és azon túl.

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest, 2011. október 20.

Fabiny Tamás *püspök,*
Gáncs Péter *elnök-püspök,*
Szemerei János *püspök*

VW Polók a gyülekezeteknek

Opelből Volkswagenbe ülhetett át négy sikeresen pályázó egyházközség lelkésze október 21-én, pénteken. Az országos egyházi tulajdonban lévő, de gyülekezeti fenntartású szolgálati járműveket *Kákay István* országos irodaigazgató és *Boros Miklós* gépjárműreferens – valamint a Porsche Hungaria Kereskedelmi Kft. részéről *Szöllős Lajos* – adta át az érintetteknek. *Karl Jánosné Csepregi Erzsébet* a sárszentlőrinci, *Makán Hargita* a majos–mucsfai, *Fischl Vilmos* a csővári, *Horváth-Hegyi Olivér* a szentendrei gyülekezet nevében vett át egy-egy vadonatúj Volkswagen Polót a Porsche Pest XIII. kerületi telephelyén.

A céggel kötött szerződés keretében meglehetősen kedvező feltételekkel jut egyházunk a gépjárművekhez. A lelkészek munkáját segítő kocsik ezentúl Volkswagen típusúak lesznek, az esperesi és püspöki szolgálati autók pedig a Škoda termékcsaládból kerülnek majd ki.

■ – vitális –

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

- Október 30-án, vasárnap 5.30-kor az MTV mindkét csatornáján, a *Hajnali gondolatokban Győri Gábor* esperes, november 3-án, csütörtökön *Isó Dorottya* lelkész áhítatát hallhatják.
- Október 30-án az m1-en 10.40-kor, az m2-n 13.40-kor a *Korál-sziget* együttes mutatkozik be a nézőknek.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Televízióban

Október 30-án, a Szentháromság ünnepe utáni 19. vasárnapon 11 órától istentiszteletet láthatunk a Magyar Televízió m1-es csatornáján Nyíregyházáról. Igét hirdet *dr. Fabiny Tamás* püspök.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 31-én, hétfőn, a reformáció ünnepén 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán Győrből. Igét hirdet *Szemerei János* püspök.

Offertórium a wittenbergi városi templomért

Egyházunk püspöki tanácsa arra kéri a gyülekezeteket, hogy a 2011. reformáció ünnepi vagy az egyik novemberi istentisztelet perselypénzét – más egyházakhoz hasonlóan – ajánlják fel a wittenbergi városi templom (Stadtkirche) felújítására.

E szent hely a reformáció bölcsője: *Luther Márton* több százszor prédikált itt, illetve e templomban került sor először anyanyelvű (német) istentiszteletre, továbbá a gyülekezet itt vehetett először két szín alatt úrvacsorát. Luther személyes életútja is számos ponton kötődik a templomhoz: itt kötött házasságot *Bora Katalinnal,* és itt keresztelték meg hat gyermekét.

Az UNESCO – az Egyesült Nemzetek Szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete – által a világörökség részévé nyilvánított épületben látható *id. Lucas Cranach* híres reformációi oltára. A mai látogatót változatlan, Luther-korabeli környezettel fogadó épület igen rossz állapotban van. A felújítás tervezett költsége 5,5 millió euró. A német állam és a helyi egyházak erőteljes hozzájárulásának kiegészítésére nemzetközi összefogásra van szükség, hogy a 2017-es jubileumi évre megújuljon a városi templom.

Az offertóriumokat november 30-ig az országos egyház számlájára lehet beküldeni, „Wittenberg” megjelöléssel a 11707024-20347257 számlaszámra.

Az adakozáson keresztül megélhetjük a világ evangélikusságával való összetartozásunkat.

Istentiszteleti rend • 2011. október 30.

Szentháromság ünnepe után 19. (Biblia-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Jn 20,30–31; Ám 8,11–12. Alapige: 2 Tim 3,14–17. Énekek: 291., 47.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. dr. László Virgil; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Madocsai Miklós; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv., kantátazenés áhítat) Smidéliusz Gábor; du. 6. (orgonazenés áhítat) Smidéliusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Bolba Márta; liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Kovács Viktor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Kovács Viktor; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (úrv., reformációi gospel-istentisztelet) Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. dr. Agod Anett; du. 6. Johann Gyula; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. dr. Agod Anett; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2011. október 31.

Reformáció ünnepe. Liturgikus szín: piros. Lekció: Gal 5,(1–3)4–6; Ézs 62,6–7.10–12. Alapige: Lk 12,1–10. Énekek: 254., 258.

I., Bécsi kapu tér de. 11. (úrv.) Illés Dávid református lelkipásztor; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Madocsai Miklós; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. (ökumenikus reformációi ünnepség) Véghelyi Antal előadása Luther humora címmel; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. (úrv.) Hokker Zsolt; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. Smidéliusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (úrv., közös, protestáns istentisztelet) Somogyi Péter református lelkipásztor; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. fél 6. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 6. (úrv.) Bakay Beatrix; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Kósa László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. Endreffy Géza.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Diákok határtalanul

A szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskolából harminckét hetedik évfolyamos diák vehetett részt a tanév elején egy négynapos felvidéki túrán. Az út létrejöttéhez komoly segítséget nyújtott a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. által meghirdetett *Határtalanul az államhatáron túl* címet viselő pályázat keretében elnyert támogatás.

– Annyi helyen jártunk, hogy minden bizonnyal tanulóink is órákon át tudnák sorolni, ha megkérdeznék őket erről – mondta *Dalos Tibor,* az iskola történelem szakos tanára. – A gyerekekkel első nap a koronázóvárost, Pozsonyt látogattuk meg, felkerestük a fellegvárat és a koronázási templomot. Délután a dévényi várhoz utaztunk, az estéket Alsóbodokon töltöttük a helyi, magyar nyelvű magán-szakközépiskola kollégiumában. Itt házigazdánk, *Paulisz Boldizsár* rengeteg érdekességet mesélt a zoboraljai magyarság nehéz életéről.

A második és a harmadik napon a nagycétényi általános iskolában látogathattunk órákat, és ismerkedhettünk meg az itt tanuló diákok mindennapjaival. Az óralátogatásokat kirándulásokkal és közös programokkal színesítettük. Jártunk például a *Szent Lászlóról* méltán híres Nyitrán is. A nyitrai várban megtudhattunk, hogy *Vazul* melyik toronyban raboskodott, és hogy miért is nem sikerült az általa szervezett merénylet *Szent István* királyunk ellen.

Az utolsó napon hazánk egykor legnagyobb csillagvizsgálóját kerestük fel Ógyallán, majd az elszántságáról méltán nevezetes Révkomárom volt az úti cél. Itt nemcsak a szabadságharc hőseiről emlékeztünk meg, hanem megkoszorúztuk a nemrég átadott – iskolánk névadójához, *Reményik Sándorhoz* erősen kötődő – Trianon-emlékművet is.

– Az elkövetkező években szeretnénk ezt a felvidéki kirándulást hagyománnyá tenni, hogy a hetedik évfolyam minden évben eljuthasson határon túli magyar területre – nyilatkozta *Sátory Károly,* az iskola igazgatója. – Lássák, hogy határainkon túl is sokan élnek magyarok, hogy mennyi történelmi emlékünk kötődik e területekhez, találkozzanak ott élő magyar gyerekekkel, ismeretségek, esetleg barátságok szövődjenek. Iskolánk számára nagyon fontos e program, hiszen nevelési céljaink megvalósítása mellett névadónk, Reményik Sándor szellemisége is erre kötelez bennünket.

▸ *EvÉlet-infó*

Angyalos keresztelőhely

Keresztelőkút helyett hagyományosan angyalszobornál részesítik a keresztség szentségében a leendő evangélikusokat a maglódi lelkészek. Pontosabban: részesítették tíz évvel ezelőttig, ugyanis a Pest megyei település lutheránus templomából 2001-ben ellopták a keresztelőtálat és kancsót tartó szobrot. A gyülekezet elnöksége *Enes Nagy Sándor* helyi szobrászt bízta meg a szobor hű másolatának elkészítésével. Október 23-án *Krámer György* esperes, *Blatniczky János* nyugdíjas és *Németh Mihály* jelenlegi lelkész szolgálatával szentelték fel az elkészült alkotást, így folytatódhat a megszakadt hagyomány. (Bővebb beszámoló az *Evangélikus.hu* honlapon.)

■ Szűcs Mária *felvétele*

HIRDETÉS

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében meghívjuk a *IV. Katalin-napi evangélikus bálra* november 26-ára a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program • 19.00: Beköszöntő – *Bényi Ildikó* és *Schulek Csaba.* Az est fővédnöke: *Schmittné Makray Katalin,* a köztársasági elnök felesége • 19.30: *Tokody Ilona* Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művész, *Muskát András* énekművész. Zongorán kísér: *Nagy Márta* zongoraművész. • 19.50: Az év evangélikus borásza: *Galántai Károly* (Soltvadkert) • 20.00: Büfévacsora • 21.00: Cigánymisszió – a bál jótékonysági célja (*Bakay Péter* missziói lelkész) • 21.10: *Palya Bea* énekel • 21.30: Nyitótánc *(Majorné Vígh Zita* és *Major Péter,* valamint *Juhász Viktória* és *Szabó János)* • 21.40: Tánc a *Simple* zenekar kíséretében • 23.00: *Fehér Jenőnek,* a fasori evangélikus gimnázium diákjának zongorajátéka • 23.05: Tombolasorsolás • 23.45: Tánc • 2.00: Zárás

Műsorvezetők: Bényi Ildikó és Schulek Csaba.
A tombolajegyek árából befolyt összeg a Görögszálláson megvalósított cigánymisszióban indult közösségfejlesztő, szociális és foglalkoztatási program támogatását szolgálja.

Megjelenés: hölgyek: báli öltözék, hosszú ruha; urak: sötét öltöny vagy szmoking.

Jegyek 5000 forintért kaphatók október 24-től a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.). (A vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralévő részében az italszámlát az urak rendezik.)

Minden napra egy...

...nem mese, hanem napsütéses óra. A statisztikai adatok szerint Magyarország jelentős részén a napsütéses órák száma bőven meghaladja az energetikai hasznosítás minimumát, azaz érdemes kihasználnunk ezt az „ingyen” energiát.

A napkollektorrendszer alkalmazható használati meleg víz előállítására, lakás, medence fűtésére. A napkollektorok minden egyes négyzetmétere a napsütéses napokon körülbelül ötvenliternyi, 50-60 Celsius-fokos meleg vizet képes szolgáltatni, függetlenül attól, hogy milyen évszakot írunk, hiszen ezek a berendezések a nap besugárzásának erősségére érzékenyek, a környezeti hőmérséklet csak kismértékben befolyásolja teljesítményüket.

Hogy egy-egy rendszerrel mennyi napenergiát lehet hasznosítani, az több tényezőtől függ. Alapvetően befolyásolja a fogyasztás helyes felmérése és a hozzá tervezett napkollektor típusa. Befolyásolja továbbá a napkollektorok elhelyezése, azaz iránya és dőlésszöge.

Napsugárzás esetén a napkollektor abszorber felülete magába gyűjti a napsugarakat, amelyek felmelegítik a kollektort. A benne elhelyezett hőérzékelő közvetíti a vezérlő elektronikának a kollektorban lévő hőátadó közeg hőmérsékletét, és igény szerint kapcsolja a szolár keringető modult (szolár állomást).

A puffer tárolóban összegyűjtött energiát hasznosíthatjuk fűtésre és használati meleg víz előállítására. Fűtésrásegítés esetén a már meglévő fűtési rendszernek nem a hideg, hanem a napkollektor által már előmelegített vizet kell a megfelelő hőmérsékletre melegítenie. Ez a különbség az energiafelhasználásban igen gyorsan megmutatkozik.

A napkollektoroknak két jellemző fajtájuk van, a vákuumcsöves, illetve a sík kollektor. A sík felületre csak adott időpontban van merőleges besugárzás (sík kollektor esetén), a hengerfelületre beeső fény mindig merőlegesen érkezik. A vákuumcsöves napkollektor hatékonysága független a környezeti hőmérséklettől, csak a napsugárzás intenzitásától függ. Vagyis a téli hideg időszakban is lehetséges a hőtermelés a vákuumcsöves napkollektor segítségével. A vákuumcsöves napkollektorok télen és az átmeneti időszakban húszharminc százalékkal nagyobb teljesítményt adnak le.

A jól megtervezett és kivitelezett napkollektorrendszerrel mintegy hatvan-nyolcvan százalékos az éves melegvízenergia-megtakarítás, és nyáron további célra is használható a keletkezett „felesleges” hő: pancsolók, medencék fűtésére. A napenergia kiválóan alkalmas továbbá kiegészítő fűtésre. Egy átlagos ház esetében az energiaszámlákon évente megjelenő összeg hatvan-nyolcvan százalékát a fűtés költségei teszik ki, ezen van mit spórolni!

■ *Összeállította:* Kocsis István

Pergamen, nem könyv

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Lassan évtizedekben kell majd mérni azt az időt, amióta a webes fejlesztéseknél először felmerült, hogy milyen képernyőszélességre optimalizálják az oldalakat. Egyesek talán még jól emlékeznek a VGA, SVGA, XGA betűszókra, amelyek ebben a sorrendben a 640, a 800, illetve az 1024 képpont szélességű képernyőket jelentették. Sokáig a legtöbb honlapot 800 pixel szélességre optimalizálták, és a fejlesztők a nagyobb képernyők megjelenésével egyre csak várták azt a pillanatot, amikor a látogatók többsége már kilógó részek nélkül láthatta az 1024 pixeles szélességre tervezett oldalakat.

A váltás nemcsak azt jelentette, hogy megnőtt az egy képernyőre bezsúfolható adatok mennyisége, hanem azt is, hogy lehetővé vált az addigi kéthasábos szerkezet helyett a háromhasábos struktúra alkalmazása. A három hasáb bűvölete pedig egészen a mai napig tart, noha a minél több adat elhelyezése egy oldalon nem feltétlenül segíti elő a könnyebb navigációt vagy a főtartalom elérését.

Nem véletlen, hogy az 1024 pixel szélesség maradt az általánosan használt; pontosabban az oldalak nagy része 960 képpont szélességre van megálmodva, hogy egy keskeny margó maradhasson. A nagyobb szélességen elhelyezett több információ már inkább nehézkessé teszi az olvasást.

A weboldalak felépítését érdekes módon az egereknek, illetve a hordozható gépek tapipadjainak a fejlődése is befolyásolta. Régebben fontos szabálynak tekintették, hogy minden fontos dolognak látszania kell görgetés nélkül. A kétgombos egerek világában a görgetés ugyanis nehézkes volt, az egérmutatót az alsó nyílra kellett vinni, majd párat kattintani rajta. Az újabb pozicionálóeszközökön azonban már nem kell ilyen mutatványokhoz folyamodni, mert vagy egy görgőn, vagy a tapipad sima felületén kell csak végighúznunk az ujjunkat. Az okostelefonoknak és a táblagépeknek pedig a teljes felülete használható arra, hogy navigáljunk az oldalon belül.

Idén ősszel újult meg a *HVG* internetes lapcsaládjának legtöbb tagja, többek között a *Techline.hu* informatikai oldal, a *Life-style.hu* életmódmagazin, a *Hírszerző.hu* híroldal és az *Ecoline.hu* gazdasági oldal. Az áttervezésnél a fejlesztők átálltak a kéthasábos szerkezetre, noha az oldal továbbra is olyan széles, mint korábban. Ráadásul görgetésnél a fejléc és a jobb oldali navigációs, illetve ajánlóhasáb bizonyos részei is a helyükön maradnak. Ezt a fajta struktúrát nagy amerikai technológiai oldalak – például a *Gizmodo.com* vagy a *Techcrunch.com* – kezdték el leginkább alkalmazni. Az előnye kétségkívül az, hogy a fő navigációs elemek akkor is láthatók maradnak, ha már nagyon messze legörgettük az oldalt.

Különösen a táblagépek korában, amikor kézzel „rángatjuk" az egyes oldalakat, kezd el hasonlítani a honlapok felépítése a pergamentekercsekére. Csak görgetjük, ameddig tart, majd átlépünk egy másikra. A lapozás mintha kezdene kimenni a divatból. A *HVG* kiadójának lépése merész volt a hazai piacon, de világosan megjelöl egy utat, amely a híroldalak esetében már inkább a jelen, mint a jövő útja.

■ Nagy Bence

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Wittenbergi almatorta

FOTÓ: ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Hozzávalók a tésztalaphoz: 3 tojás, 70 g margarin, 75 g cukor, 1 csomag vaníliás cukor, 50 g liszt, 1/2 csomag sütőpor, 50 g csokoládéreszelék.

A töltelékhez: kb. 1,5 kg alma, 50 g cukor, 1 teáskanál fahéj, 2 púpozott evőkanál étkezési keményítő.

A tetejére: 400 ml habtejszín, kakaópor.

A tészta elkészítéséhez a tojásfehérjéket habbá verjük. A sárgáját, a cukrot, vaníliás cukrot, margarint kikeverjük, beletesszük a liszttel elvegyített sütőport és a csokit. A habot óvatosan beleforgatjuk a masszába, majd 24-26 cm átmérőjű, kerek formában, 175 fokon kb. 35–45 percig sütjük.

A töltelék elkészítéséhez az almát meghámozzuk, majd felaprítjuk, és megpároljuk a cukorral meg a fahéjjal. Belekeverjük a keményítőt.

Ha a tészta és az alma kihűlt, a tölteléket – még a formában – rákenjük a lapra. Fogyasztásig hűtőben tároljuk. Tálalás előtt a tejszínt fölverjük, rákenjük az almára. A torta tetejét kakaóporral megszórjuk.

HIRDETÉS

MEGHÍVÓ

A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése november 11-én, pénteken 10 órai kezdettel ülés tart a Pesterzsébeti Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében (1204 Budapest, Ady E. u. 89.). Erre az alkalomra az MEE egyházi törvényei IV. tv. X. fejezet 83. § (1),(2) alapján meghatározott közgyűlési tagokat, valamint ez alkalommal a zsinat déli kerületi tagjait és minden kedves érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Gáncs Péter püspök, Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő

HIRDETÉS

Nyílt nap az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel meghív minden érdeklődő középiskolást és gyülekezeti tagot a november 10-én, csütörtökön reggel 8 órakor kezdődő nyílt napra. Jelentkezés és információ a rektori hivatalban: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1051, 20/824-9263. Fax: 1/363-7454. E-mail: teologia@lutheran.hu

HIRDETÉS

Nyílt nap a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban

A 2012/2013-as tanévben induló 5. és 9. – általános, emelt szintű nyelvi és emelt szintű természettudományos – osztályokba jelentkező diákokat és szüleiket szeretettel várjuk november 10-én 8.45-től óralátogatásokra. Ezen a napon 17 órától továbbtanulással kapcsolatos tájékoztató szülői értekezletet is tartunk.

Érdeklődni és bejelentkezni az igazgatói titkárságon *Szabadfy Károlynénál* az 1/322-4406-os telefonszámon, illetve a titkarsag@fasori.hu e-mail címen lehet. További információ honlapunkon *(www.fasori.hu)* olvasható.

HIRDETÉS

HIRDETÉS

HÍREK, HIRDETÉSEK

Tisztelettel és szeretettel meghívjuk az október 31-én 17 órakor kezdődő ünnepi istentiszteletünkre a fonyódi protestáns templomba (József u. 21.). Az evangélikus és a református gyülekezet közös reformációi istentiszteletén emlékezünk meg templomunk fennállásának 75. évfordulójáról. Igét hirdet *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke.

Lelki konferenciát rendez a Biblia Szövetség november 21–25. között *Krisztus és követői* címmel a berekfürdői Megbékélés Házában. A szervezők szeretettel várják az érdeklődőket. Tájékoztatás, jelentkezés: Biblia Szövetség, 2119 Pécel, Kálvin tér 2/B; bsz@bibliaszov.hu; telefon: 28/452-334.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

A Medgyesegyházai Evangélikus Egyházközség szeretettel meghívja Önt és kedves családját az október 31-én, reformáció ünnepén délelőtt 10 órakor kezdődő ünnepi istentiszteletére, amelyen *Kondor Péter,* a Keletbékési Evangélikus Egyházmegye esperese beiktatja hivatalába *Zsíros Andrást,* a gyülekezet megválasztott lelkészét, valamint felszenteli a felújított lelkészlakást.

A Csikvándi Evangélikus Gyülekezetért Alapítvány köszöni támogatóinak adójuk 1%-át! A befolyt összeget szeretetvendégség szervezésére, illetve egy multifunkciós nyomtató megvásárlására fordítottuk.

A Harmat kiadó szeretettel meghívja Önt
novemberi könyvvásárára.
A kiadó könyvei
20–40–60–80%
kedvezménnyel lesznek kaphatók.
2011. november 4–5.
(péntek–szombat) 10–19 óráig
Budapest VII., Hársfa utca 33.
Bővebb információ:
www.harmat.hu
harmat

evangelikus.hu

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 30-ától november 6-áig

VASÁRNAP

5.30 / m1 és m2
Hajnali gondolatok
Győri Gábor esperes
6.00 / Tenkes Rádió (Siklós)
Lélekhangoló. Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (on-line adás: www.tenkesradio.hu)
9.00 / Civil Rádió (Budapest)
Bach-találka
10.04 / Kossuth rádió
Baptista istentisztelet közvetítése Szigetszentmiklósról
10.40 / m1
A Korál-sziget együttes (ismétlés: m2, 13.40)
11.00 / m1
Evangélikus istentisztelet közvetítése Nyíregyházáról
Igét hirdet: dr. Fabiny Tamás püspök
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzenéről

HÉTFŐ

9.30 / Kossuth rádió
Ahol a vizsolyi Biblia készül
10.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése a győri Öregtemplomból
Igét hirdet: Szemerei János püspök
11.00 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
12.30 / Kossuth rádió
Ütköző
Merre tovább, református egyház?
14.04 / Kossuth rádió
„Úrnak szava halló város”
17.04 / Kossuth rádió
Erős vár… – a székelyderzsi templomerőd
20.30 / Kossuth rádió
Keresztény vagy keresztyén?
A reformáció irodalmi hatásai

KEDD

8.04 / Kossuth rádió
„Még csak most kezdődik minden…”
Gondolatok a farkasréti temetőben
9.04 / Kossuth rádió
Eltemetett titkok nyomában
12.55 / m1
Szegény Dzsoni és Árnika (magyar mesefilm, 1983) (77')
13.25 / Bartók rádió
V. váci nemzetközi gregorián fesztivál
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő. Az emberi állapot
20.15 / m1
Benjamin Button különös élete (amerikai filmdráma, 2008) (159')
21.30 / Duna Tv
Az óceánjáró zongorista legendája (olasz játékfilm, 1998) (120')

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…”
A református egyház félórája
17.05 / Kossuth rádió
Liszt városai – Doborjántól Bayreuthig. Krakkó, Varsó
19.35 / Bartók rádió
A Magyar Rádió Ének- és Zenekarának hangversenye
Liszt Ferenc: Requiem
Kodály Zoltán: Missa brevis
21.05 / m1
On the Spot (dokumentumfilm-sorozat)
22.20 / M. Katolikus Rádió
Miért szeretem? Vallomások irodalomról, művekről
22.20 / m2
Trójai nők (magyar tévéfilm) (101')
0.05 / m1
Zegzugos történetek

CSÜTÖRTÖK

5.30 / m1 és m2
Hajnali gondolatok
Isó Dorottya lelkész
10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó. Benne: Buxtehude: Te Deum laudamus
16.40 / Duna Tv
Az erdélyi szász kultúra nyomában (magyar ismeretterjesztő sorozat)
Erős vár a mi Istenünk
19.49 / Kossuth rádió
Vacskamati virágai
Lázár Ervin meséje
20.15 / m1
Atlantisz gyermekei (amerikai–ausztrál filmdráma, 2001)
21.30 / Duna Tv
Hippolyt (magyar játékfilm, 1999) (90')
22.20 / Duna II. Autonómia
Shakespeare: IV. Henrik
Közvetítés a Nemzeti Színházból, felvételről

PÉNTEK

12.00 / Kossuth rádió
Déli harangszó a marcalgergelyi evangélikus templomból
15.40 / Duna Tv
Arcélek
Levente Péter
16.15 / Duna Tv
Jegyzőkönyv Mansfeld Péter emlékére (magyar animációs film)
16.25 / Duna Tv
’56 (magyar dokumentumfilm)
18.00 / Bartók rádió
Verdi: Requiem
Közvetítés a budapesti Szent István-bazilikából
20.15 / m1
Kiss József: Az angyalok nem sírnak
20.15 / Bartók rádió
Hang-fogó. Benne: Liszt Ferenc: Esztergomi mise

SZOMBAT

6.45 / Duna Tv
Az Ótestamentum (olasz sorozat)
12.15 / Duna Tv
Lyukasóra (irodalmi műsor)
15.55 / m1
Macskafogó (magyar rajzfilm, 1986)
16.31 / Bartók rádió
Rádióhangversenyek
Benne:
Kodály: Sík Sándor
Te Deuma
17.35 / Duna Tv
Magyar történelmi arcképcsarnok
Árpád
21.04 / Kossuth rádió
Boldogság
Kosztolányi Dezső novellái
21.50 / m1
Apacsok (magyar film, 2010) (70')

VASÁRNAP

8.05 / MR6 – A régió rádiója
Zsinatoló (vasárnapi ökumenikus műsor)
8.08 / Vörösmarty Rádió (Székesfehérvár)
Lélekhangoló. Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (on-line adás: www.vorosmartyradio.hu)
10.00 / Duna Tv
Isten kezében
10.30 / m1
A Biblia a magyar képzőművészetben
11.20 / m1
Református ifjúsági műsor
15.00 / m2
A fóti templom
21.06 / Kossuth rádió
„Kevesebb életvágyat és több életerőt”. Weöres Sándor vallomásai és versei
21.15 / Bartók rádió
Az emberi hang dicsérete

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Íme, én angyalt küldök előtted, hogy megőrizzen az úton, és bevigyen arra a helyre, amelyet kijelöltem. 2Móz 23,20 (Mt 2,19–20; Mk 2,1–12; Ef 4,22–32; Zsolt 22,1–22) De jó lenne, ha minden lépésünkkel egy angyalt követhetnénk! Ott menne előttünk, látnánk a hátát, a lábnyomát, éreznénk a belőle áradó erőt és biztonságot. De a világban ritkán látunk angyalokat… Mégis higgyük el: minket is vezetni szeretne Valaki, és szeretne eljuttatni arra a helyre, amelyet kijelölt nekünk.

Hétfő
Ha az evangéliumot hirdetem, azzal nincs mit dicsekednem, mivel kényszer nehezedik rám. 1Kor 9,16a (Jer 1,17; Mt 5,1–10/11–12/; Róm 3,21–28; Jób 8,1–22) Ezernyi kényszer nehezedik ma az emberre ezen a világon. Megélhetési, megfelelési kényszer nyom agyon embereket, s reformáció ünnepén még az ige is kényszerről beszél? Elég teher van már így is rajtunk… Testvérem! Az evangélium hirdetésének kényszere egészen más, nem agyonnyom, hanem felemel! Nincs többé teher, csak boldog továbbadása az evangéliumnak: szeret minket az Isten! Jeremiás is megkísérelte a lehetetlent, elfojtani az Isten igéjét: *„Azt gondoltam: nem törődöm vele, nem szólok többé az ő nevében. De perzselő tűzzé vált szívemben, csontjaimba van rekesztve. Erőlködtem, hogy magamban tartsam, de nincs rajta hatalmam.”* (Jer 20,9) Ne küzdj ellene, hanem add tovább az örömhírt!

Kedd
Az Úr azonban így felelt neki: „Márta, Márta, sok mindenért aggódsz és nyugtalankodsz, pedig kevésre van szükség, valójában csak egyre. Mária a jó részt választotta, amelyet nem vehetnek el tőle.” Lk 10, 41– 42 (Zsolt 119,154; Lk 5,12–16; Jób 9,1–35) Hazánkban népbetegség az aggódás. Keresztyén emberként komolyan kell vennünk mindazokat, akiket elborít az aggódás és a holnaptól való félelem. Amikor aggódó emberrel találkozunk, akkor nem lebecsülni kell ezeket a gondokat, hanem a helyes irányba kell fordítanunk testvéreink figyelmét: „Ne a gondok nagyságát nézd, hanem a gondoknál sokkal hatalmasabb Istent. Ragadd meg az egyedül szükséges dolgot, amely nemcsak a gondok között tart meg, hanem életed – és örök életed – minden napján.”

Szerda
Uram, egyengesd előttem az utat! Zsolt 5,9 (1Pt 2,21; Préd 12,1–7/8/; Jób 11,1–20) Magyarország a Hortobágy, paprika, gulyás és a kátyúk országa. Kocsik tucatjai mennek tönkre naponta a rengeteg hibás útszakasz miatt… és eközben hány lélek megy tönkre a kátyús lelki utak miatt? Hány szív törik ketté a göröngyös, becstelen életutakon? Rengeteg. Éppen ezért van szükségünk Isten igazságára, amely elüldöz minden hamisságot, és kiegyenesíti a felé vezető utunkat. Engedd, hogy segítsen!

Csütörtök
Jézus által vigyük Isten elé a dicsőítés áldozatát mindenkor, azaz nevéről vallást tévő ajkaink gyümölcsét. Zsid 13,15 (1Krón 16,35; Mk 6,7–13; Jób 12,1–25) Sokszor hallunk a Lélek gyümölcseiről, s jól ismerjük őket a *Galatákhoz írt levélből: „szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás”.* Mai igénk egy új gyümölcsről ír: Isten dicsőítéséről. Mennyire hiányzik ez az életünkből! Árad a panasz, könyörgés, kérés imádságainkban, de Isten végtelen nagyságának és szeretetének dicsőítése alig hangzik fel ajkainkról. Egy dal mindezt így fogalmazza meg: „Itt vagyok most, jó Uram, hozzád száll e dal. Tudod, sokszor hívtalak, de ma másképp szól e hang. Mert ma nem azt kérem, hogy adj még, nem könyörgök: figyelj rám, csak azt mondom, hogy szeretlek, Atyám!” Gyönyörű gyümölcs az ember életében, ha bármilyen élethelyzetben ki tudja mondani: Szeretlek, Atyám!

Péntek
Eltörlöm hűtlenségedet, mint a felleget, vétkeidet, mint a felhőt. Térj hozzám, mert megváltottalak! Ézs 44,22 (Róm 2,4; Mt 27,39–44; Jób 14,1–22) Olykor azt érzem, hogy mi, emberek rettenetesen megalázó helyzetbe hozzuk az Istent. „Lerázzuk” őt. Ő pedig, mint egy kinevetett és üldözött kufár, jön utánunk, s nem holmi vacak árut akar ránk tukmálni, hanem életünk egyetlen igazi ajándékát: az ő megbocsátó kegyelmét és irgalmát, amely eltöröl minden hűtlenséget. Jön utánunk, sőt ahogy *Füle Lajos* írta versében: „Fut az ISTEN az ember után, / mert mindent lát és szánja nagyon, / guruló szívét csakhogy elérje, / hogy fut utána, hull bele vére! / Ott fut az utcán, ott fut a téren, / egész világon, / sok ezer éven, / sok mérhetetlen, megérthetetlen, / keresztre írott szenvedésen át, / hulló Igével, / kiontott vérrel, viszonozatlan, / mély szerelmével / fut az ISTEN az ember után.” Nézz hátra! Látod őt életed országútján, ahogy fut utánad, mert nem akarja, hogy elvesszél?! Állj meg, és várd meg őt!

Szombat
Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? Róm 8,31b (2Kir 19,34; ApCsel 14,8–18; Jób 19,1–29) Tényleg ki? Senki, pedig vannak ellenségeink bőven: a sátán, ezernyi kísértése, saját önző vágyaink, tévtanítások tömege, újra és újra feltörő óemberünk mind ellenünk harcolnak! Micsoda ijesztő hadsereg, amely mégis bukásra van ítélve, mert velünk az Isten! Veled is! Vedd ezt komolyan, s meglátod, hogy egészen másként fogsz a világra és az életedre nézni. Felszabadulsz a félelmektől, terhektől, mert ezek már nem fognak rémíteni: elüldözte őket egy sokkal nagyobb hatalom: Isten szeretete!

■ Deák László

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő**: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők**: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.